

**VALTAKUNNANVOUDINVIRASTO
RIKSFÖGDEÄMBETET**

**ULOSOTTOIMEN
RAKENNEUUDISTUSHANKE**
Lainsäädäntötyöryhmän toinen mietintö

Julkaisu 2017:2

KUVAILULEHTI

VALTAKUNNANVOUDINVIRASTO

Julkaisun päivämäärä
12.5.2017

<p>Tekijä</p> <p>Ulosottotoimen rakenneuudistushankkeen lainsäädäntöryhmä</p>	<p>Julkaisun laji</p> <p>Mietintö</p>		
	<p>Toimeksiantaja</p> <p>Valtakunnanvoudinvirasto</p>		
	<p>Työryhmän asettamispäivä</p> <p>19.1.2016</p>		
<p>Julkaisun nimi</p> <p>ULOSOTTOTOIMEN RAKENNEUUDISTUSHANKE</p> <p>Lainsäädäntöryhmän toinen mietintö</p>			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Valtakunnanvoudinvirasto asetti 16. tammikuuta 2016 työryhmän valmistelemaan ulosottotoimen rakenneuudistuksen vaatimat säännösehdotukset, jotka liittyvät ulosoton organisaatioon ja virkarakenteeseen sekä niistä johtuviin välttämättömiin ulosottomenettelyä koskeviin muutoksiin.</p> <p>Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulosottokaarta. Nykyiset 22 ulosottovirastoa ja Valtakunnanvoudinvirasto yhdistyisivät yhdeksi valtakunnalliseksi ulosotto-organisaatioksi, Ulosottolaitokseksi.</p> <p>Täytäntöönpanomenettely jaettaisiin laajaan täytäntöönpanoon, erityistäytäntöönpanoon ja perustäytäntöönpanoon. Laajaa täytäntöönpanoa toimitettaisiin viidessä alueellisessa toimintayksikössä. Perustäytäntöönpanoa ja erityistäytäntöönpanoa toimitettaisiin omilla yksiköissään.</p> <p>Perustäytäntöönpanoa toimittaisi uusi virkamiesryhmä ulosottotarkastajat. Kihlakunnanulosottomiesten virkanimike muutettaisiin ulosottoylitarkastajaksi.</p> <p>Vastaajan ulosottoasioita voitaisiin käsitellä yhteistyössä perintäryhmässä, mutta yksi perintäryhmään kuuluva ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja toimisi vastaavana ulosottomiehenä. Laajassa täytäntöönpanossa vastaava ulosottomies määräytyisi pääsääntöisesti vastaajan koti-, asuin- tai toimipaikan mukaan. Perustäytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa ulosottoasioiden käsittely keskitettäisiin kyseisten yksiköiden ulosottomiehille.</p> <p>Valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti olisivat ulosottomiehiä, jolla on lainkäyttöasema. Valtakunnanvoudin, apulaisvaltakunnanvoudin, johtavan kihlakunnanvoudin ja johtavan hallintovoudin virkaan nimitettäisiin viiden vuoden määräajaksi.</p> <p>Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.</p>			
<p>Muut tiedot (Diaari)</p> <p>VVV 241/030/2013</p>			
<p>Kokonaissivumäärä</p> <p>89</p>	<p>Kieli</p> <p>suomi</p>	<p>Hinta</p>	<p>Luottamuksellisuus</p> <p>julkinen</p>
<p>Jakaja</p> <p>Valtakunnanvoudinvirasto</p>		<p>Kustantaja</p>	

PRESENTATIONSBLAD

RIKSFOGDEÄMBETET

Utgivningsdatum
12.5.2017

<p>Författare</p> <p>Lagstiftningsarbetsgruppen för projektet för att reformera utsökningsväsendets struktur</p>	<p>Typ av publikation</p> <p>Betänkande</p>		
	<p>Uppdragsgivare</p> <p>Riksfogdeämbetet</p>		
	<p>Datum då arbetsgruppen tillsattes</p> <p>19.1.2016</p>		
<p>Publikationens titel</p> <p>PROJEKTET FÖR ATT REFORMERA UTSÖKNINGSVÄSENDETS STRUKTUR</p> <p>Lagstiftningsgruppens andra betänkande</p>			
<p>Referat</p> <p>Riksfogdeämbetet tillsatte den 16 januari 2016 en arbetsgrupp med uppgift att bereda de förslag till lagstiftning som strukturen av utsökningsverksamheten förutsätter. Förslagen hänför sig till utsökningsverksamhetens organisation och tjänstestruktur samt till de nödvändiga ändringar i utsökningsförfarandet som följer av dessa.</p> <p>I propositionen föreslås det att utsökningsbalken ändras. Enligt förslaget sammanslås de nuvarande 22 utsökningsverken och Riksfogdeämbetet till en riksomfattande utsökningsorganisation, Utsökningsmyndigheten.</p> <p>Verkställighetsförfarandet ska indelas i omfattande verkställighet, specialverkställighet och basverkställighet. Det föreslås att omfattande verkställighet sker vid fem regionala verksamhetsenheter. Basverkställighet och specialverkställighet ska enligt förslaget ske vid egna enheter.</p> <p>Basverkställighet ska utföras av en ny tjänstemannagrupp, utsökningsinspektörerna. Tjänstebeteckningen häradsutmätningsman ändras till utsökningsöverinspektör.</p> <p>Utsökningsärenden som gäller en svarande kan behandlas i samarbete i en indrivningsgrupp, men en utsökningsöverinspektör eller utsökningsinspektör som hör till indrivningsgruppen är ansvarig utmätningsman. Vid omfattande verkställighet bestäms den ansvarige utmätningsmannen i regel enligt den svarandes bonings- eller hemort eller verksamhetsställe. Vid basverkställighet och specialverkställighet koncentreras behandlingen av utsökningsärendena till utmätningsmän vid enheterna i fråga.</p> <p>Riksfogden och biträdande riksfogden föreslås vara utmätningsmän med rättskipningsbefogenheter. Tjänsterna som riksfogde, biträdande riksfogde, ledande häradsfogde och ledande förvaltningsfogde tillsätts för fem år i sänder.</p> <p>De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2019.</p>			
<p>Övriga uppgifter (Diarie)</p> <p>VVV 241/030/2013</p>			
<p>Sidantal</p> <p>89</p>	<p>Språk</p> <p>finska</p>	<p>Pris</p>	<p>Sekretessgrad</p> <p>offentlig</p>
<p>Distribution</p> <p>Riksfogdeämbetet</p>		<p>Förläggare</p>	

VALTAKUNNANVOUDINVIRASTOLLE

Oikeusministeriö on antanut Valtakunnanvoudinvirastolle toimeksiannon valmistella ulosottotoimen rakenneuudistusta talouden ja tuottavuuden parantamiseksi vaarantamatta asianosaisten oikeusturvaa. Toimeksianto perustuu Valtakunnanvoudinvirastolle asetettuihin tulostavoitteisiin ja Oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan vuosille 2013—2025.

Valtakunnanvoudinvirasto asetti 18 päivänä marraskuuta 2014 työryhmän valmistelemaan ulosottotoimen rakenneuudistusta varten tarvittavia lainmuutoksia. Työryhmä toimi Valtakunnanvoudinviraston johdolla ja siinä oli Valtakunnanvoudinviraston ja ulosottomiesten edustuksen lisäksi jäsenet oikeusministeriön lainvalmistelu- ja oikeushallinto-osastoilta.

Työryhmän tuli ensi vaiheessa selvittää viimeaikaisen oikeuskäytännön ja muun ulosottomenettelyssä tapahtuneen kehityksen aiheuttamat muutostarpeet lainsäädäntöön. Samoin työryhmän tehtävänä oli selvittää mahdollisuus yksinkertaistaa ja nopeuttaa ulosottoprosesseja. Työryhmä luovutti ensimmäisen mietintönsä 15 päivänä kesäkuuta 2015 (Valtakunnanvoudinviraston julkaisuja 2015:2). Mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella valmisteltiin hallituksen esitys oikeusministeriössä virkatyönä. Laki ulosottokaaren ja velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n (323/2016) muuttamisesta tuli voimaan 1.6.2016.

Toisessa vaiheessa työryhmän tehtävänä on ollut valmistella rakenneuudistuksen vaatimat säännösehdotukset, jotka liittyvät ulosoton organisaatioon ja virkarakenteeseen sekä näistä johtuviin välttämättömiin ulosottomenettelyä koskeviin muutoksiin.

Toisessa vaiheessa työryhmään kokoonpano oli seuraava:

Puheenjohtaja:

Valtakunnanvoudintoukologi Juhani Toukola Valtakunnanvoudinvirasto

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Mari Aalto Oikeusministeriö

Hallitusneuvos Kari Liede Oikeusministeriö

Johtava hallintovouti Jorma Niinivirta Valtakunnanvoudinvirasto

Kehityspäällikkö Mari Männistö Valtakunnanvoudinvirasto

Johtava kihlakunnanvoudintoukologi Jarmo Kivistö Pirkanmaan ulosottovirasto

Kihlakunnanvoudintoukologi Janne Nyman Varsinais-Suomen ulosottovirasto

Kihlakunnanulosottomies Maiju Hämäläinen Itä- ja Keski-Uudenmaan ulosottovirasto
26.9.2016 asti

Kihlakunnanulosottomies Jaakko Roudasmaa Helsingin ulosottovirasto 13.10.2016 alkaen

Professori Tuula Linna toimi työryhmän asiantuntijajäsenenä 26.10.2016 asti.

Saatuaan työnsä valmiiksi, työryhmä luovuttaa oheisena mietintönsä Valtakunnanvoudinvirastolle.

Helsingissä 15 päivänä toukokuuta 2017

Juhani Toukola

Mari Aalto

Kari Liede

Jorma Niinivirta

Mari Männistö

Jarmo Kivistö

Janne Nyman

Jaakko Roudasmaa

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulosottokaarta, haastemieslakia, eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annettua lakia, valtion virkamieslain 9 a §:ää ja saamen kielilain 2 §:ää. Laki Valtakunnanvoudinvirastosta ja laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta kumottaisiin.

Esityksellä toteutettaisiin ulosoton rakenneuudistukseen liittyvät organisaatiomuutokset. Nykyinen ulosottolaitos organisoitaisiin yksiportaiseksi. Keskushallintovirastona toimivasta Valtakunnanvoudinvirastosta ja 22 ulosottovirastosta muodostettaisiin yksi valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Ulosottolaitoksella olisi Valtakunnanvoudinvirastoa vastaava, hallinnosta huolehtiva keskushallinto. Ulosottolaitoksen toimipaikoista säädettäisiin nykyistä vastaavasti oikeusministeriön asetuksella. Ulosottolaitosta johtaisi valtakunnanvouti apunaan apulaisvaltakunnanvouti. Heillä olisi ulosottomiehen asema. Ulosottomiesten asemaan itsenäisinä lainkäyttöviranomaisina esityksellä ei olisi vaikutuksia.

Täytäntöönpano jaettaisiin laajaan täytäntöönpanoon, erityistäytäntöönpanoon ja perustäytäntöönpanoon. Perustäytäntöönpano olisi sellaisten maksuvelvoitteiden täytäntöönpano, jotka voidaan käsitellä nopeasti, velallista tapaamatta ja lähtökohtaisesti sähköisin menetelmin. Laajan täytäntöönpanon ulosottomiehellä olisi sama toimivalta kuin ulosottomiehellä on voimassa olevan lain nojalla. Erityistäytäntöönpano vastaisi nykyistä ulosoton erikoisperintää.

Laajaa täytäntöönpanoa toimitettaisiin alueellisissa toimintayksiköissä. Aluejaosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Erityistäytäntöönpanoa ja perustäytäntöönpanoa toimitettaisiin keskitettyä asianomaisessa toimintayksikössä. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää Ulosottolaitoksen muista toimintayksiköistä. Toimintayksikön päällikkönä olisi johtava kihlakunnanvouti. Esitys mahdollistaa myös valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettävien täytäntöönpanotoimien keskitämisen tietyille ulosottomiehille.

Uusi ulosottomiehen aseman omaava henkilöstöryhmä, ulosottotarkastajat, hoitaisivat perustäytäntöönpanoa. Kihlakunnanulosottomiehen ja maakunnanulosottomiehen virkanimike ehdotetaan muutettavaksi ulosottoylitarkastajaksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 NYKYTILA.....	4
1.1 Lainsäädännön kehitys.....	4
1.2 Ulosottolaitoksen organisaatio.....	4
1.3 Ulosottomenettely.....	7
1.4 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö.....	9
1.5 Nykytilan arviointi.....	11
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	14
2.1 Tavoitteet.....	14
2.2 Keskeiset ehdotukset.....	15
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	17
3.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	17
3.2 Vaikutukset velallisten ja velkojien asemaan.....	18
3.3 Vaikutukset henkilöstöön.....	19
3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	21
4 ASIAN VALMISTELU.....	22
4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	22
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	22
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	23
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	23
1.1 Ulosottokaari.....	23
1.2 Haastemieslaki.....	43
1.3 Valtion virkamieslaki.....	43
1.4 Saamen kielilaki.....	44
1.5 Laki eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä.....	44
2 VOIMAANTULO.....	45
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA KIELILAKIIN SEKÄ SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	45
3.1 Ulosottolaitoksen järjestäminen.....	45
3.2 Kielellisten oikeuksien toteutuminen.....	47
LAKIEHDOTUKSET.....	50

LAGFÖRSLAG	70
ERIÄVÄ MIELIPIDE.....	87

YLEISPERUSTELUT

1 NYKYTILA

1.1 Lainsäädännön kehitys

Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistus toteutettiin neljässä eri vaiheessa, alkaen 1990-luvun puolivälistä ja päättyen vuoden 2008 alussa voimaan tulleen ulosottokeksen (705/2007) säätämiseen.

Kokonaisuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa uudistettiin ulosoton organisaatio (L 197/1996). Toinen vaihe koski muun muassa ulosottokeksustetta, yleistä menettelyä ja häätöä (L 679/2003). Uudistuksessa ulosottomenettelyä kehitettiin ulosoton asianmukaisuutta, puolueettomuutta ja avoimuutta sekä kuulemista ja päätöksen perustelemista koskevilla säännöksillä sekä säädettiin ulosottokeksusteen määräaikaaisuudesta. Uudistus liittyi myös ulosoton tietojärjestelmän käyttöönottoon. Ensimmäisen ja toisen vaiheen välissä toteutettiin lisäksi eräitä kiireellisiä uudistuksia.

Kolmannessa vaiheessa uudistettiin ulosmittausta, myyntiä ja tilitystä koskevat säännökset (L 469/2006). Tavoitteena oli kehittää heikossa taloudellisessa asemassa olevien velallisten vähimmäissuojaa, parantaa yritystoiminnan jatkamisen edellytyksiä ulosotossa ja kehittää huutokauppaan nähden vaihtoehtoisia myyntimuotoja. Lisäksi korostettiin velallisen omatoimisuutta sekä perinnän toteuttamista erilaisin vaihtoehtoisin keinoin, kuten maksusuunnitelmien ja maksusopimusten avulla.

Kokonaisuudistuksen neljännessä vaiheessa kumottiin aikaisempi ulosottokeksi ja säädettiin ulosottokeksi. Tässä vaiheessa toteutettiin vielä eräitä uudistuksia ja otettiin perussäännökset koskien myöhemmin erikseen lailla perustettavasta ulosoton keskusvirastosta, hallintovirastosta.

Ulosottokeksusta muutettiin 1.1.2010 voimaan tulleella lailla (521/2009), jolloin siinä muun muassa otettiin huomioon Valtakunnanvoudinviraston perustamisesta aiheutuvat muutostarpeet. Virasto perustettiin samanaikaisesti voimaan tulleella Valtakunnanvoudinvirastosta annetulla lailla (519/2009). Tämän jälkeen ulosottokeksusteen on tehty vähäisiä muutoksia liittyen muun lainsäädännön uudistamiseen.

Viimeksi ulosottokeksusta on muutettu 1.6.2016 voimaan tulleella lailla (323/2016). Yleisiä menettelysäännöksiä muutettiin vastaamaan nykyaikaisen sähköisen asioinnin vaatimuksia. Myyntiä koskevissa säännöksissä otettiin huomioon sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Ulosoton kielisääntelyä selkeytettiin.

1.2 Ulosottolaitoksen organisaatio

1.2.1 Piiriorganisaatio

Ulosoton piiriorganisaatiota on uudistettu vuoden 1996 paikallishallintouudistuksesta lähtien, jolloin siirryttiin erilliseen ulosoton organisaatioon ja luovuttiin nimismiesjärjestelmästä ulosoton osalta eräitä Lapin ja yhtä Kainuun kihlakuntaa lukuun ottamatta. Näissä nimismies toimi edelleen myös ulosottomiehenä ulosottokeksen voimaantumiseen saakka. Ulosottokeksusteen otettiin myös kihlakunnanvirastoihin perustuvasta järjestelmästä luopumisen seurauksena säännös siitä, että ulosottokeksen paikallisina toimintayksikköinä ovat ulosottovirastot kaikissa piireissä.

Paikallishallintouudistuksen seurauksena ulosottopiirien lukumäärä väheni vuonna 1996 231:stä 70:een. Piirien vähentäminen jatkui, ja oikeusministeriön päätöksillä yhteistoiminta-alueista ulosottopiirien määrä oli vuoteen 2005 mennessä vähentynyt 51:een. Vuoden 2008 alusta tuli voimaan valtioneuvoston asetus ulosottopiireistä (865/2007), jonka nojalla piirien määrä väheni nykyiseen 22:een.

Myös ulosottovirastojen sivutoimipaikkoja on vähennetty. Kun niitä vuonna 2008 oli 156, on sivutoimipaikkoja tällä hetkellä 64.

1.2.2 Hallinto-organisaatio

Myös ulosottoimen hallinto-organisaatio uudistettiin vuonna 1996. Ulosottoviranomaiset ja ulosottoimen hallinto tulivat kuulumaan kokonaisuudessaan oikeusministeriön hallinnonalaan. Lääninhallituksille aluehallintoviranomaisina erikseen asetuksella säädettiin ulosoton ohjaus-, valvonta- ja muita tehtäviä. Kolmiportainen organisaatio muuttui kaksiportaiseksi vuoden 2010 alussa, kun Valtakunnanvoudinvirasto perustettiin ja lääninhallitukset lakkautettiin. Oikeusministeriölle jäi lähinnä ulosottolaitoksen strateginen suunnittelu ja ohjaus, talousarviosuunnittelu ja säädösvalmistelu.

Valtakunnanvoudinvirastolle kuuluu hallinnollinen ulosottoimen yleinen johto, ohjaus ja valvonta. Virastolla on vastuu ulosottoimen operatiivisesta johtamisesta ja kehittämishankkeiden toteutuksesta. Sen tulee huolehtia ulosottolaitoksen operatiivisista hallintotehtävistä, kuten tulohajauksesta, koulutuksesta ja erilaisista toiminnan tukitehtävistä. Virasto huolehtii myös ulosoton tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Virasto voi antaa hallinnollisia määräyksiä. Julkista valtaa se käyttää esimerkiksi kantelu- ja korvausasioissa, mutta se ei ole lainkäyttöelin. Päätökset, jotka koskevat ulosottovirastojen virkoja tekee Valtakunnanvoudinvirasto.

Valtakunnanvoudinvirasto toimii asiantuntijaorganisaationa ministeriön ohjaus- ja suunnittelujärjestelmälle, säädösvalmistelulle ja poliittiselle johdolle.

Ulosottokaassa on säännöksiä Valtakunnanvoudinvirastolle kuuluvista tehtävistä. Viraston tulee erityisesti huolehtia ulosottolaitoksen palvelujen alueellisesta saatavuudesta (1:12.1). Saman luvun 24 §:n 1 momentin mukaan virasto huolehtii ulosoton tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Virasto voi antaa hallinnollisia määräyksiä (12:2). Lisäksi ulosottokaassa on säännöksiä virastolle kuuluvista yksittäisistä tehtävistä, kuten kihlakunnanvoutien nimittämisestä, kanteluiden käsittelystä ja luvan myöntämisestä tietojärjestelmähakijaksi haluaville. Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:ään on sisällytetty virastolle kuuluvat muut kuin ulosottokaassa säädetyt tehtävät.

1.2.3 Henkilöstö- ja virkarakenne sekä kelpoisuusvaatimukset

Ulosottovirastojen henkilöstö koostuu kihlakunnanvoudeista (Ahvenanmaalla maakunnanvoudista), kihlakunnanulosottomiehistä (Ahvenanmaalla maakunnanulosottomiehistä), ja toimistohenkilöstöstä.

Ulosottomiehinä toimivat johtavat kihlakunnanvoudit, kihlakunnanvoudit, maakunnanvouti sekä kihlakunnan- ja maakunnanulosottomiehet. Kihlakunnanvoudeille kuuluvat ulosoton lainkäyttötehtävät sekä yksikön tai viraston johtotehtävät. Osa lainkäyttötehtävistä kuuluu kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan. Johtavat kihlakunnanvoudit ja maakunnanvouti hoitavat ulosottomiehen tehtävien ohella ulosottoviraston päällikön tehtävät. Virastopäällikkö nimittää viraston virkoihin ja virkasuhteisiin alaisensa virkamiehet pois lukien kihlakunnanvoudit, jotka nimittää Valtakunnanvoudinvirasto. Virastopäällikön tehtäviin kuuluvat myös viraston toiminnan johtaminen ja kehittäminen.

täminen sekä muut paikallisen viraston hallinnolliset tehtävät. Ulosottoviraston päällikön tehtävistä säädetään ulosottotoimen hallinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1321/2007). Osa kihlakunnanvoudeista toimii oikeusministeriön päätöksellä erikoisperintätehtäviin määrääjäksi määrättyinä.

Voutien lisäksi ulosottomiesten tehtäviä hoitavat kihlakunnanvoutien alaisina kihlakunnanulosottomiehet ja maakunnanulosottomiehet. Heille kuuluvat ne tehtävät, jotka kihlakunnanvouti määrää. Käytännössä kihlakunnanulosottomiehet hoitavat varsin itsenäisesti niin sanottuun rooteliinsa kuuluvat täytäntöönpanotehtävät ja asiakaspalvelun. Myös kihlakunnanulosottomiehistä osa toimii erikoisperintätehtäviin määrättyinä. Osa erikoisperintätehtäviin määrättyistä lakimieskoulutuksen saaneista kihlakunnanulosottomiehistä hoitaa tehtävää ylitarkastajan nimikkeellä. Erikoisperintätehtävät ovat määräaikaaisia.

Ulosottoviraston toimistotehtäviä hoitavat viraston päällikön ja toimistopäällikön alaisuudessa henkilöstö, joka koostuu apulaistoimistopäälliköistä, osastosihteereistä ja perintäsihteereistä. Toimistohenkilöstön keskeisiä tehtäviä ovat kirjaaminen, perinnän tuki, realisoinnin valmistelutehtävät, ulosoton maksuliikenne, kirjanpito sekä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtävät. Toimistohenkilöstöön kuuluviksi luetaan myös tarkastaja -nimikkeellä työskentelevä henkilöstö. Tarkastajia ei ole kaikissa virastoissa ja heidän toimenkuvansa vaihtelevat sisältäen sisäisen tarkastuksen tehtäviä, perintää tukevia selvittelytehtäviä tai yritysvelallisten analysointiin erikoistuneita tehtäviä.

Johtavan kihlakunnanvoudin, kihlakunnanvoudin ja maakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksista säädetään ulosottokaaren 1 luvun 14 §:ssä. Kihlakunnanvoudiksi voidaan nimittää oikeustieteen kandidaatin tai oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittanut Suomen kansalainen, joka on hyvin perehtynyt ulosottotoimeen tai joka on saavuttanut muissa tehtävissä viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon ja jolla on tehtävään tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Johtavaksi kihlakunnanvoudiksi nimitettävältä edellytetään lisäksi hyvää johtamistaitoa.

Kihlakunnanulosottomiesten kelpoisuusvaatimuksista säädetään ulosottotoimen hallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksessa. Säännöksen mukaan kihlakunnanulosottomieheksi voidaan nimittää Suomen kansalainen, joka on suorittanut korkeakoulututkinnon, virkaan soveltuvan ammatillisen tutkinnon tai ylioppilastutkinnon, ja jolla on käytännön kokemusta virkaan kuuluvissa tehtävissä tai joka muissa tehtävissä on saavuttanut viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon. Kihlakunnanulosottomiesten koulutustausta on vaihteleva. Kihlakunnanulosottomiehiksi rekrytoitavilla uusilla virkamiehillä on lähes poikkeuksetta alempi tai ylempi korkeakoulututkinto.

Toimistohenkilökunnan virkoihin ei ole säädettyjä erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Täytettävien virkojen kulloinkin edellyttämät koulutusvaatimukset, kokemus sekä henkilökohtaiset ominaisuudet riippuvat tehtävän luonteesta. Toimistohenkilöstön koulutustaso on noussut. Käytännössä useimmilla toimistovirkoihin rekrytoitavilla virkamiehillä on alempi tai ylempi ammattikorkeakoulututkinto.

Kihlakunnanvoutien ja muiden virkamiesten kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään ulosottotoimen hallinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Osalle kihlakunnanvouteja alueilla, joilla on paljon ruotsinkielistä väestöä, on säädetty erityiset kelpoisuusvaatimukset ruotsin kielen taidon osalta.

1.2.4 Henkilöstömäärä

Vuonna 2016 ulosottovirastoissa työskentelevien virkamiesten määrä oli yhteensä 1192. Kihlakunnanvoutien tehtävissä työskentelevien henkilöiden lukumäärä oli 86. Heistä 21 työskenteli johtavan

kihlakunnanvoudin, yksi maakunnanvoudin ja 64 kihlakunnanvoudin tehtävissä. Kihlakunnan- ja maakunnanulosottomiehinä työskenteli 544 henkilöä, joista maakunnanulosottomiehiä oli kolme.

Toimistotehtävissä työskenteli 562 henkilöä, joista toimistopäällikön tehtävissä 22, apulaistoimistopäällikön tehtävissä 17 ja tarkastajan tehtävissä 8. Valtaosa toimistohenkilökunnasta työskentelee perintäsihteerin tai osastosihteerin virkanimikkeellä.

1.3 Ulosottomenettely

1.3.1 Ulosoton yleiset periaatteet

Ulosottomenettelyä ohjaa yleisesti ulosottokaaren 1 luvun 19 §:ssä säädetty asianmukaisuuden vaatimus. Ulosottoviranomaisten tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Ulosottoviranomaisilla on suhteellisen laajat toimivaltuudet, ja he käyttävät lain suomaa harkintavaltaa. Asianmukaisuuden vaatimus edellyttää muun muassa sitä, että harkintavaltaa tulee käyttää samankaltaisissa tapauksissa yhdenmukaisin kriteerein. Puolueettomuus taas tarkoittaa sitä, että ulosottomiehen tulee suhtautua tasapuolisesti velalliseen ja velkojaan ja kohdella yhdenvertaisesti velallisen useita eri velkojia.

Ulosotossa pyritään mahdollisimman joutuisaan ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon. Nämä periaatteet palvelevat ennen muuta hakijan odotuksia, mutta täytäntöönpanon viipyminen ei usein ole velallisenkaan edun mukaista muun muassa lisääntyvien viivästyskorkojen takia. Ulosottomenettelyn tehokkuudella on myös yleisempää yhteiskunnallista vaikutusta ulosoton uskottavuuden ja luottoyhteiskunnan toimivuuden kannalta.

Tehokkuuteen ei ulosotossa kuitenkaan pyritä keinolla millä hyvänsä, vaan vastapainona täytäntöönpanossa tulee huomioida myös tarkoituksenmukaisuus-, suhteellisuus- ja kohtuullisuusperiaatteet. Suhteellisuusperiaate tarkoittaa sitä, että täytäntöönpanolla ei saa aiheuttaa vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Lisäksi täytäntöönpanotoimen tulee olla oikeasuhtainen, mitä ilmentää myös turhan ulosmittauksen kieltö. Ulosmittauksen kohtuullisuus ilmenee useissa ulosottokaaren säännöksissä: ulosmittauskiellot, erottamisetu, ulosmittausjärjestys, suojaosuudet ja palkan ulosmittauksen helpotukset, joita ovat muun muassa vapaakuukaudet ja heikentyneen maksukyvyn huomioiminen.

Yhtenä asianmukaisuuden ilmentymänä ulosottokaaren 1 luvun 20 §:ssä on säädetty ulosoton avoimuuden vaatimuksesta. Avoimuus tarkoittaa sitä, että asianosaiselle annetaan riittävästi tietoja silloin, kun niiden antamiselle ei ole estettä. Tietoja on annettava ensinnäkin asianosaisen pyynnöstä, mutta myös omatoimisesti, jos ulosottomies havaitsee tilanteen tätä vaativan. Erityisesti säännöksessä on mainittu velallisen informointi oikeudesta pyytää ulosoton määrän rajoittamista.

Ulosotto käynnistyy vain hakijan hakemuksesta. Hakija voi peruuttaa hakemuksensa sekä pyytää täytäntöönpanon rajoittamista. Ulosottomenettely on virallistoimintoista, jolla tarkoitetaan sitä, että ulosottoprosessi etenee ulosottolähtöisesti, eikä asianosaisilla ole lähtökohtaisesti määräämisvaltaa ulosottomenettelyn kulkuun. Toiseksi virallistoimintoisuuteen liittyy se, että ensisijaisesti ulosottomies hankkii ulosottomenettelyssä tarvittavan selvityksen.

Ulosottoviranomaisella ei ole oikeutta tutkia ulosottoperusteen sisällön oikeellisuutta (tutkimiskielto) materiaalistien eikä prosessuaalistienkaan kysymysten osalta. Hakemusvaiheessa ulosottomiehen tutkimisvelvollisuus rajoittuu pääsääntöisesti siihen, onko saatava tai muu oikeus vanhentunut tai muutoin lakannut.

Ulosotossa noudatetaan niin sanottua attraktioperiaatetta, mikä tarkoittaa sitä, että ulosottomies ratkaisee itse täytäntöönpanossa esiin nousevat kysymykset. Tämä koskee sekä ulosotto-oikeudellisia kysymyksiä että aineellisoikeudellisia kysymyksiä.

1.3.2 Velalliskohtainen ulosottoasioiden käsittely

Ulosottoasioita käsitellään ulosottokaaren 3 luvun 13 §:n nojalla velalliskohtaisesti siten, että sama kihlakunnanvouti ja kihlakunnanulosottomies käsittelevät kaikki samaa vastaaja koskevat ulosottoasiat (vastaava ulosottomies). Vastaavalla ulosottomiehellä on toimivalta koko maassa ja hän voi pyytää virka-apua muilta ulosottomiehiltä täytäntöönpanotehtävien hoitamiseen. Lisäksi ulosottomiehillä on oikeus saada virka-apua muilta viranomaisilta. Pääsääntöisesti vastaava ulosottomies määräytyy vastaajan asuin- tai kotipaikan mukaan (3:14).

Ulosottokaaren 3 luvun 14 §:n 1 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan erityistoimia edellyttävät ulosottoasiat voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimivat silloin siltä osin vastavina ulosottomiehinä. Lainkohdan perusteluista käy ilmi, että tarkoitus oli mahdollistaa ensi sijassa vaikeiden ulosottoasioiden, lähinnä erikoisperinnän, keskittäminen. Kuitenkin myös tietyt toimitukset, kuten omaisuuden realisoinnit ja hädät, voitaisiin tarvittaessa keskittää tietyille, näihin toimituksiin erikoistuneille ulosottomiehille (HE 216/2001 vp, HE 83/2006 vp).

Sisällytettäessä erityistoimia edellyttäviä ulosottoasioita koskeva säännös 14 §:n 1 momenttiin, sen perusteluissa todettiin eräänä tavoitteena olevan, että myös velalliskohtaisessa järjestelmässä ulosottomiesten olisi mahdollista erikoistua (HE 216/2001 vp). Sittemmin momenttiin tehtiin ulosottokaaren säätämisen yhteydessä 1.1.2008 voimaan tullut täsmennys, jonka mukaan erityistoimia edellyttäviä ulosottoasioita hoitava ulosottomies toimii vain siltä osin vastaavana ulosottomiehenä. Täsmennyksellä säädettiin poikkeus velalliskohtaisesta ulosottoasioiden käsittelystä erityistoimia edellyttävän ulosottoasian täytäntöönpanossa. Lainkohdan perusteluissa (HE 83/2006 vp) todetaan: ”Esimerkiksi erikoisperintätoimia voitaisiin suorittaa siihen erikoistuneissa yksiköissä ilman, että kyseisen velallisen kaikkia ulosottoasioita tarvitsee välttämättä keskittää sinne. Jos myöhemmin osa ulosottomiehistä erikoistuu esimerkiksi omaisuuden realisointeihin, se voi tapahtua ilman, että velallisen asioita muutoin tarvitsee keskittää kyseiselle ulosottomiehelle.” Velalliskohtaisuudesta poikkeamista ei kuitenkaan ole toteutettu erikoisperinnässä. Myöskään ei ole toteutettu muuta erikoistumista, joka samalla olisi merkinnyt poikkeamista velalliskohtaisuudesta. Erikoisperinnässä on kuitenkin käytännössä menetelty niin, että kaikki velallisen ulosottoasiat käsittelee sama vastaava ulosottomies.

1.3.3 Erikoisperintä

Ulosotossa käsitellään suuria asiamääriä ja perintäprosessin etenemisen on oltava joutuisaa. Ulosotossa on myös velallisia, joiden varallisuusaseman selvittäminen ja joita koskevien toimenpiteiden tekeminen vaativat erityisen suurta työmäärää. Normaalissa perintätyössä tällaisten velallisten ulosottoasioiden hoitaminen ei ole ajankäytöllisesti aina tarkoituksenmukaista, mistä syystä ne voidaan siirtää erikoisperinnän hoidettaviksi.

Valtakunnallinen erikoisperintä toimii kuudella erikoisperintäalueella, jotka ovat Etelä-Suomen, Länsi-Suomen, Sisä-Suomen, Itä-Suomen, Pohjanmaan ja Pohjois-Suomen erikoisperintäalueet. Erikoisperintähenkilöstön vahvuus on 7 kihlakunnanvoutia ja 45 kihlakunnanulosottomiestä. Kihlakunnanulosottomiehistä 10 toimii ylitarkastajan nimikkeellä. Toimistopalveluissa erikoisperintä tukeutuu erikoisperintäalueen keskuspaikkana toimivan ulosottoviraston resursseihin.

Erikoisperintä kuuluu niin sanottuihin erityistoimia edellyttäviin ulosottoasioihin (3:14). Näiden osalta voidaan tehdä tavallista pitemmälle menevä poikkeaminen asuin- tai kotipaikasta taikka etujen valvontapaikasta.

1.4 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

1.4.1 Ruotsi

Ruotsissa täytäntöönpanotehtävät kuuluvat kruununvoutiviranomaiselle (*Kronofogden*). Aiemmin ulosoton keskusviranomaisena toimi veroviranomainen (*Skatteverket*). Vuonna 2008 paikallisista kruununvoutiviranomaisista muodostettiin yksi valtakunnallinen kruununvoutiviranomainen ja ulosotto irrotettiin veroviranomaisen alaisuudesta.

Kruununvoutiviranomaisella on nykyisin toimintoja 36 paikkakunnalla. Kruununvoutiviranomaista johtaa kruununvouti (*Rikskronofogde*), joka vastaa kaikilta osin viranomaisen toiminnasta. Kruununvoudin virka on määräaikainen. Kruununvoudin apuna toimii apulaiskruununvouti. Kruununvoudin työtä tukee hallituksen nimittämä neuvosto (*Insynsrådet*), jonka tehtävänä on antaa neuvoja virastopäällikölle, mutta neuvostolla ei ole varsinaista päätösvaltaa.

Kruununvoutiviranomaisen organisaatio koostuu hallinnollisista osastoista (oikeudellinen osasto, viestintäosasto, talous- ja henkilöstöosasto sekä it-osasto) sekä täytäntöönpanotehtävistä huolehtivasta tuotanto-osastosta (*Produktionsavdelningen*). Tuotanto-osaston alaisuudessa toimii muun muassa alueellisia täytäntöönpanoyksiköitä, perinnäntukiyksikkö, asiakaspalvelu, tiedoksiantoyksikkö ja velkajärjestely- ja konkurssivalvontayksikkö.

Täytäntöönpanoasioita on kahdenlaisia: julkisia (*allmänna mål*) ja yksityisiä (*enskilda mål*). Julkiset asiat koostuvat julkisoikeudellisista saatavista, joiden velkoja on valtio tai kunta (esimerkiksi sakot, verot, tullimaksut ja muut julkisten velkojen maksut). Kaikki muut asiat ovat yksityisiä (esimerkiksi maksamattomat elatussaatavat, lainat, vuokrat ja muut maksut).

Muita kruununvoutiviranomaisen tehtäviä ovat summaarinen prosessi (yksinkertaistettu maksamismääräysmenettely), velkajärjestely ja konkurssivalvonta. Summaarisessa prosessissa kruununvoutiviranomainen tuomioistuimen sijasta puolueettomasti päättää velkojan oikeudesta vaatia maksua, häätöä tai oikeutta omaisuuteen. Jos velallinen kiistää vaateen, asia siirretään tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos velkoja on pyytänyt maksamismääräyshakemuksessaan asian täytäntöönpanoa, täytäntöönpanoon ryhdytään maksamismääräyksen perusteella, jos velallinen ei vastaa vaateeseen tai myöntää sen.

Tärkeitä päätehtävien tukitoimintoja ovat asiakaspalvelu ja velkaantumista ennaltaehkäisevä toiminta. Asiakaspalvelua hoidetaan keskitetysti asiakaspalvelukeskuksessa (*Kundservice*), joka toimii useammalla paikkakunnalla. Asiakaspalvelu pyritään hoitamaan ensisijaisesti asiakaspalvelussa, ja vasta toissijaisesti varsinaisessa perintäorganisaatiossa.

Kruununvoutiviranomaisen tehtäviä hoidetaan pääosin keskitetysti tai toimintoihin erikoistumisen kautta. Keskittämisen ja erikoistumisen taustalla ovat olleet tehokkuus- ja yhdenmukaisuusnäkökohdat. Keskitettyjä tai erikoistumisen kautta hoidettavia tehtäviä ovat muun muassa summaarinen prosessi, asioiden kirjaaminen, kirjanpito, erikoisperintä, kuolinpesäperintä ja ulkomaanperintä. Keskitettyjä toimintoja hoidetaan joko yhdellä tai useammalla paikkakunnalla.

Täytäntöönpanotehtävien hoidossa sovelletaan velallissovellettua täytäntöönpanoa (*gäldenärspanpassad verksällighet*), jonka tavoitteena on, että kuhunkin velalliseen suunnataan oikea määrä resursseja, oikeat perintätoimenpiteet ja velallisia saadaan aktivoitua.

Täytäntöönpanotehtäviä hoidetaan tiimityönä. Kaikki täytäntöönpanotiimit käsittelevät kaikkia selvityslinjoja. Kaikki velallisen asiat käsitellään samassa tiimissä. Kun yksi tiimin henkilö käsittelee velallista, hän käsittelee samalla kaikkia velallisen asioita. Täytäntöönpanon aikana velallista voivat kuitenkin käsitellä tiimin eri jäsenet. Jokainen täytäntöönpanotiimi on yhteisesti vastuussa tiimin

velallisten käsittelystä. Työnjako tiimin sisällä on joustava ja riippuu esimerkiksi tiimin jäsenten pätevyydestä. Tiimin työnjaosta vastaa tiimin päällikkö. Työnjako voidaan toteuttaa eri tavoin. Se voi esimerkiksi perustua velallisjakoon (esim. elinkeinonharjoittajat, kiinteistön omistavat velalliset), priorisointeihin tai projekteihin.

1.4.2 Viro

Virossa ulosotto toimi yksityistettiin vuonna 2001. Ulosottomiehiltä (*kohtutäitur*) vaaditaan oikeustieteellinen koulutus. Lisäksi heidän tulee hankkia itselleen oikeusministeriön myöntämä toimilupa saadakseen suorittaa täytäntöönpanotehtäviä. Toimilupa on voimassa viisi vuotta kerrallaan, minkä jälkeen se on uusittava. Toimiluvan saatuaan ulosottomiehillä on toimivalta suorittaa ulosmittauksia ja ulosmitatun omaisuuden myyntejä sekä oikeudet päästä tiettyihin omaisuusrekistereihin.

Ulosottomiehet kuuluvat Kodaan, joka on ulosottomiesten kamari. Siihen kuuluminen on pakollista. Kodalle kuuluu koulutuksellisia sekä ulosottomiesten valvontaan ja kurinpitoon liittyviä tehtäviä. Lisäksi Kodan tehtävänä on jakaa eräitä julkisoikeudellisia perintätehtäviä ulosottomiesten hoidettaviksi. Kyse on lähinnä sellaisista veroista, joita verottaja ei itse peri.

Yksityisoikeudellisten tuomioiden perintä tapahtuu siten, että velkoja valitsee ulosottomiehen, jolle velkoja antaa toimeksiannon suorittaa täytäntöönpano. Ulosottomiesten välillä vallitsee siis vapaa kilpailu asiakkaista. Ulosottomiesten toimivaltaan kuuluu laiminlyötyjen maksuvelvoitteiden ohella myös muiden yksityisoikeudellisten velvoitteiden, esimerkiksi hädän täytäntöönpano.

1.4.3 Saksa

Saksassa täytäntöönpano-organit jaotellaan neljään ryhmään. Ensimmäisenä mainitaan ulosottomies (*Gerichtsvollzieher, GV*), jonka toimivalta on yleinen. Kaikki täytäntöönpanotoimet, joita ei ole erikseen määrätty tuomioistuimen tehtäväksi, kuuluvat ulosottomiehen tehtäviin. Ulosottomies (*GV*) on itsenäinen, tuomioistuimesta erillinen oikeushallinnon viranomainen.

Toisena ulosotto-organina on täytäntöönpanotuomioistuin, jolla tarkoitetaan normaalia alioikeutta (*Amtsgericht*) tietyissä täytäntöönpanoon liittyvissä tehtävissä. Ulosottoasiat on ohjattu erityiselle tuomioistuimen viranhaltijalle (*Rechtspfleger*), jolta tuomari kuitenkin voi ottaa asian itselleen ratkaistavaksi. Täytäntöönpanoasian käsittelyssä menettelysäännöt poikkeavat normaaleista siviiliprosessisäännöksistä.

Kolmanneksi tuomioistuin on myös normaalissa tuomioistuinominaisuudessaan täytäntöönpanoelin tietyissä tapauksissa.

Neljäntenä ryhmänä ovat muut viranomaiset. Erityisesti kiinteistökirjanpitäjän katsotaan toimivan ulosottoviranomaisena eräissä kiinnitystilanteissa.

Ulosottomies voi sopia velallisen kanssa pienemmissä erissä tehtävistä maksusuorituksista. Täytäntöönpanotehtävien painopiste on siirtynyt irtaimen omaisuuden ulosmittauksesta velallisen saatavien ulosmittausta koskeviin toimiin. Ulosottomiehellä ei ole kuitenkaan toimivaltaa ulosmitata velallisen toistuvaistuloa tai muita saatavia. Tuomioistuimen päätös tarvitaan velallisen saatavien ja muiden varallisuus oikeuksien ulosmittaamiseen, suoritus- tai pidättäytymisvelvoitteen täytäntöönpanoon ja kiinteistöä koskevaan täytäntöönpanoon, joka suoritetaan pakkohuutokauppalaan mukaan.

1.4.4 Ranska

Ranskassa yksityisoikeudellisten päätösten täytäntöönpanosta huolehtivat ulosottomiehet (*l'huissier de justice*). Ulosottomiehet ovat oikeusministeriön valvonnan alaisia, mutta he toimivat täytäntöönpanotehtävissä yksityisinä elinkeinonharjoittajina. Heillä on täytäntöönpanotoimien toteuttamista varten tarkoin säännellyt ja tiukasti valvotut julkisen vallan toimivaltuudet. Ulosottomies hoitaa irtaimen ulosmittauksen itsenäisesti, mutta ei voi ulosmitata kiinteätä omaisuutta ilman erityistä valtuutusta. Ulosottomiesten alueellinen toimivalta on sama kuin alioikeuden (*Tribunal de Grande Instance*) alueellinen toimivalta. Julkisoikeudellisten saatavien ulosotto ei kuulu ulosottomiehille, vaan valtion perintäviranomaisille.

Ulosottomiehellä tulee olla oikeustieteellinen loppututkinto. Lisäksi ennen tehtävään pääsyä tulee suorittaa kahden vuoden harjoittelujakso tai vaihtoehtoisesti opiskella alaa koskeva lisäkoulutus. Tämän jälkeen tulee vielä läpäistä *l'huissier de justice* -ammattitutkinto, jonka jälkeen henkilö saa oikeuden hakea ulosottomiehen tehtävää.

1.4.5 Euroopan neuvosto

Euroopan neuvoston ministerikomitea on antanut suosituksen Rec (2013) 17 ”*Recommendation to member states on enforcement*”. Myös Euroopan neuvoston CEPEJ-komitea on antanut hyvää täytäntöönpanoa koskevan oppaan CEPEJ (2015) 10 ”*Good practice guide of enforcement of judicial decisions*”. Suositus ei ole oikeudellisesti velvoittava, mutta sen, samoin kuin CEPEJ:n oppaan asiasisältö on otettu huomioon tämän esityksen valmistelussa.

1.5 Nykytilan arviointi

Ulosoton rakenneuudistushankkeen selvitysvaiheessa oli esillä tulevaisuuden ulosotto-organisaation muodostaminen kolmen vaihtoehtoisen mallin pohjalta. Ensimmäisenä vaihtoehtona oli, että lakkautettaisiin nykyisistä 22 ulosottovirastosta ne virastot, joissa on 1-2 kihlakunnanvoutia. Tällöin olisi edelleen jäänyt 18 ulosottovirastoa. Toinen vaihtoehto oli noin 6-11 ulosottovirastoa. Kolmantena vaihtoehtona oli siirtyä yhteen valtakunnalliseen ulosottovirastoon, jonka toimialueena olisi koko maa. Organisaatiomallia selvittänyt Valtakunnanvoudinviraston työryhmä esitti loppuraportissaan (Valtakunnanvoudinviraston julkaisu: Organisaatio-, menettely- ja tietotekniikkatyöryhmien loppuraportti 30.1.2015), että yhden viraston organisaatio verrattuna usean viraston rakenteeseen mahdollistaisi tulevaisuuden täytäntöönpanomenettelyjen joustavamman järjestämisen, poistaisi parhaiten toimintojen päällekkäisyyksiä ja olisi säästövaikutuksiltaan edullisin.

Oikeusministeriössä linjattiin vuonna 2015, että valmistellaan lainsäädäntöehdotus, joka mahdollistaa ulosottolaitoksen organisoimisen yhdeksi virastoksi.

Vaikka ulosoton organisaatiota on kuluneen runsaan kahden vuosikymmenen aikana useaan eri otteeseen kehitetty, ulosottolaitoksen nykyisten 22 ulosottoviraston joukossa on kuitenkin edelleen pieniä yhden tai kahden kihlakunnanvoudin virastoja. Henkilöstö on lisäksi jakautunut monissa virastoissa useisiin eri toimipaikkoihin siten, että yksiköt ovat epätarkoituksenmukaisen pieniä ja haavoittuvia. Nykyisen kaltainen hajautettu organisaatio on omiaan hankaloittamaan johtamista, toiminnan organisointia ja sen yhtenäisyyttä, tarkoituksenmukaista työnjakoa sekä työmäärän tasaista jakautumista.

Ulosottovirastoissa tehdään suuri määrä päällekkäistä hallinnollista työtä. Jokaisella virastolla on esimerkiksi erillinen budjetti sekä oma talous- ja yleishallinto, joiden velvollisuutena on laatia lukuisa määrä erilaisia suunnitelmia kukin oman virastonsa osalta.

Ulosottomenettely on tällä hetkellä tehokasta ja tuottavaa, mitä edesauttavat sitä hyvin tukeva lain-säädäntö, toimivat tietojärjestelmät, kehittyneet työmenetelmät, toteutetut organisaatiomuutokset sekä tiedonsaannin helpottuminen, automatisoituminen ja motivoitunut henkilöstö. Ulosottolaitoksen perintätulos on usean vuoden ajan ylittänyt miljardin euron rajan. Vuonna 2016 valtiolle tilitettiin noin 420 miljoonaa euroa. Velallisilta ja velkojilta ulosottomaksuista annetun lain (34/1995) nojalla perittävien, valtiolle tilitettävien ulosottomaksujen määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut runsaat 7 prosenttia ulosoton perintätuloksesta. Vuonna 2016 ulosottomaksutuloja keriyti noin 78,8 miljoonaa euroa, joka oli laskennallisesti 79,5 prosenttia ulosottolaitoksen toimintamenoista.

Ulosottomaksutulot ja ulosottolaitoksen toimintamenot (EUR), indeksikorjattu (2016 = 100)								
	Ulosotto- maksutulot (EUR)*	Muutos edellisestä vuodesta	Toiminta- menot (EUR)**	Muutos edellisestä vuodesta	Maksutulot, prosenttia toiminta- menoista	Maksutulot, prosenttia perintä- tuloksesta	Perintätulos (1000 EUR)	Muutos edellisestä vuodesta
2007	58 327 762	-5,6 %	98 934 341	-4,6 %	59,0 %	7,3 %	798 902	3,8 %
2008	55 624 626	-4,6 %	100 281 462	1,4 %	55,5 %	7,2 %	772 683	-3,3 %
2009	57 766 661	3,9 %	101 560 416	1,3 %	56,9 %	7,2 %	807 581	4,5 %
2010	68 008 969	17,7 %	103 231 088	1,6 %	65,9 %	7,4 %	913 521	13,1 %
2011	72 540 489	6,7 %	103 434 319	0,2 %	70,1 %	7,3 %	993 377	8,7 %
2012	73 362 441	1,1 %	103 855 532	0,4 %	70,6 %	7,1 %	1 036 420	4,3 %
2013	77 003 566	5,0 %	104 190 403	0,3 %	73,9 %	7,4 %	1 043 612	0,7 %
2014	78 594 951	2,1 %	103 623 729	-0,5 %	75,8 %	7,4 %	1 059 828	1,6 %
2015	78 838 188	0,3 %	101 075 490	-2,5 %	78,0 %	7,2 %	1 094 259	3,2 %
2016	78 750 211	-0,1 %	99 096 812	-2,0 %	79,5 %	7,2 %	1 071 223	-2,1 %

*Sisältää ulosottomaksujen lisäksi myös muut tulot kuten kaupanvahvistusmaksut.
 **Toimintamenoihin sisältyy vuodesta 2016 alkaen myös ulosoton rakenneuudistushankkeen suunnittelua ja toimeenpanoa varten perustettu URA-hanketoimisto.

Vireille tulleiden asioiden määrä on viime vuosina ollut noin 2 600 000 – 3 000 000. Ulosottovelallisten määrä oli vuonna 2016 noin 550 000, joista luonnollisia henkilöitä oli hieman alle 500 000.

Vireille tulleet, käsitellyt ja vuoden lopussa vireillä olleet asiat yhteensä						
	Vireille tulleet asiat	Muutos edellisestä vuodesta	Käsitellyt asiat	Muutos edellisestä vuodesta	Vuoden lopussa vireillä olleet asiat	Muutos edellisestä vuodesta
2007	2 595 040	16,8 %	2 615 050	17,1 %	1 328 167	-1,2 %
2008	2 395 534	-7,7 %	2 438 123	-6,8 %	1 276 163	-3,9 %
2009	2 579 773	7,7 %	2 497 178	2,4 %	1 359 100	6,5 %
2010	2 708 749	5,0 %	2 657 354	6,4 %	1 416 092	4,2 %
2011	2 973 163	9,8 %	2 788 076	4,9 %	1 610 223	13,7 %
2012	2 991 761	0,6 %	2 939 129	5,4 %	1 666 304	3,5 %
2013	3 076 596	2,8 %	3 007 941	2,3 %	1 738 125	4,3 %
2014	2 717 278	-11,7 %	2 827 783	-6,0 %	1 675 345	-3,6 %
2015	2 597 301	-4,4 %	2 745 709	-2,9 %	1 574 347	-6,0 %
2016	2 709 317	4,3 %	2 640 955	-3,8 %	1 637 162	4,0 %

Ulosottovelallisten lukumäärät vuoden aikana								
	Luonnolliset henkilöt lkm	Muutos edellisestä vuodesta	Oikeus-henkilöt lkm	Muutos edellisestä vuodesta	Velalliset yhteensä lkm	Muutos edellisestä vuodesta	Luonnollisten henkilöiden osuus velallisista	Oikeus-henkilöiden osuus velallisista
2007	463 045	5,1 %	48 906	-2,3 %	511 951	4,3 %	90,4 %	9,6 %
2008	455 520	-1,6 %	46 767	-4,4 %	502 287	-1,9 %	90,7 %	9,3 %
2009	457 435	0,4 %	50 624	8,2 %	508 059	1,1 %	90,0 %	10,0 %
2010	459 311	0,4 %	53 592	5,9 %	512 903	1,0 %	89,6 %	10,4 %
2011	470 803	2,5 %	55 049	2,7 %	525 852	2,5 %	89,5 %	10,5 %
2012	475 484	1,0 %	52 648	-4,4 %	528 132	0,4 %	90,0 %	10,0 %
2013	483 961	1,8 %	54 347	3,2 %	538 308	1,9 %	89,9 %	10,1 %
2014	481 157	-0,6 %	54 890	1,0 %	536 047	-0,4 %	89,8 %	10,2 %
2015	485 306	0,9 %	55 116	0,4 %	540 422	0,8 %	89,8 %	10,2 %
2016	496 492	2,3 %	53 853	-2,3 %	550 345	1,8 %	90,2 %	9,8 %

Kun rakenneuudistus vuonna 2012 käynnistettiin, ulosoton määrärahoihin kohdistuva säästövelvoite oli noin 8 miljoonaa euroa. Ulosoton toimintaa on sen jälkeen sopeutettu pienentyneisiin määräraha-kehkeisiin ja henkilökuntaa on vähennetty. Vähennys on pääosin toteutettu jättämällä täyttämättä eläköitymisen kautta vapautuneita virkoja, mitä voidaan hyödyntää myös tulevina vuosina.

65 vuoden ikän saavuttavat vuosina 2016-2020, ulosottovirastot yhteensä				
	Kihlakunnanvoudit	Kihlakunnanulosottomiehet	Toimistohenkilöstö	Yhteensä
2016	10	14	21	45
2017	2	20	11	33
2018	3	22	29	54
2019	2	22	29	53
2020	5	26	29	60
2016 - 2018 yhteensä	15	56	61	132
2016 - 2020 yhteensä	22	104	119	245

Lisäksi virkoja on täytetty määräaikaisina. Maaliskuussa 2017 ulosottolaitoksessa oli vakinaisia virkamiehiä 982. Määräaikaisia virkamiehiä oli 332, joista 149:llä oli vakinainen taustavirka ulosottolaitoksessa ja 183:lla ei ollut vakinaista taustavirkaa ulosottolaitoksessa.

Tästä huolimatta menojen sopeuttamistarve on edelleen suuri. Ottaen huomioon jo tehdyt sopeutus-toimet ja tällä hetkellä tiedossa olevat lisäsäästötarpeet menotasoa tulisi vuoteen 2022 mennessä edelleen alentaa 6-8 miljoonaa euroa vuoden 2016 tasosta. Laskelmassa on huomioitu, että oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön välisessä yhteistyöpöytäkirjassa (Yhteistyöpöytäkirja tuottavuutta lisäävästä hankkeesta 16.10.2015, OM 19/042/2015) on edellytetty, että tuottavuushyötynä ulosottolaitoksen määrärahoista vähennetään 0,5 milj. euroa vuonna 2020, 1,0 milj. euroa vuonna 2021 ja 4 milj. euroa vuonna 2022. Kokonaislaskelmat tarkentuvat, kun palkkakustannukset ovat virkaehtosopimusten valmistuttua tarkemmin laskettavissa ja mahdollisia uusia kehyspäätöksiä tehdään.

Rakenneuudistukselta edellytetään siten varautumista vastaamaan myös tulevaisuuden säästövelvoitteisiin. Se ei onnistu ilman merkittäviä rakenteellisia uudistuksia. Näitä uudistuksia tarvitaan toiminnan turvaamiseen, koska säästövelvoitteita ei voida toteuttaa pelkästään virkoja vähentämällä.

Ulosottomenettelyn tulevaisuuden haasteena on saada tuotettua ulosoton palvelut tehokkaasti ja laadukkaasti vähenevillä resursseilla. Osa täytäntöönpanoprosesseista on hyvin summaarisia ja toi-

saalta osa täytäntöönpanotehtävistä vaatii erityistä asiantuntemusta. Valtaosa perintätuloksesta kertyy toistuvaistulon kuten palkan ulosmittauksesta, maksusuunnitelmista ja maksukehotuksen avulla pääsääntöisesti vähän selvitystä vaativin ja automatisoiduin toimenpitein. Omaisuuden myynnistä, joka vaatii erityistä asiantuntemusta, kertyi vuonna 2016 noin 72 miljoonaa euroa.

Perittyjen rahasaatavien kertymistavat									
	Auto- maattinen maksu- kehotus	Räätälöity maksu- kehotus	Maksu- suunni- telma	Palkan tai eläkkeen ulosmittaus	Elinkeino- tulon, saatavan tai muu ulosmittaus	Veron- palau- tuksen ulosmittaus	Pankkitilin ulosmittaus	Omai- suuden realisointi	Muu kertymis- tapa
2007	7 %	16 %	7 %	28 %	7 %	5 %	0 %	1 %	30 %
2008	6 %	17 %	8 %	30 %	7 %	6 %	0 %	3 %	23 %
2009	6 %	16 %	8 %	30 %	9 %	6 %	0 %	3 %	20 %
2010	6 %	17 %	9 %	29 %	10 %	6 %	0 %	4 %	18 %
2011	7 %	17 %	11 %	30 %	10 %	5 %	0 %	4 %	16 %
2012	7 %	16 %	10 %	32 %	10 %	6 %	0 %	5 %	14 %
2013	6 %	17 %	9 %	32 %	11 %	6 %	2 %	5 %	12 %
2014	6 %	18 %	9 %	32 %	10 %	5 %	4 %	6 %	10 %
2015	6 %	17 %	8 %	32 %	9 %	5 %	4 %	7 %	12 %
2016	7 %	18 %	8 %	33 %	9 %	5 %	4 %	7 %	9 %

Erikoisperinnän euromääräinen tulos sisältyy yllä ilmoitettuun prosenttijakaumaan. Se oli noin 3,5 % koko ulosottolaitoksen perintätuloksesta vuonna 2016.

Tieto pankkitilien ulosmittauksesta on saatavilla vuodesta 2013 alkaen (tätä ennen sisältyy luokkaan muu kertymistapa)

Työketjujen ja työnjaon uudelleenarvioinnin osalta oleellista on se, millaista osaamista kukin työtehtävä edellyttää. Täytäntöönpanotehtävien jakamista perustäytäntöönpanoon ja laajaan täytäntöönpanoon on pilotoitu Valtakunnanvoudinviraston toimesta kolmessa ulosottovirastossa. Piloteissa ulosoton tuloksellisuus¹ on pysynyt ennallaan tai paikon parantunut. Rahamääräinen perintätulos on parantunut kahdessa kolmesta pilottiryhmistä verrattuna edelliseen vuoteen. Kolmannessa pilottiryhmässä menettelyllä ei ole ollut nähtävissä heikentävää vaikutusta perintätulokseen. Käsittelyajat ovat hieman lyhentyneet suhteessa virastojen käsittelyaikoihin. Pilottiryhmät ovat saaneet myös perittyä suuremman suhteellisen osuuden perittäväksi tulleista asia- ja rahamääristä verrattuna pilotteja edeltäneeseen aikaan.

Oikeusministeriössä on linjattu, että valmistellaan säännökset täytäntöönpanotehtävien jakamiseksi uudella tavalla eri henkilöstöryhmille asian laadun ja vaativuuden mukaan sekä säännökset tähän liittyviksi virkarakenteen muutoksiksi.

2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET

2.1 Tavoitteet

Esityksen taustalla on vuosille 2013—2025 laadittu oikeudenhoidon uudistamisohjelma (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 16/2013). Sen mukaan Ulosottolaitos on organisoitava asianmukaisen oikeudenhoidon, täytäntöönpanon tehokkuuden, taloudellisuuden ja tuottavuuden sekä hyvän palvelukyvyyn vaatimusten mukaisesti. Tavoitteena tuli olla ulosottolaitoksen taloudellisuuden ja tuottavuuden lisääminen asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta.

¹ Ulosoton tuloksellisuuden mittareita ovat täytäntöönpanon onnistuminen (%) asiamääristä ja rahamääristä, keskimääräinen käsittelyaika, käsiteltyjen asioiden lukumäärä, velkojille tilitetty määrä ja tuottavuus (käsiteltyjen asioiden lukumäärä jaettuna henkilömäärällä).

Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa ulosoton rakenneuudistushankkeelle asetettiin toteuttamisaikataulu vuoden 2019 loppuun. Oikeusministeriö on sittemmin edellyttänyt, että hanke toteutetaan vuoden 2018 loppuun mennessä.

Esitys on osa ulosoton rakenneuudistusta. Ehdotetuilla säännöksillä toteutettaisiin uudistamisohjelmassa asetettuja tavoitteita keventämällä organisaatorakenteita sekä uudistamalla ulosottoasioiden käsittelyketjuja. Täytäntöönpanotehtäviä jaettaisiin uudella tavalla eri henkilöstöryhmille asian laadun ja vaativuuden mukaan edellä jaksossa 1.5. mainituista syistä. Tavoitteena on mahdollistaa velallisten ulosottoasioiden käsittelyn keskittäminen ja sitä kautta ulosottomenettelyn tehokkuuden ja laadun parantaminen henkilöstön erikoistuessa ammatillista osaamista vaativiin eri tehtäviin.

Valtakunnallisessa yhden viraston käsittävässä lainkäyttöorganisaatiossa johdon tärkeänä tehtävänä olisi huolehtia ulosottomenettelyn yhdenmukaisuudesta, ottaen kuitenkin huomioon ulosottomiesten ratkaisuvallan riippumattomuus yksittäisessä ulosottoasiassa. Ulosottomiesten työajasta kuluu noin 70–80 prosenttia vaativampien ulosottoasioiden käsittelyyn, joita puolestaan on noin 20–30 prosenttia asioista. Näin ollen noin 70–80 prosenttia ulosottoasioista ja ulosottovelallisista hoidetaan masaluontoisesti summaarisessa menettelyssä. Tällöin asianosaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että menettelyt ovat mahdollisimman yhdenmukaisia. Menettelyllisten oikeusturvatakeiden olisi oltava yhteneväiset siitä riippumatta, missä Ulosottolaitoksen toimipaikassa tietty täytäntöönpanotoimi suoritetaan.

Ulosottoasioiden ja täytäntöönpanotoimien käsittelyn keskittämisellä voitaisiin osaltaan vähentää toiminnan haavoittuvuutta henkilöstövoimavarojen pienentyessä. Keskittämisellä olisi mahdollista saavuttaa suurempi yhdenmukaisuus käytännön menettelytavoissa ja lainkäyttöratkaisuissa, mikä edistäisi oikeusvarmuutta. Esityksessä pyritään myös turvaamaan kielellisten oikeuksien toteutuminen uudessa organisaatiossa.

Johtamisen vaikuttavuuden kannalta olisi perusteltua, että lainkäytön yhdenmukaisuutta Ulosottolaitoksessa valvoisi päällikkövirkamiehenä ulosottomies. Kuten tuomioistuineläimäyksessä päällikkötuomareiden, lainkäyttäjän asemassa olevan Ulosottoviraston päällikön menettelytapoja koskeva ohjaustehtävä rajoittuisi kysymyksiin, joihin ei liity puuttumista yksittäiseen asiaan liittyviin oikeus- ja näyttökysymyksiin. Tuomioistuinlain (673/2016) 8 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan päällikkötuomarin tulee valvoa oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta tuomioistuimen ratkaisuissa.

2.2 Keskeiset ehdotukset

2.2.1 Organisaatio

Kaksiportaisesta ulosotto-organisaatiosta luovuttaisiin. Nykyisin keskushallintotasolla olevan operatiivisen johdon ja ohjauksen tehtävät siirrettäisiin perustettavaan uuteen virastoon. Valtakunnanvoudinvirastosta ja 22 ulosottovirastosta muodostettaisiin yksi oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Oikeusministeriöllä säilyisi ulosottoimen strateginen suunnittelu ja ohjaus, talousarviosuunnittelu ja säädösvalmistelu.

Valtakunnanvoudinvirastolle kuuluvat operatiivisen johdon ja ohjauksen tehtävät siirrettäisiin lainkäyttöorganisaation hallintoa keskitetysti hoitavalle Ulosottolaitoksen keskushallinnolle. Ulosottolaitosta johtaisi valtakunnanvouti apunaan apulaisvaltakunnanvouti. Heillä olisi ulosottomiehen asema.

Ulosottolaitoksessa olisi laajan täytäntöönpanon alueelliset toimintayksiköt sekä perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimintayksiköt. Ulosottolaitoksella voisi olla muitakin toimintayksiköitä, joista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ulosottolaitoksen paikallisista toimipaikoista säädettäisiin nykyistä vastaavasti oikeusministeriön asetuksella.

Uusi ulosottomiehen aseman omaava henkilöstöryhmä, ulosottotarkastajat, käsittelevät perustäytäntöönpanon ulosottoasiat.

Nykyisissä 22 ulosottovirastossa päällikköinä toimivat ulosottomiehet johtavan kihlakunnanvoudin ja Ahvenanmaan maakunnassa maakunnanvoudin virkanimikkeellä. Virastojen päälliköt vastaavat virastojensa toiminnallisesta tuloksellisuudesta ja hallinnosta sekä hoitavat samalla lähes poikkeuksetta myös lainkäyttöasioita. Johtavien kihlakunnanvoutien alaisina toimivat kihlakunnanvoudit hoitavat toimivaltaansa kuuluvat lainkäyttötehtävät riippumattomina lainkäyttöviranomaisina. Myös kihlakunnanulosottomiehet ja maakunnanulosottomiehet käyttävät varsin itsenäistä harkintavaltaa hoitaessaan heille määrättyjä täytäntöönpanotehtäviä. Luovuttaessa kaksiportaisesta ulosottoorganisaatiosta ei näitä toimivaltasuhteita olisi tarkoitus muuttaa. Asiallisesti Ulosottolaitoksen lainkäyttöorganisaation toimivaltasuhteet järjestettäisiin vastaamaan yksittäisen ulosottoviraston toimivaltasuhteita. Samalla tavoin kuin ulosottovirasto, olisi Ulosottolaitos luonteeltaan lainkäyttövirasto.

2.2.2 Ulosottomenettely

Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpano jaetaan laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon.

Perustäytäntöönpano olisi sellaisten maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa, jotka voidaan käsitellä nopeasti, velallista tapaamatta ja lähtökohtaisesti sähköisin menetelmin. Laajan täytäntöönpanon ulosottomiehellä olisi sama toimivalta kuin ulosottomiehellä on voimassa olevan lain nojalla. Eriyistäytäntöönpano vastaisi nykyistä erikoisperintää.

Samaa velallista koskevien ulosottoasioiden käsittely yhteisesti useampien ulosottomiesten kesken perintäryhmänä olisi mahdollista.

Valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettäviä täytäntöönpanotoimia voitaisiin keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimisivat silloin vain niiltä osin vastaavina ulosottomiehinä.

Lakiin otettaisiin nimenomainen säännös, jonka mukaan keskitettäessä täytäntöönpanoa toimintayksiköihin tai muutoin tietyille ulosottomiehille, on huolehdittava siitä, että vastaajan asiointi- ja vaikutusmahdollisuudet tulevat asianmukaisesti turvatuiksi.

2.2.3 Toimivaltainen tuomioistuin ulosottovalitusta koskevassa asiassa

Perustäytäntöönpanossa ja ehdotetussa 3 luvun 14 a §:n 2 momentissa tarkoitettussa täytäntöönpanossa täytäntöönpanotoimet voitaisiin keskittää tietyille ulosottomiehille, joiden toimipaikka, ja näin ollen lähtökohtaisesti myös täytäntöönpanotoimen toimituspaikka, saattaisi maantieteellisesti sijaita hyvinkin kaukana vastaajasta. Vastaajan oikeusturvan kannalta olisi perusteltua, että mainitussa täytäntöönpanossa muutosta täytäntöönpanotoimeen tai ulosottomiehen päätökseen haetaan toimituspaikan sijaan vastaajan asuin-, koti- tai toimipaikan käräjäoikeudelta.

3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET

3.1 Valtionaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ulosoton rakenneuudistushankkeen tavoitteena on, että ICT:tä ja työnkulkua kehittämällä sekä organisaatorakenteita muuttamalla saavutetaan vuosittaista nettosäästöä, jolla voidaan vastata säästölaitteisiin ja lisäksi sopeuttaa ulosoton toimintamäärärahan tasoa yleiseen tiukkaan taloustilanteeseen talousarviossa vuodesta 2020 alkaen. Säästötavoitteen toteuttaminen tapahtuu pääosin palkkakustannuksia pienentämällä. Säästöjen määrä on riippuvainen siitä, millaisiksi uudet palkkausrakenteet muodostuvat. Muissa menoissa saadaan vähäisiä säästöjä mm. postituskulujen alenemisessa ja toimitilakustannuksissa.

Organisaatiomuutoksen ja tehtävien uudelleen jakamisen ohella, osana rakenneuudistusta, on tarkoitus uudistaa ulosottolaitoksen palkkausjärjestelmät. Sähköisten ja automatisoitujen perintätehtävien siirtämisellä perustäytäntöönpanoon voitaisiin ohjata Ulosottolaitoksen palkkausrakennetta vastaamaan tehtävien laatua ja vaativuutta sekä vähentää palkkakustannuksia.

Siirtymällä yhden viraston ulosotto-organisaatioon ja keskittämällä toimintoja voidaan henkilöstöresurssit saada nykyistä tehokkaammin ja joustavammin käyttöön. Toimenpiteet vähentävät henkilöityä tarvetta ja säästön suuruus on arviolta 25 henkilötyövuotta. Täytäntöönpanotehtävien jakamista perustäytäntöönpanoon ja laajaan täytäntöönpanoon on pilotoitu kolmessa ulosottovirastossa. Pilottien perusteella ei ole nähtävissä, että perinnän uudelleen järjestelyllä olisi heikentävää vaikutusta perintätulokseen.

Siirtymävaiheen 2019–2020 aikana on mahdollista, että toimintamenot väliaikaisesti nousevat ja perintätulos laskee. Menojen nousua voivat aiheuttaa henkilöstömäärän ja toimipaikkaverkoston sopeuttaminen uuteen organisaatioon. Perintätuloksen laskua saattaa aiheuttaa uuden täytäntöönpanomenettelyn vakiinnuttaminen.

Oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö ovat arvioineet vuonna 2015 (oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön välinen yhteistyöpöytäkirja tuottavuutta lisäävästä hankkeesta 16.10.2015, OM 19/042/2015), että rakenneuudistuksen toteuduttua kokonaishankkeen lopullinen nettosäästö olisi noin 14,5 miljoonaa euroa sen hetkiseen arvioituun kulutasoon verrattuna. Säästöjen arvioidaan toteutuvan täysimääräisenä vuodesta 2022 alkaen. Tuottavuussäästöjen saavuttaminen täysimääräisenä edellyttää rakenneuudistushankkeen toteuttamista kokonaisuudessaan, ICT:n kehittämistä, organisaatiomuutoksia ja työnkulkujen uudistamista.

Säästöistä valtaosan arvioidaan toteutuvan nimenomaan organisaatiota ja henkilöstörakennetta kehittämällä. Jollei organisaatiomuutosta ja täytäntöönpanoprosessin tehostamista toteutettaisi, jouduttaisiin toimintamäärärahojen entisestään pienentyessä vähentämään henkilöstöä hallitsemattomasti ja merkittävästi enemmän kuin hyödyntämällä vain henkilöstön luonnollista poistumaa. Tämä ei olisi pitkällä tähtäimellä kannattavaa. Kihlakunnanulosottomiesten työmäärä kasvaisi huomattavasti, jolloin olisi vaarana perinnän laadun ja perintätuloksen heikkeneminen. Samalla valtiolle velkojana tilitettävät ulosottokertymät ja ulosottomaksutulot vähenisivät. Vuonna 2016 runsaan miljardin euron perintätuloksesta noin 420 miljoonaa euroa tilitettiin valtiolle, joten perintätuloksen heikkeneminen jo muutamalla prosentilla tarkoittaisi valtion tuloihin miljoonien eurojen menetyksiä. Toimistohenkilöstöä tarvittaisiin enemmän täytäntöönpanon tukitehtäviin, mikä vähentäisi toimistotehtäviin käytettävissä olevia resursseja.

3.2 Vaikutukset velallisten ja velkojien asemaan

3.2.1 Ulosottolaitoksen organisaatio

Ulosottopiirijaosta luovuttaisiin ja siirryttäisiin valtakunnalliseen virastoon. Siirtymisellä yhden viraston organisaatioon ei olisi merkittävää vaikutusta ulosoton velallisten ja velkojien asemaan. Ulosoton palveluita tarjottaisiin tulevaisuudessakin koko maan kattavassa toimipaikkaverkostossa. Lisäksi rakenneuudistushankkeen yhteydessä on tarkoitus huomattavasti laajentaa ulosoton sähköisiä asiointipalveluita.

Yhden viraston organisaatiossa voitaisiin toimintatapoja yhtenäistää helpommin kuin nykyisessä organisaatiomallissa. Yhden viraston organisaatiossa voitaisiin erikoistua tiettyihin osa-alueisiin, keskittää tehtäviä sekä vastata joustavasti henkilöstöressurssien muutostarpeisiin. Näillä keinoilla lisättäisiin ulosoton asianosaisten yhdenvertaista kohtelua ja tehostettaisiin toimintaa.

3.2.2 Uudet perintämenettelyt

Esityksen mukaan täytäntöönpano jaettaisiin laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon. Laajassa täytäntöönpanossa pantaisiin täytäntöön kaikkia ulosottoakaassa tarkoitettuja velvoitteita ja turvaamistoimia. Laajaa täytäntöönpanoa toimittavan ulosottomiehen toimivalta olisi sama kuin nykyinen ulosottomiesten toimivalta. Perustäytäntöönpanossa toimitettaisiin maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa koskien sellaisia velallisia, joiden velat kertyisivät kohdittuun ajassa ja joiden täytäntöönpano voitaisiin toimittaa ilman realisoitavan omaisuuden ulosmittausta. Kyse olisi velallista tapaamatta ja lähtökohtaisesti sähköisin menetelmin toimitettava ulosottoaperinnästä. Yhteydenpito velalliseen tapahtuisi kirjeitse, puhelimitse tai muutoin sähköisin menetelmin. Erityistäytäntöönpanossa hoidettaisiin nykyisessä erikoisperinnässä käsiteltäviä asioita ja velallisia.

Täytäntöönpanon jaottelulla ei olisi heikentävää vaikutusta velkojien asemaan eikä heille tilitettävien kertymien määrään. Sillä ei myöskään olisi vaikutusta velallisten asemaan, koska nykyisinkin velalliseen kohdistetaan vain suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tarpeelliset täytäntöönpanotoimet. Perustäytäntöönpanon keskittämisellä voitaisiin yhtenäistää massaluonteisten ulosottoasioiden käsittelyä ja siten osaltaan edistää oikeusvarmuutta. Laajaa täytäntöönpanoa toimittavat ulosottomiehet erikoistuisivat enemmän selvitystyötä edellyttävien ulosottoasioiden hoitamiseen, mikä tehostaisi vaativien velallisten ja ulosottoasioiden täytäntöönpanoa.

3.2.3 Vastaava ulosottomies ja velalliskohtainen käsittely

Ehdotetulla täytäntöönpanon jaottelulla laajaan, perus- ja erityistäytäntöönpanoon ei muutettaisi velalliskohtaisen käsittelyn ja vastaavan ulosottomiehen periaatetta. Velallisen asioita käsiteltäisiin kokonaisuutena kussakin täytäntöönpanomenettelyssä. Velallisen ulosottoasiat voitaisiin käsitellä myös perintäryhmässä. Perintäryhmään kuuluva ulosottomies toimisi velallisen vastaavana ulosottomiehenä ja vastaisi velallisen ulosottoasioiden kokonaistilanteen hallinnasta.

Laajassa täytäntöönpanossa vastaava ulosottomies määräytyisi nykyistä vastaavasti pääsääntöisesti vastaajan koti- tai asuinpaikan taikka toimipaikan mukaan. Täytäntöönpano tapahtuisi asianomaisen laajan perinnän alueellisen toimintayksikön sanotulla tavalla määräytyvässä toimipaikassa.

Perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon vastaavan ulosottomiehen määräytyminen ei olisi riippuvainen vastaajan asuin- tai kotipaikan taikka toimipaikan sijainnista. Perus- ja erityistäytän-

töönpanoyksiköiden toiminta, kuten myös valtioneuvoston asetuksella säädettyjen muiden toimintayksiköiden toiminta, voitaisiin järjestää joko aluejaon mukaisesti tai valtakunnallisesti. Myös valtioneuvoston asetuksella säädettyjä täytäntöönpanotoimia voitaisiin keskittää tietyille ulosottomiehille vastaavan ulosottomiehen määräytymisperusteista riippumattomasti.

Velallisella, jonka ulosottoasioita tai niihin liittyviä täytäntöönpanotoimia hoidettaisiin perus- tai erityistäytäntöönpanon yksiköissä, ei aina olisi maantieteellisistä etäisyyksistä johtuen käytännön mahdollisuutta päästä tapaamaan vastaavaa ulosottomiestä henkilökohtaisesti. Ulosoton rakenneuudistushankkeessa käyttöön otettavat sähköiset asiointipalvelut tulevat lisäämään velallisten mahdollisuuksia seurata omien ulosottoasioidensa tilannetta ja hoitaa asioitaan sähköisesti. Velallinen voisi käyttää yhteydenpitoon näitä keinoja tai asioida henkilökohtaisesti missä tahansa Ulosottolaitoksen toimipaikassa, jättää sinne asiakirjoja tai keskustella päivystävän ulosottomiehen kanssa. Hänelle voitaisiin myös tarvittaessa järjestää mahdollisuus asioida vastaavan ulosottomiehen kanssa puhelimitse tai muun sähköisen yhteyden avulla.

3.2.4 Toimivaltainen tuomioistuin ulosottovalitusta koskevassa asiassa

Perustäytäntöönpanossa ja ehdotetussa 3 luvun 14 a §:n 2 momentissa tarkoitettussa täytäntöönpanossa täytäntöönpanotoimet voitaisiin keskittää tietyille ulosottomiehille, joiden toimipaikka, ja näin ollen lähtökohtaisesti myös täytäntöönpanotoimen toimituspaikka, saattaisi maantieteellisesti sijaita hyvinkin kaukana vastaajasta. Vastaajan oikeusturvan kannalta olisi perusteltua, että mainitussa täytäntöönpanossa muutosta täytäntöönpanotoimeen tai ulosottomiehen päätökseen haettaisiin toimituspaikan sijaan vastaajan asuin-, koti- tai toimipaikan käräjäoikeudelta.

3.3 Vaikutukset henkilöstöön

3.3.1 Ulosottolaitoksen organisaatio

Esityksen mukaan ulosottopiiriasta luovuttaisiin ja nykyisistä 22 ulosottovirastosta ja Valtakunnavoudinvirastosta muodostettaisiin valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Organisaatiouudistuksessa olisi kysymys valtion toimintojen uudelleen järjestelystä, johon sovellettaisiin virkamieslain 5a - 5c pykälää. Pääsääntönä olisi, että virkamiehet siirtyisivät uuteen organisaatioon nykyisiin tai niitä vastaaviin tehtäviin. Vakinaiset virkamiehet siirtyisivät vakinaisina virkamiehinä ja määräaikaiset määräaikaisina virkamiehinä, jos määräaikaisen virkasuhteen kesto ulottuisi organisaatiouudistuksen voimaan tulon jälkeiseen aikaan. Vuonna 2016 ulosottovirastoissa olevien virkojen määrä oli yhteensä 1224. Ilman taustavirkaa määräaikaisissa virkasuhteissa olevia virkamiehiä oli 167.

Virkojen siirtäminen ei edellyttäisi virkamiehen suostumusta, jos virka siirtyisi virkamiehen oman työssäkäyntialueen sisällä tai hänen työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta. Edellä mainitun säännöksen mukaan henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan.

Mikäli nykyisiä tehtäviä vastaavia tehtäviä ei riittäisi kaikille virkamiehille, voitaisiin tehtävien täyttämiseksi uudessa organisaatiossa käynnistää ilmoittautumismenettely. Muutoksen kohteeksi joutuvan henkilöstön asemaan tulisi soveltaa valtiovarainministeriön päätöksiä henkilöstön asemasta muutostilanteissa sekä oikeusministeriön henkilöstöpoliittisia periaatteita muutostilanteissa. Muun muassa muutoksesta aiheutuvat työmatkapidennykset korvattaisiin henkilöstölle oikeusministeriön päätöksen mukaisesti. Valtion virka- ja työehtosopimuksen allekirjoittamispyötkirjassa on määräyksiä palkkatason turvaamisesta tehtävien vaativuuden muuttuessa.

Esitys antaisi mahdollisuuden Ulosottolaitoksen johdolle tehdä uudessa organisaatiossa erikseen päätöksiä henkilöstön sijoittumisesta sen mukaan, miten sijoittuminen luo parhaimmat edellytykset toiminnan johtamiselle. Tässä arvioinnissa päätöksiin vaikuttavia seikkoja tulisi olla toiminnan yhtenäisyys, tehokkuus ja taloudellisuus sekä turvallisen työympäristön ylläpitäminen. Samalla olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että oikeusministeriön asetuksella säädetyissä toimipaikoissa on saatavilla riittävästi ulosoton palveluja.

Nykyisten säästövelvoitteiden edellyttämät välttämättömät henkilöstövähennykset on jo suurelta osin toteutettu hyödyntämällä luonnollista henkilöstöpoistumaa.

Valtakunnanvoudinvirastoa perustettaessa asetettiin tavoitteeksi luoda operatiivinen johtoyksikkö, joka edustaisi valtakunnan huippuosaamista ulosottoasioissa. Enemmistöltä sen viranhaltijoista katsottiin edellytettävän vähintään hyvää ”voutitason” ammattitaitoa ja kokemusta, mieluummin kuitenkin erinomaista ulosotto-toimen tuntemusta (HE 46/2009 vp). Keskushallinnon virkamiesten ulosoton asiantuntijuuden ja käytännön kokemuksen vaatimus korostuu nykyisten Valtakunnanvoudinvirastolle kuuluvien hallinnollisten tehtävien siirtyessä osaksi valtakunnallista lainkäyttöorganisaatiota.

3.3.2 Uudet perintämenettelyt

Täytäntöönpano esitetään jaettavaksi laajaan täytäntöönpanoon, erityistäytäntöönpanoon ja perustäytäntöönpanoon. Erityistäytäntöönpano vastaisi nykyistä erikoisperintää. Laajassa täytäntöönpanossa voitaisiin panna täytäntöön kaikkia ulosotto-kaaren 1 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettuja velvoitteita ja turvaamistoimia, ja sitä toimittaisivat ulosottoylitarkastajat eli nykyiset kihlakunnanulosottomiehet sekä kihlakunnanvoudit. Laajassa täytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa toimivien ulosottoylitarkastajien toimivaltuudet vastaisivat nykyisten kihlakunnanulosottomiesten toimivaltuuksia.

Perustäytäntöönpano olisi uusi menettelymuoto, jossa toimitettaisiin massaluontoista maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa tapauksissa, joissa velat kertyvät kohtuullisessa ajassa. Edellytyksenä olisi myös, ettei olisi tarpeen ulosmitata sellaista omaisuutta, joka tulee muuttaa rahaksi. Perustäytäntöönpanoa toimittaisi uusi virkamiesryhmä ulosottotarkastajat (noin 180 virkaa), sekä heidän esimiehinään johtava kihlakunnanvouti sekä kihlakunnanvoudit. Menettelyn käyttöönotto tarkoittaisi sitä, että ulosottoylitarkastajat voisivat laajassa täytäntöönpanossa keskittyä vaativampien ja laajempaa tutkintaa edellyttäviin velallisiin ja realisoitavan omaisuuden ulosmittauksiin ja myyntiin sekä paikkasidonnaisiin täytäntöönpanotoimiin (esimerkiksi häätöjen täytäntöönpano). Rutiiniluontoisemmat ja vähemmän selvittelytyötä vaativien velallisten ulosottoasiat hoidettaisiin pääsääntöisesti perustäytäntöönpanossa. Perustäytäntöönpano tarjoaisi uusia tehtäviä esimerkiksi Ulosottolaitoksen nykyisille määräaikaisille kihlakunnanulosottomiehille tai toimistohenkilöstölle.

3.3.3 Virkarakenne

Esityksessä ehdotetaan, että valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti olisivat ulosottomiehiä eli heillä olisi lainkäyttäjän asema, kuten muillakin oikeuslaitokseen kuuluvilla lainkäyttöviranomaisen päälliköillä. Heillä ei olisi, kuten ei ole valtakunnanvoudilla nytkään, oikeutta puuttua yksittäiseen lainkäyttöratkaisuun. Lainkäyttöasema mahdollistaisi sen, että valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti voisivat hoitaa myös täytäntöönpanotehtäviä nykyisten valtakunnanvoudin hallinnollisten tehtävien lisäksi.

Esityksen mukaan kihlakunnanvoutien ja maakunnanvoudin alaisina toimisivat ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat. Kihlakunnanulosottomiehet siirtyisivät ulosottoylitarkastajien virkoihin.

Maakunnanulosottomiehen virkanimikkeestä luovuttaisiin, ja kaikki laajaa täytäntöönpanoa toimittavat ulosottomiehet toimisivat ulosottoylitarkastajan nimikkeellä. Ulosottotarkastajien virat uusina virkoina tulisivat yleisesti haettaviksi.

3.3.4. Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

Esityksessä ehdotetaan, että valtakunnanvoudin, apulaisvaltakunnanvoudin, johtavan kihlakunnanvoudin ja johtavan hallintovoudin virat täytettäisiin viiden vuoden määräajaksi. Tällä hetkellä virat on täytetty toistaiseksi voimassa olevina. Virkojen määräaikaisuudella pyritäisiin varmistamaan johtamisen tehokkuus ja laatu, kun johdon kykyä ja tehtäviä voitaisiin määrääjain tarkastella. Virkaa hoitanut voitaisiin valita määräaikaiseen virkaan uudelleen. Virkojen määräaikaisuus ei koskisi nykyisiä viranhaltijoita.

Ulosottoylitarkastajien ja ulosottotarkastajien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. On tarkoitus, että ulosottoylitarkastajaksi voitaisiin nimittää Suomen kansalainen, joka on suorittanut korkeakoulututkinnon, ja jolla on käytännön kokemusta virkaan kuuluvissa tehtävissä tai joka muissa tehtävissä on saavuttanut viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon. Tällä hetkellä kihlakunnanulosottomiehen koulutusvaatimuksena on korkeakoulututkinto, virkaan soveltuva ammatillinen tutkinto tai ylioppilastutkinto. Ulosottoylitarkastajan kelpoisuusvaatimukset koulutuksen osalta olisivat siten korkeammat kuin kihlakunnanulosottomiehellä. Ne eivät kuitenkaan koskisi lain voimaan tullessa kihlakunnanulosottomiehen virassa olevia virkamiehiä.

3.3.5 Velalliskohtainen käsittely ja vastaava ulosottomies

Esityksessä ehdotetaan säilytettäväksi velalliskohtaisen käsittelyn ja vastaavan ulosottomiehen periaatteet. Uutena esityksessä ehdotetaan, että samaa vastaaja koskevia ulosottoasioita voitaisiin käsitellä yhteistyössä perintäryhmässä. Tämä mahdollistaisi erikoistumista perintäryhmän sisällä. Myös perintäryhmässä yksi ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja toimisi vastaavana ulosottomiehenä ja vastaisi velallisen ulosottoasioiden kokonaishallinnasta. Tältä osin menettelyyn ei esitetä muutoksia.

3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Massaluonteisten ulosottoasioiden käsittelyn keskittämisellä voitaisiin yhtenäistää ulosottomenettelyä ja täten edistää oikeusvarmuutta. Laajan täytäntöönpanon ulosottomiehet voisivat keskittyä vaativimpien ja aikaa vievempien asioiden käsittelyyn, jolloin voidaan odottaa perintätuloksen paranevan myös kyseisen kaltaisissa asioissa. Yleisellä tietoisuudella perinnän tehostumisesta ja myös erityistäytäntöönpanon toimintayksikön muodostamisesta Ulosottolaitokseen olisi vaikuttavuutta maksulainlyöntien ennaltaehkäisyssä ja maksumoraalin ylläpitämisessä. Hallinnollisten toimintojen, kuten esimerkiksi rahaliikenteen keskittäminen helpottaisi ulosoton hakijoiden yhteydenpitoa ulosottoon.

Sillä, että ulosottolaitoksesta muodostettaisiin yksi viranomaisen ja että toimintoja voitaisiin järjestää nykyistä joustavammin koko maan alueella, voitaisiin parantaa kielivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden palvelua. Puhelimitse tai muutoin sähköisesti toteutettavaa asiakaspalvelua tullaan kehittämään rakenneuudistushankkeessa muun muassa siten, että asiakaspalvelua on nykyistä laajemmin saatavilla.

4 ASIAN VALMISTELU

4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Oikeusministeriö on antanut Valtakunnanvoudinvirastolle toimeksiannon valmistella ulosottoimen rakenneuudistusta talouden ja tuottavuuden parantamiseksi vaarantamatta asianosaisten oikeusturvaa. Toimeksianto perustuu Valtakunnanvoudinvirastolle asetettuihin tulostavoitteisiin ja Oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan vuosille 2013—2025.

Valtakunnanvoudinvirasto asetti 18 päivänä marraskuuta 2014 työryhmän valmistelemaan ulosottoimen rakenneuudistusta varten tarvittavia lainmuutoksia. Työryhmä toimi Valtakunnanvoudinviraston johdolla ja siinä oli Valtakunnanvoudinviraston ja ulosottomiesten edustuksen lisäksi jäsenet oikeusministeriön lainvalmistelu- ja oikeushallinto-osastoilta.

Työryhmän tuli ensi vaiheessa selvittää viimeaikaisen oikeuskäytännön ja muun ulosottomenettelyssä tapahtuneen kehityksen aiheuttamat muutostarpeet lainsäädäntöön. Samoin työryhmän tehtävänä oli selvittää mahdollisuus yksinkertaistaa ja nopeuttaa ulosottoprosesseja.

Työryhmä luovutti ensimmäisen mietintönsä 15 päivänä kesäkuuta 2015 (Valtakunnanvoudinviraston julkaisuja 2015:2). Mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella valmisteltiin hallituksen esitys oikeusministeriössä virkatyönä. Laki ulosottokaaren ja velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n (323/2016) muuttamisesta tuli voimaan 1.6.2016.

Toisessa vaiheessa työryhmän tehtävänä on ollut valmistella rakenneuudistuksen vaatimat säännösehdotukset, jotka liittyvät ulosoton organisaatioon ja virkarakenteeseen sekä näistä johtuviin välttämättömiin ulosottomenettelyä koskeviin muutoksiin.

5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ

Esityksessä ehdotetaan, että perustäytäntöönpanossa ja ehdotetussa 3 luvun 14 a §:n 2 momentissa tarkoitettussa erityistoimen täytäntöönpanossa muutosta täytäntöönpanotoimeen tai ulosottomiehen päätökseen haettaisiin vastaajan asuin-, koti- tai toimipaikan käräjäoikeudelta. Muutosehdotus sisältyy uuteen ulosottokaaren 11 luvun 2 §:n 4 momenttiin.

Eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laiksi tuomioistuinlain muuttamisesta (HE 270/2016 vp) sisältyy ehdotus ulosottokaaren 11 luvun 2 §:n muuttamisesta. Esityksen mukaan muutosta haetaan voimassa olevan 2 §:n 3 momentin mukaisesti siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2019 alusta lukien. Tarkoitus kuitenkin on, että kyseinen 11 luvun 2 § säädetään tulevaksi voimaan nyt esitetyn sisältöisenä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT

1.1 Ulosottokaari

1 luku Yleiset säännökset

2 a §. *Laaja täytäntöönpano, perustäytäntöönpano ja erityistäytäntöönpano.* Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a §. Pykälän 1 momentin mukaan täytäntöönpano jaetaan laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin laajan täytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimivaltuuksista. Laaja täytäntöönpano olisi ulosoton paikallinen ydintehtävä. Laajan täytäntöönpanon ulosotomiehellä olisi yhtä laaja toimivalta kuin ulosottomiehellä on voimassa olevan lain nojalla. Toimivalta pitäisi sisällään kaikkien luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen velvoitteiden ja turvaamistoimien täytäntöönpanon. Kyseessä olisi ulosottomenettely, johon ohjautuisivat velalliset, joiden ulosottoasiat edellyttävät perustäytäntöönpanoa laajempia ja aikaa vievempiä omaisuuden etsimis- ja selvitytoimia. Laajassa täytäntöönpanossa on myös usein tavattava asianosaisia henkilökohtaisesti. Maksuvelvoitteiden täytäntöönpanon lisäksi laajassa täytäntöönpanossa käsiteltäisiin myös muiden velvoitteiden ja turvaamistoimien täytäntöönpanoasiat sekä toimitettaisiin kiinteän ja irtaimen omaisuuden ulosmittaukset ja realisoinnit.

Ulosoton erikoisperintä käynnistyi vuonna 1997. Ensimmäisen kerran se mainitaan vuonna 1998 annetussa hallituksen esityksessä laiksi ulosottolain muuttamisesta (HE 275/1998 vp). Tuolloin toteutettiin ulosottolain (37/1895) erillisuudistus, jonka tarkoituksena oli muun muassa tuottaa ulosottoimen erikoisperinnälle ja muulle ulosotto toiminnalle vaikeissa perintätapauksissa aikaisempaa selkeämpi lainsäädännöllinen perusta. Maaliskuun 1 päivänä 2004 voimaan tulleella ulosottolain muuttamisesta annetulla lailla (679/2003) voimassa olleen 3 luvun 14 §:n 1 momenttiin lisättiin säännös erityistoimia edellyttävistä ulosottoasioista, joita säännöksen perusteluissa kutsutaan myös ”erityistoimiksi”. Erikoisperintätoiminta mainitaan esimerkkinä erityistoimia edellyttävistä ulosottoasioista hallituksen esityksessä (HE 216/2001 vp). Erikoisperintää ei ole laissa määritelty.

Käsitteellä ”erityistäytäntöönpano” tarkoitettaisiin samaa kuin käsitteellä ”erikoisperintä”, ja erityistäytäntöönpanosta otettaisiin lakiin nimenomainen säännös. Erikoisperintä nykyisellään on vakiintunut valtakunnalliseksi ulosottolaitoksen osaksi ja sen toiminnalliset puitteet ovat selkeät. Erikoisperinnan tavoin myös erityistäytäntöönpanon tarkoitus olisi keskittyä velallisiin, joiden varallisuus aseman selvittäminen ja siitä aiheutuvien toimenpiteiden tekeminen vaativat niin suurta työmäärää ja erityisosaamista, ettei ole tarkoituksenmukaista jatkaa selvittelyä normaalissa perinnässä. Tällaiset velalliset ovat lähes poikkeuksetta erilaisin järjestelyin pyrkineet välttelemään velkojen maksua ja siirtämään omaisuutta ulosoton ulottumattomiin. Heillä on usein kytkentöjä talousrikollisuuteen ja harmaaseen talouteen.

Velallisia siirtyisi erityistäytäntöönpanoon kahdella tavalla. Joko niin, että muussa perinnässä havaitaan epäily velallisen väärinkäytöksestä tai muusta järjestelystä, johon arvioidaan liittyvän laajaa selvitystyötä, tai siten, että asia otetaan erityistäytäntöönpanoon viranomaisyhteistyön tuloksena. Erityistäytäntöönpanon tärkeä osa-alue olisikin toimivan viranomaisyhteistyön ylläpitäminen. Erityistäytäntöönpano toimisi samoilla valtuuksilla ja menetelmillä, jotka olisivat käytettävissä laajassa täytäntöönpanossa.

Perustäytäntöönpanosta säädettäisiin 3 momentissa. Perustäytäntöönpano olisi tehtäväkokonaisuus, jossa velallisen ulosottoasiat voitaisiin hoitaa velallista tapaamatta lähtökohtaisesti sähköisin mene-

telmin. Perustäytäntöönpano koskisi vain rahamääräisten maksuveloitteiden täytäntöönpanoa. Ulosmitata voitaisiin vain tuloa ja omaisuutta, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Tällä tarkoitetaan lähinnä toistuvaistuloa, veroennakon palautuksia, pankkitilillä olevia rahavaroja ja muita saatavia. Perustäytäntöönpanoa hoitaisivat ulosottotarkastajat, joista ehdotetaan säädettäväksi 7 §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin perustäytäntöönpanon tehtävistä. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta on tämän esityksen liitteenä. Tarkoitus on, että perustäytäntöönpanoon ohjautuvat vain velalliset, joiden maksuveloitteet tulevat tulopohjaselvityksen perusteella kohtuullisessa ajassa kokonaan perityiksi. Perustäytäntöönpanoa on pilotoitu Valtakunnanvoudinviraston toimeksiannosta eräissä ulosottovirastoissa. Piloteista saatujen kokemusten perusteella kohtuulliseksi ajaksi perustäytäntöönpanon toimenpiteille on osoittautunut noin kuusi kuukautta. Tämä perustäytäntöönpanon ajallisen keston määrittely perustuu siihen, että 80 prosenttia ulosottoasioista käsitellään (velka tulee maksetuksi tai velallinen todetaan varattomaksi) kuudessa kuukaudessa. Kun on todennäköistä, ettei saataville kerry täyttä suoritusta määritellyn ajan puitteissa, velallisen ulosottoasiat siirrettäisiin laajaan täytäntöönpanoon. Tarkempia määräyksiä kohtuullinen aika –käsitteen soveltamisesta ulosottomenettelystä voitaisiin antaa hallinnollisilla määräyksillä. Kun laajassa täytäntöönpanossa on saatettu loppuun sellaiset toimenpiteet, joihin ulosottomiehellä ei ole perustäytäntöönpanossa toimivaltaa, asiat olisi mahdollista siirtää takaisin perustäytäntöönpanoon esimerkiksi toistuvaistulon ulosmittausta varten.

Lain 3 luvun 105–107 §:ssä säädetään suppeasta ulosotosta. Näitä säännöksiä ei tässä yhteydessä muutettaisi. Ulosoton hakija voisi edelleen ilmoittaa hakemuksessaan tyytyvänsä suppeaan ulosottoon. Jos velallisella olisi täytäntöönpanossa vain suppean ulosoton asioita, täytäntöönpano tapahtuisi perustäytäntöönpanossa ilman aikarajoitusta. Tätä voidaan pitää perusteltuna, koska suppeassa ulosotossa hakija on rajoittanut hakemuksessaan täytäntöönpanon mainitun 105 §:n 2 momentissa säädettyihin perintäkeinoihin. Jos hakija peruuttaa suppeaa ulosottoa koskevan rajoituksen hakemuksestaan, ulosottoasian siirtyminen laajaan täytäntöönpanoon olisi ratkaistava edellä esitettyjen edellytysten mukaisesti. Jos velalliselle tulisi vireille laajassa täytäntöönpanossa perittävä ulosottoasia, siirtyisivät velallisen ulosottoasiat kokonaisuudessaan laajaan täytäntöönpanoon.

7 §. Ulosottomiehet. Pykälään tehtäisiin muutokset, jotka aiheutuisivat ehdotetuista organisatiomuutoksesta ja uusista virkanimikkeistä.

Pykälän *1 momentin* mukaan ulosottomiehinä toimisivat johtavat kihlakunnanvoudit, kihlakunnanvoudit ja Ahvenanmaan maakunnassa maakunnanvouti. Kihlakunnanvoutien ja maakunnanvoudin alaisia ulosottomiehiä olisivat ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat. Yleisperustelujen kohdassa 2.1 mainitusta syystä myös valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti olisivat ulosottomiehiä. Heillä olisi lainkäyttäjän asema muiden oikeuslaitokseen kuuluvien lainkäyttöviranomaisten päälliköitä vastaavasti.

Tarkoitus on, että Ulosottolaitoksen päällikköinä toimivat valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti voisivat hoitaa itsenäisesti myös täytäntöönpanotehtäviä. Koska heidän tehtävänsä tulisivat painottumaan strategiseen ja operatiiviseen johtamiseen sekä hallintoasioihin, lainkäyttöön osallistuminen käytännössä saattaisi koskea vain erityisiä, esimerkiksi laajempaa yhteiskunnallista merkitystä tai kansainvälisen sidoksen omaavien asioiden tai asiakokonaisuuksien täytäntöönpanoa. Esimerkiksi tuomioistuinlain 8 luvun 2 §:n 2 momentissa on säädetty päällikkötuomareiden osalta, että he osallistuvat lainkäyttöön siinä määrin kuin heidän muut tehtävänsä sen sallivat. Päällikkötuomarin osallistumista myös lainkäyttöön pidetään tärkeänä, vaikka hänen ajastaan suurin osa kuluu johtamiseen ja hallinnollisten tehtävien hoitamiseen (HE 7/2016 vp). Ulosottolaitoksen ylintä johtoa lukuun ottamatta sen keskushallinnossa toimivat virkamiehet tulisivat olemaan hallintovirkamiehiä.

Ulosottomiehiä olisivat myös ulosottotarkastajat. Kyseessä olisi uusi henkilöstöryhmä ulosottolaitoksen virkarakenteessa. Ulosottotarkastajalla olisi ulosottoylitarkastajaan verrattuna rajoitettumpi toimivalta. Hän toimittaisi perustäytäntöönpanoa. Ulosottotarkastajan kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ulosottotarkastajan kelpoisuusvaatimukset olisivat ulosottoylitarkastajan kelpoisuusvaatimuksia matalammat.

Laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta (619/2012) ehdotetaan kumottavaksi. Nyt puheena olevaan lainkohtaan sisällytettäisiin maakunnanvoudinvirastoa koskevan lain 2 §:ään sisältyvä säännös ulosottomiehistä sekä maakunnanvoudin osalta 4 §:ään sisältyvä viittaussäännös soveltuvin osin.

Maakunnanvoudin virkanimike, joka on ollut käytössä maakunnanvoudinviraston perustamisesta vuodesta 1980 lähtien, ehdotetaan säilytettäväksi. Maakunnanvoudi toimisi Ulosottolaitoksen Ahvenanmaan maakunnan toimipaikassa. Viran erityisellä virkanimikkeellä korostettaisiin Ahvenanmaan maakunnan erityisasemaa.

Kihlakunnanulosottomiesten ja maakunnanulosottomiesten virkanimikkeet ehdotetaan yhdenmukaistettaviksi. Avustavan ulosottomiehen virkanimike muuttui kihlakunnanulosottomieheksi ulosotokaaren (705/2007) tullessa voimaan vuoden 2008 alusta. Ahvenanmaan maakunnassa virkanimike kuitenkin säilyi muuttamattomana vuoteen 2012, jolloin uuden Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastoa koskevan lain säätämisen yhteydessä se muutettiin maakunnanulosottomieheksi. Uusi virkanimike kihlakunnanulosottomiehille ja maakunnanulosottomiehille olisi ulosottoylitarkastaja. Myös Ahvenanmaan maakunnassa toimivien ulosottoylitarkastajien toimivaltuudet ulosottomiehinä määräytyisivät ulosotokaaren nojalla ja he olisivat haastemiehiä suoraan haastemieslain (505/1986) nojalla. Haastemieslakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset.

Voimassa olevaan 7 §:n 1 momenttiin sisältyy säännös, joka ilmaisee kihlakunnanulosottomiesten alaisuussuhteen kihlakunnanvoudiin nähden. Säännös ehdotetaan asialliselta sisällöltään siirrettäväksi pykälän 2 momenttiin. Kihlakunnanvoudi määrää tehtävät ulosottoylitarkastajalle ja ulosottotarkastajalle. Lisäksi momentissa säädettäisiin nykyistä 2 momenttia vastaavasti, että kihlakunnanvoudilla on velvollisuus valvoa, että alaisensa ulosottomiehet ja 8 §:ssä tarkoitetut muut alaisensa virkamiehet hoitavat tehtävänsä lainmukaisesti ja asianmukaisesti sekä noudattavat heille annettuja määräyksiä.

Pykälän 3 momenttiin ei ehdoteta muutoksia. Kihlakunnanvoudi voi siirtää antamansa tehtävän toiselle alaiselleen virkamiehelle tai ottaa tehtävän itse hoitaakseen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Sen mukaan valtakunnanvoudista, apulaisvaltakunnanvoudista ja johtavasta kihlakunnanvoudista on voimassa, mitä kihlakunnanvoudista säädetään tässä laissa. Itsenäisten lainkäyttöviranomaisten ratkaisuvapauden korostamiseksi momenttiin sisällytettäisiin lisäksi nimenomainen säännös, jonka mukaan valtakunnanvoudi tai apulaisvaltakunnanvoudi ei voi ottaa johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi jaettua yksittäistä ulosottoasiaa itse hoitaakseen tai antaa sen täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä, eikä siirtää sitä toiselle. Edellä sanottu kielto koskisi myös johtavaa kihlakunnanvoudia suhteessa kihlakunnanvoudiin.

Momentissa säädettäisiin myös perusteista, joilla alaisen johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin toimivaltaan kuuluvat yksittäisen velallisen ulosottoasiat voitaisiin poikkeuksellisesti siirtää toisen johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin vastuulle. Ulosottoasiat voitaisiin ottaa pois vastoin asianomaisen tahtoa vain, jos tähän olisi painava syy. Tällainen syy voisi olla sairaus, asian käsittelyn viivästyminen, työmäärä tai muu vastaava seikka. Ehdotettu säännös koskee asioiden siirtoa ainoastaan niissä tilanteissa, joissa kyseinen virkamies nimenomaisesti vastus-

taa asioiden siirtoa. Vain tällöin asioiden siirtämiseen tarvittaisiin valtakunnanvoudin, apulaisvaltakunnanvoudin tai kyseisen kihlakunnanvoudin esimiehenä olevan johtavan kihlakunnanvoudin perusteltu päätös. Säännös ei koskisi lain 1 luvun 15 pykälässä säädettyjä esteellisyystilanteita.

8 §. Muut virkamiehet. Voimassa olevan pykälän mukaan kihlakunnanvoudi saa tarvittaessa määrätä myös muulle alaiselleen virkamiehelle kihlakunnanulosottomiehelle kuuluvia täytäntöönpanotehtäviä, jos virkamies täyttää kihlakunnanulosottomiehen kelpoisuusvaatimukset. Tällä hetkellä säännöksessä tarkoitettuja muita virkamiehiä toimii muun muassa pankkitiedustelu- ja tiedoksiantotehtävissä. Virkanimike kihlakunnanulosottomies muutettaisiin ulosottoylitarkastajaksi ja säännös laajennettaisiin koskemaan myös ulosottotarkastajaa.

11 §. Ulosottolaitoksen täytäntöönpano-organisaatio. Voimassa olevassa pykälässä säädetään ulosottolaitoksen organisaatiosta, ulosottotoimen keskushallinnosta huolehtivasta Valtakunnanvoudinvirastosta ja sen alaisista paikallisista ulosottovirastoista. Pykälän sisältö muutettaisiin ehdotettua organisaatorakennetta vastaavaksi. Voimassa olevan pykälän 3 momenttiin sisältyvän valtuutus-säännöksen kumoutuessa 1.1.2019 kumoutuisi samalla valtioneuvoston asetus ulosottopiireistä (865/2007).

Pykälän 1 momentissa olisi säännös, jonka mukaan ulosottoasioiden täytäntöönpanoa varten on oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva Ulosottolaitos -niminen viranomainen. Se muodostettaisiin nykyisistä 22 ulosottovirastosta ja Valtakunnanvoudinvirastosta. Ulosottopiirijaosta luovutettaisiin ja uuden viraston toimivalta käsittäisi koko maan.

Pykälän 2 momentin mukaan Ulosottolaitoksessa on laajan täytäntöönpanon alueelliset toimintayksiköt. Aluejaosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Alueita on tarkoitus muodistaa viisi. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ulosottotoimen hallinnosta on tämän esityksen liitteenä.

Kullakin alueella olisi laajan täytäntöönpanon toimintayksikkö. Lähtökohtaisesti laajaa täytäntöönpanoa toimittavia ulosottoylitarkastajia olisi sijoitettuna Ulosottolaitoksen kaikkiin toimipaikkoihin. Toimintayksikköjen päällikköinä olisivat johtavat kihlakunnanvoudit. Toimintayksikön päällikkö vastaisi yksikkönsä johtamisesta ja tuloksellisuudesta sekä yksikön hallintotehtävien järjestämisestä. Tarkemmat määräykset alueellisten toimintayksiköiden tehtävien järjestämisestä annettaisiin Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä. Vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä laajassa täytäntöönpanossa säädettäisiin 3 luvun 14 §:n 1-4 momentissa.

Edelleen momentin mukaan Ulosottolaitoksessa olisi perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimintayksiköt. Vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä perustäytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa ehdotetaan säädettäväksi 3 luvun 14 a §:n 1 momentissa. Palvelujen alueellista saatavuutta käsitellään jäljempänä 5 momentin perusteluissa sekä vastaajan asiointi- ja vaikutusmahdollisuuksien huomioon ottamista hänen oikeusturvansa kannalta erityisesti keskitetyssä täytäntöönpanossa käsitellään jäljempänä 3 luvun 14 a §:n perusteluissa.

Perustäytäntöönpano keskitettäisiin perustäytäntöönpanon toimintayksikköön, jossa sitä toimittaisivat 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettut ulosottotarkastajat. Toimipaikoista, joihin perustäytäntöönpanon toimintayksikön ulosottomiehiä sijoitetaan, määrättäisiin Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä. Toimituspaikat valikoituisivat toiminnallisten ja taloudellisten näkökohtien perusteella. Tarkoitus olisi, että ulosottotarkastajien virkoja olisi rekrytoinnin helpottamiseksi sijoitettuna kaikilla alueilla.

Perustäytäntöönpanossa käsiteltäisiin suuria velallis- ja asiamääriä varsin suppeatutkintaisessa menettelyssä. Valtakunnanvoudinviraston toimeksiannosta eräissä ulosottovirastoissa toteutettu laajan täytäntöönpanon ja perustäytäntöönpanon pilotointi on osoittanut, että noin 80 prosenttia pilotointeihin ohjatuista velallisista on ollut sellaisia, joiden asiat käsiteltiin perustäytäntöönpanossa. Perus-

täytäntöönpano olisi pääosin tietojärjestelmiin perustuvaa perintää. Perustäytäntöönpanoon kuuluvi- en asioiden jakautumista vastaaville ulosottomiehille voitaisiin tarvittaessa tasata, mikä edistäisi menettelyn tehokkuutta. Vastaavasti laajan täytäntöönpanon ulosottomiehet voisivat keskittyä ja syventää erikoistumistaan vaativampiin ja aikaa vievempiin selvittelytoimiin. Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset perustäytäntöönpanon toimintayksikön tehtä- vien järjestämisestä.

Pykälän 2 momentissa annettaisiin myös valtuutus valtioneuvoston asetuksella säätää Ulosottolai- tokselfe muitakin toimintayksiköitä kuin edellä mainitut yksiköt. Toiminnallisista tai taloudellisista syistä tulisi olla mahdollisuus myöhemmin perustaa Ulosottolaitokseen uusia toimintayksiköitä ulosottomenettelyä varten. Asetuksella säädetylle toimintayksikölle keskitetyn täytäntöönpanon vastaava ulosottomies määräytyisi niin ikään 3 luvun 14 a §:n 1 momentin mukaisesti.

Ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (1322/2007) 3 §:n mukaan oikeusministe- riö määrää erityistoimia edellyttävän ulosottoasian tietyn ulosottomiehen hoidettavaksi. Näin ollen nykyisen sääntelyn nojalla toteutettava menettely määrättäessä ulosottomies erikoisperintätehtävään on, että Valtakunnanvoudinviraston esityksestä määräys annetaan ministeriön hallinnollisella pää- töksellä. Asetuksen kyseinen pykälä kumottaisiin tämän lain voimaan tullessa. Nyt esitetään sää- dettavaksi, että erityistäytäntöönpano keskitetään erityistäytäntöönpanon toimintayksikön, eli käy- tännössä yksikköön hallinnollisesti sijoitettujen ulosottomiesten toimitettavaksi. Toimipaikoista, joissa erityistäytäntöönpanoa toimitettaisiin, ja erityistäytäntöönpanon toimintayksikön tehtävien muusta järjestämisestä määrättäisiin Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä. Tällä hetkellä erikoispe- rinnän toimipaikoista päättäminen kuuluu viime kädessä Valtakunnanvoudinvirastolle.

Kuten laajan perinnän toimintayksiköissä myös muissa toimintayksiköissä päällikkönä olisi johtava kihlakunnanvouti, joka vastaa toimintayksikkönsä toiminnan johtamisesta ja tuloksellisuudesta. Työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset johtavan kihlakunnanvoudin tehtävistä.

Paikallisten ulosottopalveluiden säilyminen Ahvenanmaalla varmistettaisiin sillä, että pykälän 3 *momenttiin* otettaisiin nimenomainen säännös, jonka mukaan Ulosottolaitoksella on toimipaikka Ahvenanmaan maakunnassa. Erillinen laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta ehdotetaan kumottavaksi tämän lain voimaantulon yhteydessä, koska viraston hallinnollinen asema muita paikallisia ulosottovirastoja vastaavasti muuttuisi. Järjestettäessä uuden organisaatorakenteen mukaista toimintaa Ahvenanmaalla voitaisiin paikalliset olosuhteet ja maakunnan erityisasema ottaa tarkemmin huomioon Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä.

Ottaen huomioon Ahvenanmaan maakunnan erityisasema, maantieteellinen sijainti sekä Ulosotto- laitoksen maakunnassa sijaitsevan toimipaikan henkilöstön lukumäärä ja käsiteltävien asioiden ko- konaismäärä, olisi perusteltua, että Ahvenanmaan toimipaikassa toimivat ulosottoylitarkastajat ja maakunnanvouti käsittelevät myös muutoin perustäytäntöönpanoon kuuluvat ulosottoasiat.

Nykyistä sääntelyä vastaavasti muista Ulosottolaitoksen toimipaikoista säädettäisiin oikeusministe- riön asetuksella. Lainkohta ei koskisi Ulosottolaitoksen keskushallinnon toimipaikkoja.

Voimassa olevan 12 §:n 1 momentin mukaan Valtakunnanvoudinviraston tulee erityisesti huolehtia ulosottolaitoksen palvelujen alueellisesta saatavuudesta. Kyseessä olevan pykälän uudeksi 4 *mo- mentiksi* ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta. Sanamuodolla halutaan korostaa sitä, että palvelujen alueellinen saata- vuus tulee ottaa huomioon jo uuden organisaation toiminnan ja tehtävien järjestämistä koskevissa päätöksissä. Velvoite koskee kaikkia esimiesasemassa olevia virkamiehiä, erityisesti valtakunnan- voutia, apulaisvaltakunnanvoutia ja toimintayksiköiden päälliköitä. Palvelujen alueellisesta saata- vuudesta huolehtiminen pitää sisällään sen, että kullekin muodostettavalle alueelle on järjestettävä

asianmukaiset ja toiminnallisesti riittävät ulosottopalvelut. Vastaajalla on oltava maantieteellisiä etäisyyksiä silmälläpitäen kohtuulliset mahdollisuudet hoitaa asioitaan ja valvoa etujaan, joskin muun muassa kehittyneet sähköiset asiointimahdollisuudet sekä keskitetty puhelimitse toimiva palvelu- ja neuvontajärjestelmä ovat vähentäneet tarvetta ylläpitää tiheää toimipaikkaverkkoa. Käytännön vastuu siitä, että oikeusministeriön asetuksella säädettyissä toimipaikoissa on saatavilla riittävästi ulosoton palveluja, olisi Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

Momentissa ehdotetaan säädettäväksi edellä sanottua vastaavasti myös, että Ulosottolaitoksen toimintaa järjestettäessä on huolehdittava kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Tämä tarkoittaa ulosottoviranomaisten kielellisiä velvollisuuksia palvelujen tuottamisessa ja asiakkaiden oikeuksia käyttää omaa kieltään ulosottoviranomaisen kanssa asioidessaan siten kuin perustuslaissa, kielilaissa (423/2003), saamen kielilaissa (1086/2003) ja Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) säädetään.

12 §. *Ulosottolaitoksen keskushallinto.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään Valtakunnanvoudinvirastosta. Tilalle otettaisiin säännökset Ulosottolaitoksen keskushallinnosta. Pykälän otsikko olisi tätä vastaava. Valtakunnanvoudinvirastosta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi tämän lain voimaan tullessa.

Tällä hetkellä ulosoton keskushallintoviranomaisena toimivan Valtakunnanvoudinviraston operatiivisen johdon ja ohjauksen tehtävät siirrettäisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnon tehtäviksi. Oikeusministeriöllä säilyisivät nykyistä vastaavasti lähinnä ulosottotoimen strateginen suunnittelu ja ohjaus, talousarviosuunnittelu ja säädösvalmistelu.

Valtakunnanvoudinvirasto ei voi puuttua ulosottomiesten lainkäyttöratkaisuihin eikä sillä ole yksittäisiin lainkäyttöasioihin ulottuvaa määräys- tai ohjausvaltaa. Muutoksenhaku lainkäyttöratkaisuihin tehdään yleisiin tuomioistuimiin 11 luvun mukaisesti. Ulosottolaitoksen keskushallinto vastaisi viraston valtakunnallisista hallintotehtävistä. Se ei olisi lainkäyttöelin.

Pykälän *1 momentin* mukaan Ulosottolaitoksen keskushallinnon tehtävänä on ulosottotoimen hallinnollinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta. Keskushallinto vastaa myös viraston toiminnan tulokellisuudesta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että Ulosottolaitosta johtaa ja keskushallinnon päällikkönä toimii valtakunnanvoudin ja hänen apunaan ja sijaisenaan apulaisvaltakunnanvoudin. Momenttiin sisältyvä säännös valtakunnanvoudin päätösvallosta vastaa sisällöltään voimassa olevan Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 4 §:n 2 momenttia.

Ulosottolaitos olisi oikeusministeriön hallinnonalan suurimpia yksittäisiä virastoja ja suurin lainkäyttövirsto. Ulosottolaitoksen johtamisen ja ohjauksen tehokkuus ja vaikuttavuus edellyttävät, että ylimmälle johdolle kuuluvia tehtäviä voitaisiin tarkoituksenmukaisella tavalla työmäärän taasaamiseksi jakaa. Valtakunnanvoudin tehtävät voisivat painottua Ulosottolaitoksen strategiseen johtamiseen, toimintaedellytysten turvaamiseen, laitoksen kehittämiseen ja yleiseen hallinnolliseen johtamiseen. Tämän lisäksi hän toimisi keskushallinnon päällikkönä. Apulaisvaltakunnanvoudin tehtävät voisivat painottua operatiivisen toiminnan johtoon, ohjaukseen ja valvontaan. Tarkemmin valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin työnjaosta määrättäisiin Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä. Apulaisvaltakunnanvoudilla olisi sama toimivalta hänen ratkaistavakseen kuuluvissa asioissa kuin valtakunnanvoudilla.

Pykälän *3 momentin* mukaan keskushallinnossa voi olla, kuten Valtakunnanvoudinvirastossa nykyään, johtavien hallintovoutien ja hallintovoutien virkoja esimies- ja asiantuntijatehtävissä. He eivät olisi ulosottomiehiä, mutta heiltä edellytettäisiin oikeustieteen ylempää korkeakoulututkintoa ja

hyvää perehtyneisyyttä ulosottotoimeen ja hallintotehtäviin. Keskushallinnon tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoitus on, että Ulosottolaitoksen keskushallinnon tehtäviin tulisivat soveltuvin osin sisältymään ne tehtävät, jotka voimassa olevan lainsäädännön nojalla kuuluvat Valtakunnanvoudinvirastolle. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ulosottotoimen hallinnosta on tämän esityksen liitteenä.

13 §. Työjärjestys. Pykälän nykyiset ulosottovirastoja koskevat säännökset korvattaisiin Ulosottolaitoksen työjärjestystä koskevilla säännöksillä ja pykälän otsikko muutettaisiin. Paikalliset ulosottovirastot lakkaisivat ja laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta kumottaisiin.

Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin välisestä tehtävänjaosta, toimintayksiköiden tehtävien järjestämisestä sekä keskitettävien täytäntöönpanotoimien järjestämisestä. Työjärjestyksessä määrättäisiin lisäksi johtavien kihlakunnanvoutien tehtävistä sekä tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen yleisistä määräytymisperusteista. Ulosottolaitoksen työjärjestys olisi alisteinen siihen nähden, mitä määräyksessä tarkoitettuun asiasta on säädetty laissa tai asetuksessa. Valtakunnanvoudin vahvistaisi Ulosottolaitoksen työjärjestyksen.

Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset lähinnä ulosottomenettelyyn ja ulosottomiehiin liittyvien tehtävien järjestämisestä. Ulosottolaitoksen keskushallinnolla olisi oma, erillinen työjärjestys. Sillä annettaisiin tarkemmat määräykset keskushallinnon sisäisestä organisaatiosta, hallintoasioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta ja muusta keskushallinnon työn järjestämisestä. Myös toimintayksiköllä voisi olla työjärjestys. Keskushallinnon ja toimintayksikön työjärjestykset olisivat Ulosottolaitoksen työjärjestykselle alisteisia ja sitä tarkentavia.

Pykälän *1 kohdan* nojalla työjärjestyksessä määrättäisiin tarkemmin valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin välisestä tehtävien jaosta. Lainkohta koskisi työnjakoa sekä hallinto- että täytäntöönpanotehtävien osalta. Määräämällä tehtävien jaosta työjärjestyksellä voidaan asetuksella sääntämistä joustavammin ja nopeammin mukautua ilmeneviin tehtävien jaon muutostarpeisiin.

Edellä 11 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi toimintayksiköistä, joita olisivat alueelliset laajan täytäntöönpanon toimintayksiköt sekä perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimintayksiköt. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella Ulosottolaitokselle voitaisiin säätää muitakin toimintayksiköitä. Kyseessä olevan pykälän *2 kohdan* mukaan työjärjestyksessä määrättäisiin tarkemmin toimintayksikön tehtävien järjestämisestä. Muut kuin laajan täytäntöönpanon toimintayksikö voitaisiin organisoida valtakunnallisiksi, keskitetysti johdetuiksi osiksi Ulosottolaitosta, mutta ne voitaisiin organisoida myös muutoin, esimerkiksi alueellisesti toimiviksi ja johdetuiksi. Työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset myös toimintayksiköiden toimialueista.

Ehdotetun 3 luvun 14 a §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettyjä täytäntöönpanotoimia voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille. Pykälän *3 kohdan* nojalla annettaisiin määräykset niiden keskittämisen järjestämisestä.

Johtavien kihlakunnanvoutien tehtävistä annettaisiin tarkemmat määräykset pykälän *4 kohdan* nojalla. Johtavat kihlakunnanvoudit toimisivat toimintayksiköiden päällikköinä.

Pykälän *5 kohdan* nojalla annettaisiin tarkemmat määräykset tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen määräytymisperusteista Ulosottolaitoksessa. Tämän lainkohdan nojalla annettaisiin määräykset koko täytäntöönpano-organisaatiota koskevista tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen yleisistä määräytymisperusteista. Vastaajien nimen mukaiseen aakkoselliseen jakoon, aluejakoon tai muuhun määräytymisperusteeseen perustuvasta sisäisestä työnjaosta toimintayksi-

kössä tai yksittäisessä toimipakassa voitaisiin antaa määräykset toimintayksikön työjärjestyksessä tai hallinnollisella päätöksellä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Ulosottolaitoksen työjärjestys on julkaistava säädöskokoelmassa. Tällä varmistettaisiin osaltaan se, että Ulosottolaitoksen organisaatio ja tehtävien jako olisi yleisesti tiedossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin keskushallinnon ja toimintayksikön työjärjestyksestä. Keskushallinnon työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset työn järjestämisestä keskushallinnossa. Määräyksiä voitaisiin antaa esimerkiksi sisäisestä työnjaosta, virkamiesten tehtävistä ja virkaan kuuluvasta ratkaisuvallasta, esittelijöinä toimivien virkamiesten omalla vastuullaan ja ilman esittelyä ratkaistavista asioista, hallintoasioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta sekä sijaisuuksista. Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin välisestä työnjaosta annettaisiin määräykset kuitenkin säädöskokoelmassa julkaistavaksi ehdotetussa Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä.

Myös toimintayksiköllä voisi olla työjärjestys. Sillä annettaisiin 1 momentin 2 kohdan nojalla annettuja määräyksiä tarkemmat määräykset työn järjestämisestä toimintayksikössä.

14 §. Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset. Pykälään tehtäisiin ehdotetusta organisaatiomuutoksesta ja uusista virkanimikkeistä johtuvat muutokset ja lisäykset.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Lain voimassa olevan 1 luvun 12 §:n nojalla valtakunnanvoudin nimittää valtioneuvosto. Vakinaisten tuomarien ja valtakunnansyyttäjän nimitämisestä säädetään perustuslaissa. Heidät nimittää tasavallan presidentti. Syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) 14 §:n mukaan apulaisvaltakunnansyyttäjän nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Olisi perusteltua, että lainkäyttöviranomaisena toimivan Ulosottolaitoksen lainkäyttäjän aseman omaavan päällikön ja apulaispäällikön nimittäisi mainittujen virkamiehien nimittämistä vastaavasti tasavallan presidentti.

Valtakunnallisen Ulosottolaitoksen johtamisen tehokkuus ja laatu voitaisiin paremmin varmistaa, jos johtamistehtävät olisivat määräajaksi täytettäviä. Tällöin johdon kykyä ja edellytyksiä tehtäviinsä voitaisiin aika ajoin arvioida ja muuttuvissa tilanteissa löytää paras osaaminen. Menettely tukisi virkakiertoa mutta ei vaarantaisi Ulosottolaitoksen toiminnan jatkuvaa kehittämistä. Määräaikaaisesti täytettävään virkaan nimitetyllä ja tehtäviään hyvin hoitaneella sekä muutoin viran valintaperusteet edelleen täyttävällä virkamiehellä olisi todennäköisesti vahva asema uudessa virantäyttömenettelyssä, mikäli hän asettuisi tavoittelemaan jatkokautta.

Valtakunnanvoudin virka on määräajaksi täytettävä valtion virkamieslain 9 a §:n (283/2015) nojalla. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi valtion virkamieslain 9 a §:n muuttamisesta. Mainitun pykälän 2 momenttia esitetään muutettavaksi siten, ettei 1 momentin säännöstä ylimmän johdon virkoihin määräajaksi nimittämisestä sovellettaisi valtakunnanvoudin virkaan.

Säännös siitä, että valtakunnanvoudin virka on määräaikaaisesti täytettävä, ehdotetaan sisällytettäväksi puheena olevaan momenttiin. Myös apulaisvaltakunnanvoudin virka olisi määräaikaaisesti täytettävä. Heidät nimitettäisiin virkaansa viideksi vuodeksi kerrallaan. Ulosottolaitoksen ylimpään johtoon tulee voida nimittää pätevin asianomaista virkaa hakeneista ja sen kelpoisuusehdot täyttävistä henkilöistä. Viisi vuotta virkaa hoitanut valtakunnanvouti tai apulaisvaltakunnanvouti olisi mahdollista nimittää uudelleen. Mikäli virkaan nimitettävä saavuttaisi säädetyt eroamisiään ennen toimikauden päättymistä, hänet nimitettäisiin kuitenkin vain sen kuukauden loppuun, jona hän saavuttaa tämän iän.

Pykälän 2 momentti sisältäisi säännökset valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin virkojen kelpoisuusehdoista. Valtakunnanvoudille ja apulaisvaltakunnanvoudille asetetut vaatimukset perehtyneisyydestä ulosottotoimeen ja hallintotehtäviin sekä edellytykset käytännössä osoitetusta hyvästä johtamistaidosta ja johtamiskokemuksesta vastaisivat Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyjä valtakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksia. Kelpoisuuteen vaadittava tutkinto vastaisi asiallisesti sitä, mikä on valtakunnanvoudilta tällä hetkellä edellytettävä tutkinto. Oikeustieteen maisterin tutkinnon ohella myös aiempi oikeustieteen kandidaatin tutkinto antaisi edelleen kelpoisuuden valtakunnanvoudin tehtäviin. Koska kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto ei vastaa sisällöltään edellä tarkoitettuja ylempiä korkeakoulututkintoja, ei se kuitenkaan antaisi kelpoisuutta kyseisiin tehtäviin. Valtion virkamieslain 7 §:n (281/2000) nojalla viraston päällikön virkaan ja virkaan, johon kuuluu ulosottomiehen tehtäviä, voidaan nimittää vain Suomen kansalainen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että johtavan kihlakunnanvoudin, kihlakunnanvoudin, johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin nimittää valtakunnanvoudi. Johtavan kihlakunnanvoudin ja johtavan hallintovoudin virat olisivat määrääjäksi täytettäviä. Heidät nimitettäisiin viideksi vuodeksi kerrallaan. Toimikausi olisi uusittavissa. Eroamisikää koskeva rajoitus koskisi myös näitä virkoja.

Pykälään lisättäisiin uudet 4-6 momentit.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ensinnäkin johtavalle kihlakunnanvoudille ja kihlakunnanvoudille asetettavista kelpoisuusehdoista. Säännös vastaisi voimassa olevan pykälän 2 momentissa heille asetettuja kelpoisuusvaatimuksia. Kuten nykyisin, johtavan kihlakunnanvoudin osalta lakiin sisältyisi nimenomainen säännös, jonka mukaan virkaan nimitettävältä edellytetään tehtävän hoitamisessa tarvittavaa johtamistaitoa. Ulosottopiiriin poistuessa ja yhden viraston organisaatiossa toimintoja keskitettäessä myös yksittäisen kihlakunnanvoudin suoraan alaisuuteen voi tulla varsin runsaslukuinen joukko virkamiehiä. Tämän vuoksi olisi myös kihlakunnanvoudin virkaan nimitettäessä ja hakijan henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioitaessa kiinnitettävä erityistä huomiota johtamistaidon arviointiin. Lainkohta sisältäisi myös Ulosottolaitoksen keskushallinnossa toimivien johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin kelpoisuusvaatimukset. Säännös vastaisi voimassa olevaa Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 5 §:n 2 momenttia.

Pykälän 5 momentin mukaan ulosottoylitarkastajan ja ulosottotarkastajan nimittämisestä ja virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Tällä hetkellä kihlakunnanulosottomiesten ja maakunnanulosottomiesten kelpoisuusvaatimuksista säädetään ulosottotoimen hallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä.

Pykälän 6 momentin mukaan Ulosottolaitoksessa voi olla myös muuta virkasuhteista henkilöstöä.

24 §. Ulosoton tietojärjestelmä ja ulosottorekisteri. Pykälän 1 momentin mukaan Valtakunnanvoudinvirasto huolehtii tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinviraston tilalle vaihdettaisiin Ulosottolaitos.

Pykälän 2 momentin mukaan ulosottorekisteri koostuu valtakunnallisesta hakemisto-osasta ja paikallisesti ylläpidetyistä rekisterinosista. Ulosottolaitoksen muuttuessa valtakunnalliseksi organisaatioksi ei ulosottorekisterissä enää olisi paikallisesti ylläpidettäviä rekisterin osia, mistä syystä säännös ehdotetaan poistettavaksi.

25 §. Rekisterinpitäjät. Pykälään tehtäisiin organisaatiomuutoksesta johtuvat muutokset. Kuten nykyisinkin, tietoja ulosottorekisteriin tallettaisivat siihen oikeutetut Ulosottolaitoksen virkamiehet. Ulosottolaitos huolehtisi rekisterin ylläpidosta nykyisen Valtakunnanvoudinviraston sijaan.

26 §. Rekisterin tietosisältö. Pykälää muutettaisiin organisaatiomuutoksesta johtuen. Pykälän *1 momentissa* säädetään tiedoista, joita ulosottorekisterin paikallisiin osiin saadaan kerätä ja tallettaa. Momentin johdantokappaleesta poistettaisiin viittaus paikallisiin rekisterin osiin. Ehdotuksen mukaan ulosottorekisteriin saataisiin kerätä ja tallentaa momentissa yksilöityjä tietoja.

Pykälän *2 momentin* mukaan rekisterin hakemisto-osaan saadaan tallettaa asianhallintatietoja, jotka ovat tarpeen asian löytämiseksi paikallisista rekisterin osista. Momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Valtakunnallisessa ulosotto-organisaatiossa ulosottorekisterissä ei enää olisi paikallisia rekisterin osia.

27 §. Oikeus käsitellä tietoja. Pykälän *2 momentin* mukaan kihlakunnanvoudit, heidän alaisensa virkamiehet sekä oikeusministeriön ja Valtakunnanvoudinviraston asianomaiset virkamiehet saavat ulosottoasiassa tai ulosoton hallintoasiassa käsitellä salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä mainittuja tietoja, erityistietoja kuitenkin vain asiassa välttämättömin osin. Momenttiin tehtäisiin organisaatiomuutoksen edellyttämät muutokset. Ehdotuksen mukaan Ulosottolaitoksen ja oikeusministeriön asianomaiset virkamiehet saisivat ulosottoasiassa tai ulosoton hallintoasiassa käsitellä salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä mainittuja tietoja, erityistietoja kuitenkin vain asiassa välttämättömin osin.

31 §. Todistus ulosottorekisteristä. Pykälän *1 momentin* mukaan jokaisella on oikeus saada paikalliselta ulosottoviranomaiselta nimeämäänsä henkilöä ulosottoasian vastaajana koskeva todistus ulosottorekisteristä. Organisaatiomuutoksesta johtuen momentista poistettaisiin viittaus paikallisiin ulosottoviranomaisiin.

35 §. Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla. Pykälän mukaan Valtakunnanvoudinvirasto voi päättää teknisen käyttöyhteyden perustamisesta ja tietojen luovuttamisesta sen avulla ulosottorekisteristä. Organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinviraston tilalle vaihdettaisiin Ulosottolaitos.

2 luku Ulosottoperusteet

28 §. Tuomioistuimen ilmoitus ja ulosottomiehen todistus. Pykälän *1 momentin* mukaan tuomioistuimen, jossa on nostettu 26 §:ssä tarkoitettu kanne, tulee välittömästi ilmoittaa siitä paikkakunnan ulosottomiehelle ulosoton tietojärjestelmään merkitsemistä varten. Organisaatiomuutoksesta johtuen momentista poistettaisiin viittaus paikalliseen ulosottoviranomaiseen.

3 luku Yleiset menettelysäännökset

1 §. Ulosoton hakeminen. Pykälän *1 momentissa* säädetään ulosoton hakemistavoista. Voimassa olevan säännöksen mukaan ulosottoa haetaan kirjallisella hakemuksella, joka toimitetaan vastaajan asuin- tai kotipaikan ulosottomiehelle tai muulle paikalliselle ulosottoviranomaiselle, sähköisellä viestillä, joka toimitetaan paikalliselle ulosottoviranomaiselle tai sähköisellä viestillä, joka toimitetaan teknisen käyttöyhteyden avulla ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään, jos Valtakunnanvoudinvirasto tai sen määräämä on myöntänyt hakijalle siihen luvan (*tietojärjestelmähakija*).

Momentista poistettaisiin viittaukset paikallisiin ulosottoviranomaisiin sekä lisättäisiin ulosottohakemuksen tekeminen ulosoton sähköisen asiointipalvelun kautta. Ehdotuksen mukaan ulosottoa haettaisiin kirjallisella hakemuksella tai sähköisellä viestillä, joka toimitetaan ulosottoviranomaiselle, ulosoton sähköisessä asiointipalvelussa laaditulla hakemuksella tai sähköisellä viestillä, joka toimitetaan teknisen käyttöyhteyden avulla ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään, jos Ulosottolaitos on myöntänyt hakijalle siihen luvan (*tietojärjestelmähakija*).

Ulosottoa voi jo tälläkin hetkellä hakea oikeushallinnon sähköisen asiointipalvelun kautta ensinnäkin niissä tilanteissa, kun summaarinen haastehakemus on tehty käräjäoikeudelle oikeushallinnon sähköisessä asiointipalvelussa. Tällöin kantaja voi siirtyä ulosottooperusteen antamisen jälkeen suoraan käräjäoikeuden asiointipalvelusta tekemään ulosottohakemusta ulosoton sähköiseen asiointipalveluun. Tällaiset ulosottooperusteet on tallennettu sähköiseen tuomiorekisteriin, jolloin hakijan ei erikseen tarvitse toimittaa ulosottooperustetta ulosottoon. Sähköisessä asiointipalvelussa voi tehdä myös sellaisen yksityisoikeudellisen saatavan ulosottohakemuksen, jota ei löydy tuomiorekisteristä. Riittää, että hakija liittää hakemukseen esimerkiksi skannatun jäljennöksen ulosottooperusteesta. Tältä osin palvelu tuli mahdolliseksi 1.6.2016, jolloin voimaan tulleella ulosottokaaren 3 luvun 5 §:n 1 momentin muutoksella luovuttiin pääsääntöisesti ulosottooperusteen alkuperäisyysvaatimuksesta. Lisäksi ulosoton sähköisessä asiointipalvelussa voi tehdä suoraan ulosottokelpoisten saatavien ulosottohakemuksia.

Ulosottovirastoihin saapuu vuosittain noin 350 000 kirjallisesti laadittua tai sähköpostitse toimitettua ulosottohakemusta. Tällaisia hakemuksia toimittavat paljon myös ammattivelkojat, joilla usein on myös tietojärjestelmähakijan lupa. Myös julkisyhteisöiltä tulee paljon paperisia hakemuksia. Manuaalihakemusten käsittely ulosottovirastoissa vie enemmän aikaa kuin sähköisesti toimitettujen hakemusten ja niiden ohjaaminen valtakunnalliseen työjonoon vaatii manuaaliryhtymää. Ulosottolaitoksen tavoitteena on saada mahdollisimman suuri osa ulosottohakemuksista sähköisesti joko ulosoton sähköisen asiointipalvelun kautta tai tietojärjestelmähakijan käytössä olevan yhteyden kautta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *3 momentti*, jonka mukaan ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan henkilön ja julkisyhteisön olisi toimitettava ulosottohakemus ulosottoviranomaiselle 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Muulla tavalla toimitettua ulosottohakemusta ei otettaisi käsiteltäväksi. Ulosottohakemus otettaisiin kuitenkin käsiteltäväksi myös muulla tavoin toimitettuna, jos ulosottohakemus ei olisi laadittavissa edellä mainitulla tavalla. Velvoite sähköiseen asiointiin ei siten olisi ehdoton. Poikkeuksellisesti, jos ulosottohakemusta ei olisi esimerkiksi tekniluoonteisista syistä mahdollista tehdä sähköisen asiointipalvelun tai tietojärjestelmähakijayhteyden kautta, se voitaisiin toimittaa muulla tavoin. Esimerkiksi harvinaisia tai monimutkaisia korkovaatimuksia ei kaikissa tapauksissa pystytä ilmoittamaan tietojärjestelmähakijan yhteyden kautta. Tällöinkin tulee vaihtoehtoisesti käyttää ulosoton sähköistä asiointiliittymää, jos hakemus on mahdollista toimittaa sen avulla.

Velvollisuus käyttää ulosoton sähköistä asiointipalvelua tai tietojärjestelmähakijayhteyttä ulosoton hakemisessa koskisi ammattimaista perintätoimintaa harjoittavia henkilöitä sekä julkisyhteisöjä. Niin elinkeinotoiminnassa kuin viranomaisasioinnissa hyödynnetään yhä enenevässä määrin verkossa tapahtuvaa sähköistä asiointia. Ammattimaista perintätoimintaa harjoittavalta hakijalta sekä julkisyhteisöiltä voitaisiin edellyttää sähköisten palvelukanavien käyttöä. Sen sijaan tällaista velvollisuutta ei voida asettaa luonnollisille henkilöille. Kaikilla luonnollisilla henkilöillä ei ole osaamista tai mahdollisuuksia asioida sähköisesti viranomaisessa, eikä tällaista velvollisuutta voitaisi asettaa kansalaisten yhdenvertaisuutta turvaavan perustuslain 6 §:n 2 nojalla. Perustuslain turvaama yhdenvertaisuus ulottuu lähtökohtaisesti vain luonnollisiin henkilöihin.

Perintätoiminnalla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä saatavien perintää toisen lukuun sekä omien saatavien perintää tapauksissa, joissa on ilmeistä, että saatavat on otettu vastaan yksinomaan perintätarkoituksessa. Ammattimaista perintätoimintaa harjoittavalla henkilöllä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä ensinnäkin niitä perintätoiminnan harjoittajia, jotka tarvitsevat toimintaansa perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetussa laissa (517/1999) tarkoitetun luvan. Lisäksi säännöstä sovellettaisiin myös yhteisön tai säätiön saatavien perintään, kun toimeksiantaja ja perintätoiminnan harjoittaja kuuluvat samaan kirjanpitolaissa tarkoitettuun konserniin ja perintätoiminta on muuta kuin satun-

naista. Henkilöllä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä ulosottokaaren 1 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisesti luonnollisen henkilön lisäksi myös yhteisöä, laitosta ja säätiötä.

Julkisyhteisöjä koskisi sama velvollisuus käyttää sähköisiä ulosoton hakemistapoja kuin ammattimaista perintätoimintaa harjoittavia. Julkisyhteisöjä ovat muun muassa valtio, kunnat, kuntayhtymät, Ahvenanmaan maakunta sekä uskonnolliset yhdyskunnat.

Ulosottokaaren 3 luvun 105 §:ssä säädetään velkojan velvollisuudesta ilmoittaa saatavansa määrä silloin, kun passiivisaatavan suorittamiseksi on toimitettu ulosmittaus. Lainkohdan mukaan ilmoitus on tehtävä ulosottokaaren 3 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan henkilön ja julkisyhteisön olisi ulosottohakemuksen tavoin toimitettava saldoilmoitus 1 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla sähköisesti aina, kun se on teknisesti mahdollista. Tällä hetkellä ilmoituksen tekeminen ei ole mahdollista ulosoton sähköisen asiointipalvelun kautta, mutta sen mahdollistaminen lähivuosina on suunnitteilla.

2 §. Ulosottohakemuksen sisältö. Pykälän 2 momentin mukaan jos usea velallinen vastaa hakijan saatavasta tai sen osasta ja saatavaa koskeva toinen ulosottoasia on jo vireillä tai pannaan samalla kertaa vireille, hakemuksessa on ilmoitettava, kuka on toisessa asiassa vastaavana kihlakunnanulosottomiehenä tai missä asiaa käsitellään taikka kuka on siinä velallisena. Säännöstä ehdotetaan selkiytettäväksi siten, että hakijan tarvitsisi ilmoittaa vain se, kuka on toisessa asiassa velallisena. Hakijan ei edellytettäisi enää tietävän, kuka toisessa asiassa on vastaavana ulosottomiehenä tai missä asiaa käsitellään.

7 §. Ulosottoperusteen ja saamistodisteen toimittaminen jälkikäteen. Pykälän 1 momentin mukaan asiakirja tulee toimittaa 13 §:ssä tarkoitetulle vastaavalle ulosottomiehelle tai muulle paikalliselle ulosottoviranomaiselle kolmen viikon kuluessa asian vireilletulosta. Organisaatiomuutoksesta johtuen säännöksestä poistettaisiin viittaus vastaavaan ulosottomieheen tai muuhun paikalliseen ulosottomieheen. Ehdotuksen mukaan asiakirja tulisi toimittaa ulosottoviranomaiselle.

8 §. Vireilletulon ajankohta. Pykälän 1 momentin mukaan ulosottoasia tulee vireille, kun ulosottohakemus saapuu paikalliselle ulosottoviranomaiselle tai ulosoton tietojärjestelmään, jollei myöhemmin käy ilmi, ettei vireilletulon edellytyksiä ollut. Organisaatiomuutoksesta johtuen momentista poistettaisiin viittaus paikallisiin ulosottoviranomaisiin.

11 §. Asiamiehen valtakirja. Pykälän 3 momentin mukaan Valtakunnanvoudinvirasto tai sen määräämä voi velkojan pyynnöstä päättää, että valtakirja talletetaan ulosoton tietojärjestelmään asiamiehen edustusvallan osoittamiseksi. Organisaatiomuutoksesta johtuen valtakirjan tallentamisesta päättäisi Ulosottolaitos.

13 §. Vastaava ulosottomies. Ulosottolain muuttamisesta annetulla lailla, joka tuli voimaan maaliskuun alusta 2004, siirryttiin samaa vastaajaa koskevien ulosottoasioiden keskitettyyn hoitamiseen. Sama ulosottomies käsittelee kaikki samaa vastaajaa koskevat ulosottoasiat. Vastaavan ulosottomiehen järjestelmästä ei ole tarkoitus luopua. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan kuitenkin lisäystä, joka mahdollistaisi samaa velallista koskevien ulosottoasioiden käsittelyn yhteisesti useampien ulosottomiesten kesken perintäryhmässä. Velallisen ulosottoasioiden käsittely perintäryhmässä mahdollistaisi ryhmän sisäistä erikoistumista sekä tehostaisi ja yhdenmukaistaisi menettelyä.

Koska ehdotetun 1 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan myös ulosottotarkastaja on ulosottomies, momenttiin tehtäisiin tätä koskeva tarkennus.

Vastaavana ulosottomiehenä toimisi 2 momentin nojalla asianomaisen kihlakunnanvoudin ohella perintäryhmässä se ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja, jolle kyseistä vastaajaa koskevat asiat

työnajon mukaisesti kuuluvat. Tällöin kyseisen vastaajan vastaavalla ulosottomiehellä olisi kokonaisvastuu siitä, että vastaajan ulosottoasiat hoidetaan laissa edellytetyin tavoin joutuisuutta, asianmukaisuutta ja ulosottomenettelyn muita periaatteita noudattaen. Kukin perintäryhmään kuuluva ulosottomies vastaa tekemänsä täytäntöönpanotoimen lainmukaisuudesta tai täytäntöönpanotoimen laiminlyönnistä.

Uutena *3 momenttina* olisi nykyisin 1 momentissa oleva säännös siitä, että vastaavalla ulosottomiehellä on toimivalta koko maassa. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan vastaavan ulosottomiehen ohella myös toisilla perintäryhmään kuuluvilla ulosottomiehillä on sama toimivalta silloin, kun he suorittavat täytäntöönpanotoimia perintäryhmälle kuuluvassa ulosottoasiassa.

Voimassa olevan pykälän 2 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan saapunut ulosottohakemus on mahdollisimman pian tarpeellisten jatkotointen jälkeen ohjattava vastaavalle ulosottomiehelle. Momentti ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana, koska valtakunnallisessa organisaatiossa ei viireille tullutta asiaa enää tarvitse ohjata ulosottopiiristä toiseen. Ulosottohakemus ohjautuu ulosoton tietojärjestelmässä aina heti sisäänkirjauksen jälkeen asianomaiselle vastaavalle ulosottomiehelle.

14 §. *Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen laajassa täytäntöönpanossa.* Voimassa olevassa 14 §:ssä on säädetty vastaajan oikeusturvan kannalta tärkeät käsittelypaikan edellytykset eli asuin- tai kotipaikan ja vaikuttamismahdollisuuksien huomioon ottaminen. Lisäksi pykälässä on säädetty, että jos on useita mainitut edellytykset täyttäviä vaihtoehtoja, vastaava ulosottomies määräytyy sen mukaan, missä täytäntöönpano voidaan tarkoituksenmukaisesti toimittaa. Perusteista, joiden mukaisesti vastaava ulosottomies määräytyy, on säädetty ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 1-3 §:ssä. Asetuksen 1 § pitää sisällään yleiset määräytymisperusteet ja 2 § erityiset määräytymisperusteet. Asetuksen 3 §:ssä säädetään vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä erityistoimia edellyttävissä ulosottoasioissa. Ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 1-3 § kumottaisiin tämän lain voimaantullessa ja vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteet kokonaisuudessaan sisällytettäisiin soveltuvin osin kyseessä olevaan pykälään ja 14 a §:ään.

Pykälän sisältö muutettaisiin sääntelemään vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteet laajassa täytäntöönpanossa. Pykälän otsikko muutettaisiin tätä vastaavaksi.

Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että laajassa täytäntöönpanossa vastaajana olevan luonnollisen henkilön vastaava ulosottomies on hänen asuin- tai kotipaikkansa ulosottomies. Laajaan täytäntöönpanoon kuuluvien ulosottoasioiden käsittelyä ei keskitettäisi, vaan sitä toimitettaisiin paikallisesti alueellisten toimintayksiköiden toimialueilla sijaitsevilla Ulosottolaitoksen toimipaikoissa. Voimassa olevan pykälän perustelujen (HE 216/2001 vp) mukaan vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteilla tarkoitetaan niitä kriteerejä, joiden mukaisesti ulosottoasia ohjataan tiettyyn piiriin. Valtakunnallisessa Ulosottolaitoksessa ei olisi ulosottopiirijakoa. Tilanteissa, joissa kunnallisen jaotuksen perusteella määräytyvällä asuin- tai kotipaikalla ei ole Ulosottolaitoksen toimipaikkaa, asuin- tai kotipaikan vastaava ulosottomies määräytyisi sen toimipaikan mukaan, missä työnjaon mukaan käsitellään asianomaisen paikkakunnan ulosottoasiat. Kyseessä olisi myös tällöin lainkohdassa tarkoitettu asuin- tai kotipaikan ulosottomies. Lähtökohtana laajan täytäntöönpanon työnjaolle tulee olla, että vastaavaksi ulosottomieheksi määräytyy vastaajan asuin- tai kotipaikkaa lähinnä sijaitsevan toimipaikan ulosottomies. Lain 1 luvun 19 §:ään sisältyvät velvoitteet huomioon ottaen, silloin kun vastaajan mahdollisuudet valvoa etuaan sitä edellyttävät, käsittelypaikaksi voisi valikoitua myös esimerkiksi asiointiyhteyksiltään asuin- tai kotipaikassa sijaitsevaa toimipaikkaa luontevampi toimipaikka.

Voimassa olevaan 1 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan erityistoimia edellyttävät ulosottoasiat voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimivat silloin siltä osin vastaavina ulosottomiehinä. Lainkohdan perusteluista käy ilmi, että tarkoitus oli mahdollistaa ensi sijassa vaikeiden

ulosottoasioiden, lähinnä erikoisperinnän, keskittäminen. Kuitenkin myös tietyt toimitukset, kuten omaisuuden realisoinnit ja hädöt, voitaisiin tarvittaessa keskittää tietyille, näihin toimituksiin erikoistuneille ulosottomiehille (HE 216/2001 vp, HE 83/2006 vp). Myös oikeuskirjallisuudessa on katsottu olevan tulevaisuudessa mahdollista, että ulosottomiehet erikoistuvat myös muulla tavoin. Esimerkkeinä on mainittu sisäänkirjaus- tai tilitystoimintojen taikka myyntitoimien keskittäminen. (Linna-Leppänen: Ulosotto-oikeus 1 - ulosottomenettely, 2014, s. 286). Momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös erityistoimia edellyttävistä ulosottoasioista. ”Erityistoimia edellyttävä ulosottoasia” on jäänyt määrittelemättömäksi ja tulkinnanvaraiseksi. Säännöksen korvaisivat ehdotetut erityistäytäntöönpanoa koskevat säännökset, jotka sisältyvät 1 luvun 2 a §:n 1 momenttiin, 11 §:n 2 momenttiin ja tämän luvun 14 a §:n 1 momenttiin, sekä säännös valtioneuvoston asetuksella säädettyjen täytäntöönpanotoimien keskittämisestä tietyille ulosottomiehille, josta säädettäisiin mainitun 14 a §:n 2 momentissa.

Ehdotettu 2 momentti sisältää säännökset vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteista vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan, yhtiön, yhtymän tai muun yhteisön osalta. Lähtökohtana on määräytymisperusteena olisi tosiasiallinen toimipaikka. Jos vastaajalla ei ole tosiasiallista toimipaikkaa Suomessa, vastaava ulosottomies olisi kaupparekisteriin merkityn kotipaikan ulosottomies. Tämä vastaisi asiallisesti ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 2 momenttia. Jos vastaajalla ei ole toimipaikkaa eikä kotipaikkaa Suomessa, vastaava ulosottomies määräytyisi ehdotetun 4 momentin mukaan. Voimassa olevan 2 momentin säännös siitä, että vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen ei saa hakea muutosta, siirrettäisiin uuteen 15 a §:ään.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti. Jos toimitukset pitää kokonaisuudessaan tai pääosin muu kuin asuin- tai kotipaikan taikka tosiasiallisen toimipaikan ulosottomies, eikä muita ulosottoasioita ole vireillä, vastaava ulosottomies olisi toimituspaikan ulosottomies. Säännös vastaisi asiallisesti ulosottomenettelystä annetun asetuksen 2 §:n 1 momenttia.

Pykälän uusi 4 momentti koskisi ensinnäkin tilanteita, joissa vastaajalla ei ole asuin- tai kotipaikkaa eikä toimipaikkaa Suomessa tai se ei ole tiedossa. Vastaavana ulosottomiehenä toimisi tällöin sen toimipaikan ulosottomies, jossa toimitukset voidaan tarkoituksenmukaisesti suorittaa. Käsittelypaikka määräytyisi samoin tilanteissa, joissa vastaavan ulosottomiehen määräytymiselle on useita vaihtoehtoja. Sääntely vastaisi viimeksi mainitun osalta voimassa olevan pykälän 1 momenttiin sisältyvää säännöstä.

Jos vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä syntyy epäselvyyttä, tulisi asia saattaa valtakunnantouvidin tai hänen määräämänsä ratkaistavaksi. Tästä hallinnollisesta kysymyksestä ei ole pidetty tarpeellisenä esittää säännöstä lakiin.

Pykälän uusi 5 momentti sisältäisi viittauksen 14 a §:ään. Mainitussa pykälässä ehdotetaan säädettäväksi vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä perustäytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa sekä keskitettäessä valtioneuvoston asetuksella säädettyjä täytäntöönpanotoimia tietyille ulosottomiehille (muu täytäntöönpano).

14 a §. *Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen muussa täytäntöönpanossa.* Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 a §.

Perustäytäntöönpano keskitettäisiin perustäytäntöönpanon toimintayksikköön ja erityistäytäntöönpano erityistäytäntöönpanon toimintayksikköön. Näistä toimintayksiköistä säädettäisiin 1 luvun 11 §:n 2 momentissa. Kyseessä olevan pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että puheena olevissa toimintayksiköissä toimivat ulosottomiehet olisivat vastaavana ulosottomiehenä siellä täytäntöönpanon kohteena oleville vastaajille asianomaisen toimintayksikön työnjaon mukaisesti, jolloin sama ulosottomies käsittelee kaikki samaa vastaajaa koskevat ulosottoasiat. Lisäksi momentis-

sa säädettäisiin, että mainitussa 1 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitettulle, asetuksella säädetyille toimintayksikölle keskitettyä täytäntöönpanoa toimittava ulosottomies määräytyisi vastaavaksi ulosottomieheksi edellä sanotusti.

Pykälän 2 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetyt täytäntöönpanotoimia (erityistoimi) voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimivat silloin siltä osin vastaavina ulosottomiehinä. Ehdotettu lainkohta olisi asiallisesti voimassa olevaan 14 §:n 1 momenttiin sisältyvää säännöstä vastaava velalliskohtaisuudesta rajoitetun poikkeamisen mahdollistava säännös. Ulosottomies, jonka käsiteltäviksi erityistoimia on keskitetty, olisi ulosottoasiassa vastaavana ulosottomiehenä ainoastaan hänelle kuuluvan toimituksen osalta ja vain siihen saakka, kunnes se on saatettu loppuun. Vastuu velallisen kokonaistilanteesta olisi velallisen varsinaisella vastaavalla ulosottomiehellä.

Kyseessä oleva valtioneuvoston asetus annetaan tarvittaessa myöhemmin lain voimaantulon jälkeen. Asetuksella säädettyjen erityistoimien keskittämisen järjestämisestä annettaisiin tarkemmat määräykset Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä. Säännös tästä sisältyisi 1 luvun 13 §:n 3 kohtaan. Säännöksen käyttäminen olisi tarpeen vain silloin, kun erityistointa hoitava ulosottomies hoitaisi ainoastaan kyseisen erityistoimen ja muilta osin vastaavana ulosottomiehenä toimisi laajan täytäntöönpanoyksikön tai perustäytäntöönpanoyksikön tai mahdollisen muun toimintayksikön ulosottomies.

Erityistoimi voi olla luonteeltaan paikkasidonnainen, jolloin täytäntöönpanoa ei ole mahdollista toimittaa muualla kuin täytäntöönpanon kohteen sijaintipaikkakunnalla. Tällöin kyseisen erityistoimen vastaava ulosottomies määräytyisi ehdotetun 14 §:n 1 - 4 momentin mukaisesti. Lainkohta mahdollistaisi sen, että Ulosottolaitoksen toimipaikoissa, käytännössä lähinnä suurimmissa toimipaikoissa, voisi olla yksinomaan tällaisiin erityistoiimiin, esimerkiksi yrityspärintään erikoistuneita ulosottomiehiä. Selvyyden vuoksi on syytä todeta, että käsittelyn ollessa velalliskohtaista erikoistumista voidaan edistää yksittäisen toimipaikan sisäisesti keskittämällä hallinnollisella päätöksellä täytäntöönpanotoimia toimipaikan tiettyjen ulosottomiesten hoidettaviksi.

Jos taas erityistoimen täytäntöönpano ei vaadi paikallista käsittelyä, alueellinen tai valtakunnallinen keskittäminen olisi myös mahdollista. Erityistoimi, joka ei ole paikkasidonnainen, voisi olla esimerkiksi ulosottoasioiden vireilletulon edellytysten ratkaiseminen. Puheena olevat erityistoimet voisivat liittyä myös tiettyihin kansainvälisen sidoksen omaaviin asiakokonaisuuksiin. Keskitettäviä erityistoimia voisivat olla esimerkiksi varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetussa laissa (325 /2013) tai laissa eräiden Suomelle Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä (659/1967, pakotelaki), liittyvät tietyt täytäntöönpanotehtävät. Estettä ei olisi kuitenkaan sille, että ulosottomiehellä, jolle erityistoimia on keskitetty, olisi erikoistumistehtävänsä ohella oma vastuualue ulosottovelallisista, niin sanottu rooteli.

Velallisen ulosottoasioiden käsittelyn keskittäminen perustäytäntöönpanon tai erityistäytäntöönpanon toimintayksikköön tarkoittaisi käytännössä sitä, että toimituspaikka määräytyisi toisin kuin laajassa täytäntöönpanossa. Sama koskisi niitä ei-paikkasidonnaisia erityistoimia, joiden käsittely keskitettäisiin alueellisesti tai valtakunnallisesti. Toimituspaikan määräytyminen ei lähtökohtaisesti perustuisi vastaajan asuin- tai kotipaikkaan eikä muihin 14 §:ssä säädettäviksi ehdotettuihin vastaavan ulosottomiehen määräytymisperusteisiin, vaan toiminnallisiin tai taloudellisiin näkökohtiin, taikka molempiin. Tällä hetkellä esimerkiksi erikoisperintä toimii kuudella erikoisperintäalueella mutta erikoisperintähenkilöstö on sijoittunut vain yhdeksään ulosottovirastoon.

Ulosottokaaren säätämisen yhteydessä muutettiin ulosottopiirejä koskevia säännöksiä siten, että voitiin muodostaa suurempia paikallisyksiköitä. Silloin todettiin (HE 83/2006 vp), että piirikoon suurentaminen lisää mahdollisuuksia erikoistumiseen. Ulosottolaitoksen valtakunnallisessa organi-

saatiessa voitaisiin tehtävien tarkoituksenmukaisilla järjestelyillä erikoistumista hyödyntäen paitsi lisätä osaamista ja edistää yhdenmukaisuutta, myös tehostaa toimintaa ja saavuttaa kustannussäästöjä.

Voimassa olevan 14 §:n perusteluissa (HE 216/2001 vp) todetaan vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä erityistoimia edellyttävien asioiden osalta, että tällöin voitaisiin tehdä tavallista pitemmälle menevä poikkeaminen asuin- tai kotipaikasta taikka etujen valvontapaikasta. Edelleen perusteluissa todetaan, että näissäkin tapauksissa mainitut kriteerit tulee ottaa huomioon siten, että asia siirretään lähimmälle tällaisiin asioihin erikoistuneelle ulosottomiehelle. Periaate ei enää kaikilta osin sovellu nykyaikaisen ulosottomenettelyn tarpeisiin. Periaatetta voidaan lähtökohtaisesti noudattaa erityistäytäntöönpanossa. Se keskitettäisiin nykyistä erikoisperintää vastaavasti asianomaisille ulosottomiehille sellaisiin toimipaikkoihin, jotka on hallinnollisesti määrätty käsittelemään kyseisiä ulosottoasioita. Kuitenkin tiettyjä erityistäytäntöönpanoon kuuluvia asioita tulee olla mahdollista keskittää toimintayksikössä niiden hoitamiseen erikoistuneille ulosottomiehille mainitusta maantieteellisestä rajoitteesta riippumatta. Perustäytäntöönpanossa velalliset voitaisiin jakaa niitä käsitteleville ulosottomiehille työtilanteen mukaan, jolloin vastaavan ulosottomiehen määräytymisperusteena ei olisi toimipaikan sijainti. Samoin voitaisiin menetellä myös niiden erityistoimien osalta, jotka eivät ole paikkasidonnaisia. Näissä tapauksissa vastaajan asiointi- ja vaikutusmahdollisuudet turvattaisiin alla esitettävän mukaisesti.

Lain 1 luvun 11 §:n 5 momenttiin sisältyisi säännös, jonka mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palvelujen alueellisesta saatavuudesta. Mainittu velvoite olisi voimassa myös järjestettäessä kyseessä olevassa pykälässä tarkoitettujen toimintayksiköiden toimintaa tai keskitettäessä tiettyille ulosottomiehille erityistoimia. Kullakin alueella on oltava riittävästi asiointiin mahdollistavia toimipaikkoja, vaikka keskittämisen seurauksena vastaajan mahdollisuus asioida henkilökohtaisesti vastaavan ulosottomiehen kanssa ei maantieteellisten etäisyyksien vuoksi olisi käytännössä mahdollista. Velvoitteen korostamiseksi pykälän 3 momentiksi otettaisiin nimenomainen säännös, jonka mukaan täytäntöönpanoa keskitettäessä on aina huolehdittava siitä, että vastaajan tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etujaan tulee asianmukaisesti turvatuksi.

Lain 1 luvun 20 § koskee avoimuutta ja ulosottomiehen tiedottamisvelvollisuutta ulosottoasiassa. Säännöksen nojalla ulosottomiehellä on muun muassa velvollisuus antaa asianosaisille ohjausta ulosottoasiassa ja tietoa täytäntöönpanon vaiheesta sekä muista asianosaisille merkityksellisistä seikoista. Avoimuuden vaatimus voidaan myös nähdä osana nykyaikaisessa ulosotossa noudatettavaa laajempaa palveluperiaatetta. (Linna-Leppänen: Ulosotto-oikeus 1 - Ulosottomenettely, 2014, s. 52) Pykälän 3 momentin säännös ilmentää osaltaan kyseistä palveluperiaatetta. Säännös pitää sisällään muun muassa vastaajan oikeuden asioida häntä lähinnä sijaitsevan toimipaikan asiakaspalvelussa tai kyseisen toimipaikan päivystävän ulosottomiehen kanssa. Asianmukaiseen palveluun ulosotossa kuuluu, että toimipaikasta riippumatta vastaajalle annetaan tarpeellista neuvontaa ja ohjausta sekä otetaan vastaan hänen mahdollisesti mukanaan tuomia ulosottoasiaan liittyviä asiakirjoja, jotka välitetään edelleen toisaalla olevalle vastaavalle ulosottomiehelle. Pyynnöstä vastaajalle on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä tilaisuus asioida vastaavan ulosottomiehen kanssa puhelimitse tai verkkoyhteyden avulla. Ulosottolaitoksen keskushallinto voisi tarvittaessa antaa ohjeistusta palveluperiaatteen noudattamisen yhtenäistämiseksi eri toimipaikoissa.

Edellä sanotun johdosta on katsottu, että vastaajan oikeusturvan takeet olisivat riittävät ehdotetulla sääntelyllä ja menettelyllisillä ohjeilla myös silloin, kun ulosottoasioiden käsittelyä tai täytäntöönpanotoimia keskitetään.

15 §. Vastaavan ulosottomiehen vaihtuminen. Voimassa olevan pykälän mukaan asia on siirrettävä uudelle vastaavalle ulosottomiehelle, jos ulosottomenettelystä annetussa valtioneuvoston asetuksessa tarkoitettu olosuhde, jonka perusteella vastaava ulosottomies määräytyy, muuttuu. Mainittuun

asetukseen sisältyvät, vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteita koskevat säännökset ehdotetaan kumottaviksi. Edellä 14 §:ssä säädettäisiin vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä laajassa täytäntöönpanossa. Luvun 14 a §:ssä säädettäisiin vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä perustäytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa. Pykälässä säädettäisiin myös vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä silloin, kun valtioneuvoston asetuksella säädetty tietty toimitus määrätään keskitettäväksi tietyille ulosottomiehille. Kyseessä olevaan pykälään sisältyvä viittaus valtioneuvoston asetukseen ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi edellä mainittuihin pykäliin.

15 a §. *Muutoksenhakukielto vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen.* Koska lukuun lisättäisiin uusi 14 a §, voimassa olevan 14 §:n 2 momentin säännös siitä, että vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen ei saa hakea muutosta, ehdotetaan siirrettäväksi uudeksi 15 a §:ksi. Muutoksenhakukielto koskisi vastaavan ulosottomiehen määräytymistä sekä 14, 14 a että 15 §:n nojalla.

19 §. *Väliaikaistoimi.* Pykälän 2 momentin mukaan väliaikaistoimen saa suorittaa muukin kuin vastaava ulosottomies ja myös kihlakunnanulosottomies kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvassa asiassa. Organisaatio- ja virkanimikemuutoksista johtuen kihlakunnanulosottomies korvattaisiin momentissa ulosottoylitarkastajalla.

Pykälään lisättäisiin säännös, jonka mukaan ulosottotarkastaja voisi suorittaa väliaikaistoimen myös ulosottoylitarkastajan toimivaltaan kuuluvassa asiassa. Kiireellisissä tilanteissa, joissa velallisen ulosottoasioita ei ehditä siirtää perustäytäntöönpanosta laajaan täytäntöönpanoon vain ulosottoylitarkastajan toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamiseksi, ulosottotarkastaja voisi suorittaa väliaikaistoimen. Velallisen ulosottoasiat olisi näissä tilanteissa siirrettävä viipymättä väliaikaistoimen suorittamisen jälkeen laajaan täytäntöönpanoon.

33 §. *Vireilletuloilmoitus.* Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan vireilletuloilmoitukseen merkitään vastaava kihlakunnanulosottomies ja hänen yhteystietonsa. Ehdotetuista virkanimikemuutoksista johtuen vastaava kihlakunnanulosottomies korvattaisiin tässä vastaavalla ulosottoylitarkastajalla ja ulosottotarkastajalla.

Tulevassa organisaatiossa asiakaspalvelua tullaan kehittämään siten, että asiakaspalveluhenkilöstö voisi nykyistä laajemmin vastata asiakaspuheluihin ja muihin yhteydenottoihin selkeissä ja yksinkertaisissa asioissa, jotka eivät edellytä päätöksen tekemistä. Tästä syystä ehdotetaan, että ulosottomiehen yhteystietojen sijaan vireilletuloilmoituksessa ilmoitettaisiin tarvittavat yhteystiedot, jotka esimerkiksi voisivat ohjata puhelut ensisijaisesti asiakaspalveluun.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentin 1, 2 ja 7 kohdassa tarkoitetut tiedot sisältävä vireilletuloilmoitus annetaan myös hakijalle, jos asia käsitellään muussa kuin siinä paikallisessa ulosottoviranomaisessa, jonne hän on hakemuksensa toimittanut. Säännös ehdotetaan kumottavaksi. Ulosottolaitoksen muuttuessa valtakunnalliseksi organisaatioksi ei säännöksellä enää olisi merkitystä.

40 §. *Todisteellinen tiedoksianto.* Pykälän 3 momentin mukaan tiedoksiantoa koskevat asiakirjat säilytetään kyseisessä ulosottovirastossa vastaanottajan saatavilla. Momenttiin tehtäisiin tekninen muutos organisaatiomuutoksesta johtuen korvaamalla ulosottovirasto Ulosottolaitoksen toimipaikalla.

64 §. *Yleinen säännös.* Pykälän 2 momentin mukaan Valtakunnanvoudinvirastolla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettuja tietoja siinä mainituin ehdoin ja luovuttaa niitä ulosottomiehille käytettäväksi yksittäisissä ulosottoasioissa, jos tällainen keskitetty tietojen hankkiminen on tarkoituksenmukaista.

Lainkohdan perusteluiden mukaan (HE 46/20089 vp. s.13) keskitettyä tietojen hankintaa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena esimerkiksi silloin, kun on kyse suuresta tietomassasta ja keskittämisellä voidaan välttää turhien kulujen tai henkilötyön syntymistä tietojen luovuttajalle. Tarkoituksena on helpottaa tietojensaantia silloin, kun lukuisissa asioissa tarvitaan tietoa samasta lähteestä, esimerkiksi sähköisestä rekisteristä tai tietojärjestelmästä.

Valtakunnanvoudinvirasto on tehnyt lainkohdassa tarkoitettua tiedonhankintaa muun muassa tilanteissa, joissa yhteisö on ollut maksamassa suurelle joukolla henkilöitä osuuskunnan päättymiseen liittyviä jäsenyyden perusteella maksettavia tuottoja. Tällöin velallisten omistustiedot on keskitetty selvetty rekisteristä, johon ulosottomiehillä ei ole ollut katseluoikeutta. Näissä tilanteissa tietojen hankkiminen on edellyttänyt ulosoton velallistietokannan tietojen ristiinajoa toisen tietokannan kanssa. Keskitetty tiedonhankinta on tämän kaltaisissa tilanteissa ollut tarkoituksenmukaista sekä ulosoton että tiedonluovuttajan näkökulmasta.

Käytännön ongelmana keskitetyssä tiedonhankinnassa on joissain tapauksissa ollut se, että tiedonluovuttaja ei ole katsonut olevansa velvollinen luovuttamaan tietoja kyseisen säännöksen nojalla Valtakunnanvoudinvirastolle. Tästä johtuen säännöksen sanamuotoa ehdotetaan selkiytettäväksi. Ehdotuksen mukaan Ulosottolaitoksella olisi oikeus saada keskitetyksi jäljempänä säädettyjä tietoja salassapitosäännösten estämättä ja maksutta, jos tietojen hankkiminen on täytäntöönpanoa varten tarkoituksenmukaista.

69 §. Yleinen säännös. Säännöksen mukaan tietoja ulosottoviranomaisen asiakirjasta voidaan luovuttaa toiselle ulosottoviranomaiselle ulosottoasian hoitamista varten sekä oikeusministeriölle ja Valtakunnanvoudinvirastolle. Organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin säännöksessä Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

108 §. Virka-apu muulta viranomaiselta. Pykälän 2 momentin mukaan kihlakunnanulosottomies saa pyytää virka-apua muulta viranomaiselta, jos asia on kiireellinen. Virkanimikemuutoksesta johtuen kihlakunnanulosottomies korvattaisiin ulosottoyhtälästä jalla. Perustäytäntöönpanossa virka-apua voisi tarvittaessa pyytää asianomainen kihlakunnanvouti.

4 luku Ulosmittaus

83 §. Maksun ajankohta. Pykälän 2 momentin mukaan käteismaksu katsotaan suoritetuksi, kun se on maksettu vastaavalle ulosottomiehelle tai jollekin muulle paikalliselle ulosottoviranomaiselle. Organisaatiomuutoksesta johtuen momentista poistettaisiin viittaus paikallisiin ulosottoviranomaisiin. Käteismaksu katsottaisiin suoritetuksi, kun se on maksettu ulosottoviranomaiselle.

10 luku Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita, täytäntöönpanon keskeyttäminen ja hallintokantelu

Koska lukuun ehdotetaan lisättäväksi hallintokantelun tekemistä ja ratkaisemista sääntelevä uusi 27 §, luvun otsikko muutettaisiin tätä vastaavaksi.

27 §. Hallintokantelun tekeminen ja ratkaiseminen. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 27 §. Tällä hetkellä hallintokantelusta ulosotossa säädetään Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:n 4 kohdassa. Säännöksen mukaan Valtakunnanvoudinvirasto ratkaisee sille kuuluvat ulosottoviranomaisten toimintaa koskevat kantelut ja korvausvaatimukset.

Laki Valtakunnanvoudinvirastosta kumottaisiin tämän lain voimaan tullessa. Hallintolain 53 a §:n (368/2014) 1 momentin mukaan hallintokantelu tehdään toimintaa valvovalle viranomaiselle. Tämän vuoksi ulosottokaareen ehdotetaan otettavaksi hallintolain 8 a lukua (368/2014) tältä osin tarkentavat säännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että hallintokantelu tehdään Ulosottolaitokselle. Ulosottolaitoksen keskushallinto olisi ehdotetun 1 luvun 12 §:n 1 momentin nojalla hallintolais-

sa tarkoitettu ulosottoviranomaisten toimintaa valvova viranomainen. Pykälän 2 momentin mukaan hallintokantelut ratkaisisi Valtakunnanvouti tai hänen määräämänsä johtava hallintovouti. Käytännössä tämä tarkoittaisi keskushallinnon oikeudellisen yksikön johtavaa hallintovoutia. Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin toimista tehdyn kantelun ratkaisisi oikeusministeriö.

Ulosottolaitokselle kuuluvien korvausvaatimusten ratkaisemisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

11 luku Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn

2 §. Toimivaltainen tuomioistuin. Pykälän 1 momentti olisi voimassa olevaa vastaava. Pykälän 2 momentti olisi saman sisältöinen kuin hallituksen esityksessä laeiksi tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 270/2016 vp). Pykälän 3 momentin mukaan muutosta haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu. Tämä vastaisi voimassa olevaa. Momentin mukaan määräytyisi ulosottovalituksen käsittelypaikka lähinnä laajassa täytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa tehtyjen päätösten ja täytäntöönpanotoimien, kuten esimerkiksi omaisuuden myynnin, osalta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan perustäytäntöönpanossa tehtyyn täytäntöönpanotoimeen tai ulosottomiehen päätökseen haetaan muutosta 3 momentissa säädetystä poiketen vastaajan asuin-, koti- tai toimipaikan käräjäoikeudelta. Tällä tarkoitettaisiin velallisen asuin- tai kotipaikka täytäntöönpanotoimen päätöksentekohetkellä. Sama koskisi muutoksenhakua erityistoimista, joiden käsittely on 3 luvun 14 a §:n 2 momentin mukaisesti keskitetty. Esityksessä mahdollistetaan perustäytäntöönpanon samoin kuin asetuksella säädettyjen erityistoimien käsittelyn keskittämisen tietyille ulosottomiehille, jolloin täytäntöönpanotoimien suorittamispaikka voi valikoitua vastaajan näkökulmasta sattumanvaraisesti ja sijaita maantieteellisesti hyvinkin kaukana vastaajasta. Tämän vuoksi olisi valittajien oikeusturvan kannalta perustellumpaa, että muutoksenhakua käsittelevä tuomioistuin aina määräytyisi esitetyllä tavalla yksiselitteisesti. Jos vastaajalla ei ole asuin-, koti- tai toimipaikkaa Suomessa, muutosta haettaisiin täytäntöönpanotoimen suorittamispaikan käräjäoikeudelta.

Erityistäytäntöönpano voitaisiin myös keskittää 3 luvun 14 §:ssä säädettäväksi ehdotetuista vastaavan ulosottomiehen määräytymisperusteista riippumatta. Erityistäytäntöönpanon osalta edellä sanottua vastaavaa sääntelyä ei ole katsottu tarpeelliseksi, koska tarkoitus on, että erityistäytäntöönpanon asioita käsiteltäisiin kullakin Ulosottolaitokselle säädettäväksi ehdotetulla alueella niissä sijaitsevis- sa yhdessä tai useammassa toimipaikassa. Tällöin maantieteelliset etäisyydet valitusta käsittelevään tuomioistuimeen eivät missään tapauksessa muodostuisi vastaajan kannalta kohtuuttomiksi. Käytännössä useimmiten vastaaja myös asuu tai vastaajan toimipaikka on siellä, missä toimitus on suoritettu, esimerkiksi missä myytävä omaisuus sijaitsee.

Eduskunnan käsiteltävänä olevaan, edellä mainittuun hallituksen esitykseen laiksi tuomioistuinlain muuttamisesta sisältyy ehdotus ulosottokaaren 11 luvun 2 §:n muuttamisesta. Esityksen mukaan muutosta haetaan voimassa olevan 2 §:n 3 momentin mukaisesti siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2019 alusta lukien. Tarkoitus kuitenkin on, että kyseinen 11 luvun 2 § säädetään tulevaisuudessa voimaan nyt esitetyn sisältöisenä.

3 §. Valituksen tekeminen ja peruuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan valituskirjelmä on toimitettava toimen tai päätöksen tehneen ulosottomiehen kansliaan. Ulosotto-organisaation ja täytäntöönpanomenettelyn osittain muuttuessa valtakunnallisiksi ehdotetaan asianosaisten oikeusturva huomioiden, että valitus voitaisiin toimittaa mihin tahansa Ulosottolaitoksen toimipaikkaan.

4 §. Valituksen vireilletulo. Pykälän 1 momentin mukaan valitus tulee vireille toimivaltaisessa käräjäoikeudessa, kun valituskirjelmä on saapunut ulosottomiehen kansliaan. Edellä 3 §:n 1 momentissa mainitulla perusteella ehdotetaan, että valitus tulisi vireille toimivaltaisessa käräjäoikeudessa, kun valituskirjelmä on saapunut Ulosottolaitokselle.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos valituskirjelmä on määräajassa toimitettu muulle kuin toimen tai päätöksen tehneelle ulosottomiehelle tai se on toimitettu toimivaltaiseen käräjäoikeuteen, valituksen katsotaan tulleen oikein vireille. Edellä 3 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valitus voitaisiin toimittaa mihin tahansa Ulosottolaitoksen toimipaikkaan. Momentista ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana viittaus siitä, että valituskirjelmä on toimitettu muulle kuin toimen tai päätöksen tehneelle ulosottomiehelle. Ehdotuksen mukaan, jos valituskirjelmä olisi määräajassa toimitettu toimivaltaiseen käräjäoikeuteen, valituksen katsottaisiin tulleen oikein vireille.

10 §. Kihlakunnanvoudin lausunto. Voimassa olevan pykälän otsikko ”Ulosottomiehen lausunto” ehdotetaan muutettavaksi otsikoksi ”Kihlakunnanvoudin lausunto”. Vastaavasti pykälässä säädettäisiin kihlakunnanvoudin velvollisuudesta toimittaa lausunto käräjäoikeuteen. Käytännössä selvityksen tehdyistä täytäntöönpanotoimista antaisi toimitusmiehenä ollut ulosottomies, ja sen perusteella kihlakunnanvoudi laatisi lausunnon käräjäoikeudelle. Asianomainen kihlakunnanvoudi voi nykyisinkin halutessaan täydentää lausuntoa tai laatia sen itse. Voimassa olevaa lakia säädettäessä tarkoitus on ollut, että juridista pohdintaa vaativan lausunnon laatijan tulisi olla lakimieskoulutuksen saanut kihlakunnanvoudi, kun taas yksinkertaisessa asiassa lausunnon voisi laatia kihlakunnanulosottomies. Käytännössä lausunnonantajataho ja myös lausuntojen taso on vaihdellut. Asian käsittelyä käräjäoikeudessa palvelisi se, että lausunnon laatisi aina kihlakunnanvoudi. Luvun 11 §:n säännös edellyttää lausunnon sisältävän myös perustellun kannanoton valituskirjelmässä esitetyistä vaatimuksista ja seikoista, joihin vaatimus perustuu. Muutoksella pyrittäisiin korostamaan lausunnon tarkoitusta juridisena arviointina asiassa merkityksellisistä seikoista.

11 §. Lausunnon sisältö. Pykälässä säädettäisiin nykyistä vastaavasti, mitä lausunnon tulee sisältää. Edellä 10 §:n perusteluissa todetuista syistä kyse olisi kihlakunnanvoudin lausunnosta nykyisen ulosottomiehen lausunnon sijaan.

18 §. Osoitus kantelun tekemiseen. Pykälän mukaan, jos valituskirjelmässä on ilmoitus siitä, että ulosottomies on tehnyt virheellisen virkatoimen tai laiminlyönyt toimen suorittamisen, eikä ilmoitusta voida tutkia muutoksenhakemuksena, käräjäoikeuden tulee jättää valitus siltä osin tutkimatta ja osoittaa asianomainen kantelemaan Valtakunnanvoudinvirastolle. Organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin pykälässä Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

20 §. Oikeudenkäyntikulut. Pykälän 2 momentin mukaan valtio voidaan määrätä korvaamaan myös ulosoton asianosaisen oikeudenkäyntikulut, jos asiassa on sattunut selvä virhe, joka olisi tullut korjata itseoikaisuna. Ennen kulujen määräämistä valtion korvattaviksi Valtakunnanvoudinvirastoa on kuultava. Organisaatiomuutoksesta johtuen ennen kulujen määräämistä valtion korvattaviksi olisi kuultava Ulosottolaitoksen keskushallintoa.

12 luku Erinäiset säännökset

2 § Määräykset. Pykälän mukaan Valtakunnanvoudinvirasto voi antaa hallinnollisia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanemiseksi. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Ulosottolaitoksen keskushallinto voisi laissa säädetyin tehtävänsä alalla antaa ohjeita ilman erityistä valtuutusta.

1.2 Haastemieslaki

1 §. Haastemiehet. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin nykyistä vastaavasti siitä, ketkä ovat haastemiehiä. Momentin sanamuotoa tarkistettaisiin, koska kihlakunnanulosottomiehen virkanimike ehdotetaan muutettavaksi ulosottoylitarkastajaksi.

Pykälän *2 momentti* ehdotetaan kumottavaksi. Lainkohdan mukaan haastemiestä Ahvenanmaan maakunnassa säädetään erikseen. Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain (619/2012) 2 §:ssä säädetään, että maakunnanulosottomiehet ovat myös haastemiehiä.

Ulosottokaareen otettavalla sääntelyllä kihlakunnanulosottomiesten ja maakunnanulosottomiesten virkanimikkeet yhdenmukaistettaisiin ulosottoylitarkastajaksi ja samalla laki Ahvenanmaan maakunnanvoudinvirastosta kumottaisiin. Myös Ahvenanmaan maakunnassa toimivat ulosottoylitarkastajat olisivat jatkossa haastemiehiä suoraan tämän pykälän nojalla.

2 §. Haastemiehen toimialue. Ulosottokaareen ehdotettavilla muutoksilla nykyisen ulosottolaitoksen keskushallintovirastosta (Valtakunnanvoudinvirasto) ja 22 ulosottovirastosta muodostuisi yksi valtakunnallinen virasto, jonka toimialueena on koko maa. Ulosottopiirijaosta luovuttaisiin. Ulosottokaaren 3 luvun 13 §:n 1 momentin nojalla ulosottomiehellä (vastaavalla ulosottomiehellä) on toimivalta koko maassa.

Edellä sanotun johdosta pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ulosottoylitarkastajalla myös haastemiehenä, sekä haastamisen ja tiedoksiannon suorittamiseen 6 §:n nojalla oikeutetulla muulla ulosottomiehellä, olisi toimialueena koko maa. Lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kihlakunnanvouti on oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon niin kuin haastemies.

6 §. Muut tiedoksiintoon oikeutetut. Edellä 2 §:n perusteluissa todetusta syystä pykälän *1 momentin 2 kohdasta* ehdotetaan poistettavaksi viittaus ulosottoviraston palveluksessa olevaan virkamieheen.

1.3 Valtion virkamieslaki

9 a §. Pykälän *1 momentissa* säädetään, että lain 26 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettuihin ylimmän johdon virkoihin nimitetään pääsääntöisesti viiden vuoden määräajaksi. Pykälän 2 momentissa rajataan tietyt virat 1 momentin soveltamisalan ulkopuolelle. Soveltamisalan ulkopuolella on muun muassa valtakunnansyyttäjän virka.

Ulosottokaaren 1 luvun 7 §:n 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan Valtakunnanvoudilla tulisi olemaan muodostettavaksi esitetyssä Ulosottolaitoksessa lainkäyttäjän asema. Syyttäjälaitoksessa valtakunnansyyttäjä on lainkäyttäjä. Valtakunnansyyttäjää vastaavasti valtakunnanvouti olisi oikeusministeriön alaisen lainkäyttöorganisaation päällikkö. Näin ollen olisi perusteltua toteuttaa valtakunnanvoudin virkamieslain nojalla määräytyvä virkamiesoikeudellinen asema yhdenmukaisesti valtakunnansyyttäjän kanssa. Pykälän *2 momenttia* esitetään muutettavaksi siten, ettei 1 momentin säännöstä määräajaksi nimittämisestä sovellettaisi myöskään valtakunnanvoudin virkaan. Koska valtakunnanvoudin virka ei olisi 1 momentissa tarkoitettu virka, siitä seuraisi, ettei myöskään lain 65 §:n 2 momentin säännös taustavirasta eroamisesta koskisi valtakunnanvoutia. Sääntely koskien valtakunnansyyttäjän ja valtakunnanvoudin virkamiesoikeudellista asemaa on tarkoitus yhtenäistää myös valtion virkamiesasetuksessa.

1.4 Saamen kielilaki

2 §. *Lain soveltamisala.* Saamen kielilain (1086/2006) 2 §:n 1 momentin 7 kohtaa muutettaisiin siten, että säännökseen lisättäisiin Ulosottolaitos sellaisena valtakunnallisen toimivallan omaavana viranomaisena, johon saamen kielilakia sovellettaisiin.

Saamen kielilaisissa säädetään saamelaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa sekä julkisen vallan velvollisuuksista toteuttaa ja edistää saamelaisten kielellisiä oikeuksia. Saamelaisten kielelliset oikeudet ja lain soveltamisalaan kuuluvien viranomaisten velvoitteet ovat laajemmat saamelaisten kotiseutualueella kuin kotiseutualueen ulkopuolella. Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta, mistä säädetään saamen kielilain 3 §:n 3 kohdassa ja saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä.

Lain 4 §:n nojalla saamelaisella on omassa asiassaan, tai asiassa, jossa häntä kuullaan, oikeus käyttää saamen kieltä laissa tarkoitetussa viranomaisessa. Viranomaisella ei saa rajoittaa tai kieltäytyä toteuttamasta laissa säänneltyjä kielellisiä oikeuksia sillä perusteella, että saamelainen osaa myös muuta kieltä, kuten suomea tai ruotsia.

Lain soveltamisalaan kuuluvien viranomaisten ja julkisoikeudellisten laitosten niissä virastoissa ja muissa toimipaikoissa, jotka sijaitsevat saamelaisten kotiseutualueella, saamelaisilla on 12 §:n nojalla oikeus käyttää valintansa mukaan joko suomen tai saamen kieltä. Lakia koskevan hallituksen esityksen perustelujen (HE 46/2003 vp, s. 34 ja 36) mukaan niissä viranomaisissa, joiden virka-alue on osittain kotiseutualueella ja osittain sen ulkopuolella, noudatettaisiin kotiseutualueella sijaitsevissa toimipaikoissa 12 §:ää ja muutoin 4 §:ää.

Ulosottokaareissa ehdotetaan säädettäväksi, että nykyisen ulosottolaitoksen keskushallintovirastosta, Valtakunnanvoudinvirastosta, ja 22 ulosottovirastosta muodostetaan yksi valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Ulosottolaitoksessa edellisessä kappaleessa kuvattu sääntely koskisi lähinnä Lapin alueella toimivaa laajan täytäntöönpanon toimintayksikköä ja sen saamelaisten kotiseutualueella mahdollisesti sijaitsevia toimipaikkoja. Koska Ulosottolaitoksen virka-alueena olisi koko maa, lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että Ulosottolaitos saatettaisiin lain soveltamisalan piiriin samalla tavoin kuin eräiden kansalaisten oikeusturvan kannalta keskeisten, toimialueeltaan valtakunnallisten viranomaisten ja laitosten osalta säädetään lain 2 §:ssä. Saamelaisella olisi siten omassa asiassaan oikeus käyttää saamen kieltä Ulosottolaitoksen keskushallinnossa ja kaikissa toimintayksiköissä sekä Ulosottolaitoksen saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevissa toimipaikoissa.

1.5 Laki eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä

4 §. *Tilitietojen hankkiminen.* Pykälän 2 momentin mukaan pyyntö tilitietojen hankkimisesta toimitetaan Suomessa ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

7 §. *Turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa koskeva menettely.* Pykälän 3 momentin mukaan turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa koskevat asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

8 §. *Liiallisesti turvatun määrän vapauttamista koskeva menettely.* Lainkohdan mukaan velkojan on toimitettava asetuksen 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pyyntö liiallisesti turvatun määrän vapauttamisesta Suomessa 25 artiklassa tarkoitetun varojen turvaamista koskevan ilmoituksen antaneelle ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

10 §. *Toisessa jäsenvaltiossa annetun turvaamismääräyksen tiedoksiannosta Suomessa.* Pykälässä säädetään toisessa jäsenvaltiossa annetun turvaamismääräyksen tiedoksiannosta Suomessa. Pykälän 2 momentin mukaan, jos jokin turvaamisen kohteena olevista pankkitileistä sijaitsee Suomessa, tiedoksi annettavat asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

13 §. *Oikeussuojakeinot turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa vastaan.* Pykälän 4 momentin mukaan 1 ja 3 momentissa tarkoitettua oikeussuojakeinoja koskeva hakemus voidaan toimittaa myös Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava hakemus edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

18 §. *Käännökset.* Säännöksen mukaan tuomioistuimelle, Valtakunnanvoudinvirastolle tai ulosottomiehelle asetuksen 49 artiklan 2 kohdan mukaisesti osoitettaviin asiakirjoihin on liitettävä käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

2 VOIMAANTULO

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA KIELILAKIIN SEKÄ SÄÄTÄMISJÄRJESTYS

3.1 Ulosottolaitoksen järjestäminen

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, kun niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Yleisillä perusteilla säännöksessä tarkoitetaan lähinnä nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia (HE 1/1998 vp).

Perustuslain edellyttämällä tavalla lakiin sisällytettäisiin säännökset Ulosottolaitoksen organisaation määräytymisen perusteista. Ulosottolaitos olisi yksiportainen ja valtakunnallinen viranomainen. Ulosottolaitos jakautuisi alueisiin, joista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ulosottolaitoksella olisi keskushallinto, jonka tehtäviä koskevat perussäännökset sisällytettäisiin lakiin. Keskushallinnolle kuuluisi ulosottotoimen hallinnollinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta sekä vastuu viraston toiminnan tuloksellisuudesta. Valtuutussäännöksen nojalla keskushallinnon tehtävistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Keskushallinnolle kuuluvat tehtävät eivät kaventaisi ulosottomiehille kuuluvaa harkintavaltaa yksittäisissä ulosottoasioissa.

Valtakunnanvouti johtaisi Ulosottolaitosta ja toimisi keskushallinnon päällikkönä. Vaikka valtakunnanvoudille ehdotetaan ulosottomiehen asemaa, ei hän voisi ottaa johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi jaettua yksittäistä ulosottoasiasia itse hoitaakseen tai antaa sen täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä, eikä siirtää sitä toiselle.

Esityksessä ehdotetaan, että ulosoton nykyiset täytäntöönpanotehtävät jaotellaan uudella tavalla laajaan, perus- ja erityistäytäntöönpanoon. Laissa säädettäisiin laajan täytäntöönpanon, perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimintayksiköistä. Ulosottolaitoksella voisi olla myös muita toimintayksiköitä, joista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Laajan täytäntöönpanon toimintayksiköt määräytyisivät aluejaon mukaisesti. Jokaisella valtioneuvoston asetuksella säädetyllä Ulosottolaitoksen alueella olisi laajan täytäntöönpanon toimintayksikkö. Perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimintayksikköjen toiminta voitaisiin järjestää joko aluejaon mukaisesti tai valtakunnallisesti.

Nykyisten paikallisten ulosottovirastojen toimialueista on pidetty tarpeellisena säätää valtioneuvoston asetuksella (PeVL 42/2006 vp). Ulosottolaitos olisi yksi viranomainen, jonka virka-alueena olisi koko maa. Sillä ei olisi alue- tai paikallishallinnon viranomaisia, vaikka sen sisällä tulisi olemaan myös maantieteellisesti rajatun toimialueen omaavia toimintayksiköitä, kuten laajan täytäntöönpanon toimintayksiköt.

Perustuslakivaliokunta ei ole lausunnossaan (PeVL 5/2008 vp) koskien hallituksen esitystä (HE 148/2007 vp) laiksi Verohallinnosta sekä siihen liittyvien eräiden lakien muuttamisesta nähnyt esitettyä sille, että Verohallinnon organisaation uudistamisen yhteydessä Verohallinnon yksiköiden lukumäärästä, nimistä, toimialueista ja pääasiallisista tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lakiin ehdotetun valtuutuksen nojalla voitaisiin valtioneuvoston asetuksella säätää Ulosottolaitoksen mahdollisista muista toimintayksiköistä. Kysymys olisi olemassa olevien toimintojen ja tehtävien tarkoituksenmukaisesta järjestelystä maan laajuisen toimialueen omaavassa uudessa viranomaisessa.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin myös täytäntöönpanotoimista, joiden käsittely voitaisiin keskittää tietyille ulosottomiehille. Nämä ulosottomiehet toimisivat silloin kyseisissä täytäntöönpanotoimissa vastaavina ulosottomiehinä. Voimassa olevassa laissa säädetään erityistoimia edellyttävistä ulosottoasioista, jotka voidaan nykyistä säännöstä vastaavasti keskittää tietyn ulosottomiehen hoidettavaksi oikeusministeriön määräyksellä.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut, että perustuslain 119 §:n 2 momentin säännösten tarkoituksena ei ole ollut pidättää valtionhallinnon yksiköitä koskevia ratkaisuja yksinomaan säädösmuodossa tehtäviksi vaan niitä voidaan tehdä myös yksittäisin hallintopäätöksin (PeVL 6/2002 vp, s. 2/I, PeVL 29/2006 vp, s. 2/I, PeVL 42/2006 vp, s. 3/I ja PeVL 5/2008 vp).

Laissa säädettäväksi ehdotetulla tavalla perus- ja erityistäytäntöönpanon toimintayksiköiden sekä valtioneuvoston asetuksella säädettyjen muiden toimintayksiköiden toiminta voidaan järjestää joko aluejaon mukaisesti tai valtakunnallisesti. Tästä ja toimintayksiköiden muusta tehtävien järjestämisestä annettaisiin määräykset Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä, jonka valtakunnanvouti vahvistaa.

Ulosottolaitoksen toimipaikoista säädettäisiin nykyistä vastaavasti oikeusministeriön asetuksella. Työjärjestyksellä puolestaan annettaisiin määräykset niistä toimipaikoista, joissa toimintayksiköt toimivat. Laajaa täytäntöönpanoa toimitettaisiin lähtökohtaisesti kaikissa toimipaikoissa. Kuten nykyisinkin, ulosottomiehellä olisi vastaavana ulosottomiehenä toimivalta koko maassa.

Perustuslain 21 §:n mukaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet on turvattava lailla. Esitys ei sisällä muutoksia Ulosottolaitoksen nykyiseen toimialaan, ulosoton tehtäviin eikä ulosottomiesten toimivaltuuksiin.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 42/2006 vp), joka koski hallituksen esitystä ulosotokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 83/2006 vp), korostanut yleisesti sitä, että paikallisten ulosottovirastojen toimialueita ja toimipaikkoja järjestettäessä huolehditaan ulosottopalvelujen alueellisesta saatavuudesta. Lakiin otettiin säännös, jonka mukaan Valtakunnanvoudinviraston tulee erityisesti huolehtia ulosottolaitoksen palvelujen alueellisesta saatavuudesta. Tässä esityksessä ehdotetaan lakiin säännöstä, jonka mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta. Valitulla sanamuodolla halutaan korostaa sitä, että palvelujen alueellisesta saatavuudesta maan eri osissa on huolehdittava jo toimintaorganisaatiota rakennettaessa.

Ulosottolaitoksen alueilla on oltava asianmukaiset, toiminnallisesti riittävät ja maantieteellisten etäisyyksien osalta kohtuullisesti saavutettavissa olevat ulosottopalvelut. Säännöksen velvoitteen noudattaminen on vastaajan oikeusturvan näkökulmasta erityisen tärkeää silloin, kun täytäntöönpanoa keskitetään. Esitys mahdollistaa perus- ja erityistäytäntöönpanon sekä tiettyjen erityistoimien keskittämisen, jolloin vastaava ulosottomies voi määräytyä riippumatta siitä, mikä on vastaajan asuin- tai kotipaikka taikka toimipaikka. Tällöinkin vastaajalla on oltava riittävät mahdollisuudet hoitaa asiaansa ja valvoa etuaan sähköisten asiointipalvelujen lisäksi myös henkilökohtaisesti. Vastaajan vaikutusmahdollisuuksien ja hänen oikeusturvansa varmistamiseksi lakiin otettaisiin lisäksi nimenomainen säännös, jonka mukaan täytäntöönpanoa keskitettäessä tulee huolehtia siitä, että vastaajan tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etuaan tulee asianmukaisesti turvatuksi.

Vastaajan oikeusturvan kannalta on nähty tärkeäksi ehdottaa säädettäväksi, että keskitetyssä täytäntöönpanossa, perustäytäntöönpanon ja erityistoimien täytäntöönpanon sekä niissä tehtyjen ulosottomiehen päätösten osalta muutosta haetaan täytäntöönpanotoimen suorituspaikan käräjäoikeuden asemesta ulosottoasian vastaajan asuin-, koti- tai toimipaikan käräjäoikeudelta.

3.2 Kielellisten oikeuksien toteutuminen

Perustuslakivaliokunta on edellä mainittua hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan (PeVL 42/2006 vp) korostanut yleisesti, että paikallisten ulosottovirastojen toimialueita ja toimipaikkoja järjestettäessä huolehditaan perustuslain 17 §:ssä turvattujen kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Sama koskisi valtakunnallisen Ulosottolaitoksen toimialueita ja toimipaikkoja. Lakiin ehdotetaan nimenomaista säännöstä, jonka mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava kielellisten oikeuksien toteutumisesta.

Perustuslain 122 §:n mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Kielelliset olosuhteet voivat merkitä sellaisia erityisiä syitä, joiden vuoksi sinänsä sopivista aluejaotuksista voidaan poiketa. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että jos hallinnollisesti toimiva aluejako on mahdollista toteuttaa useilla vaihtoehtoisilla tavoilla, velvollisuus turvata perusoikeuksien toteutuminen edellyttää, että valitaan vaihtoehto, joka parhaiten toteuttaa kielelliset perusoikeudet. Perustuslain 17 §:n säännöksessä edellytetään paitsi kielten muodollisesti yhdenvertaista kohtelua myös suomen- ja ruotsinkielisen väestön tosiasiallisen tasa-arvon turvaamista muun muassa yhteiskunnallisten palvelujen järjestämisessä (PeVL 21/2009 vp).

Kielilain 5 §:n (1039/2014) mukaan kielellisen jaotuksen perusyksikkönä on kunta. Kunta on joko yksikielinen tai kaksikielinen. Lain 6 §:n 1 momentin mukaan yksikielisellä viranomaisella tarkoitetaan muun muassa valtion viranomaista, jonka virka-alueeseen kuuluu ainoastaan samankielisiä

kuntia ja kaksikielisellä viranomaisella muun muassa valtion keskushallintoviranomaista ja muuta viranomaista, jonka virka-alueeseen kuuluu erikielisiä kuntia tai vähintään yksi kaksikielinen kunta. Lain 6 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen alueellisen yksikön tai muun alueellisen organisaation kielellinen asema määräytyy sen virka-alueen kielellisen aseman mukaan.

Ulosottolaitoksesta muodostettaisiin yksi viranomainen. Sen virka-alueena olisi koko maa, jolloin siihen kuuluisi sekä yksi- että kaksikielisiä kuntia. Täten Ulosottolaitos olisi viranomaisena kaksikielinen.

Ulosottolaitoksessa olisi lailla tai valtioneuvoston asetuksella säädettyjä toimintayksiköitä, joiden toimialueena olisi joko koko maa tai maantieteellisesti rajattu Ulosottolaitoksen alue taikka alueet. Laajaa täytäntöönpanoa toimitettaisiin viidessä alueellisessa yksikössä. Muiden toimintayksiköiden toiminta voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisimmaksi katsotulla tavalla edellä sanotun mukaisesti. Siltäkin osin kuin toimintayksikön toimialueena olisi koko maa, yksikön toiminta voisi kuitenkin työjärjestyksessä määrätyin tavoin sisäisesti organisoitua tiettyihin Ulosottolaitoksen toimipaikkoihin. Tällainen toimintayksikkö olisi keskushallintoa vastaavasti kaksikielinen.

Perustäytäntöönpano, jota hoidettaisiin valtakunnallisessa toimintayksikössä, olisi kaksikielinen. Perustäytäntöönpanossa kaikki ruotsinkieliset velalliset voitaisiin ohjata ruotsinkielisille ulosotto-tarkastajille.

Laajan täytäntöönpanon toimintayksiköiden osalta ja silloin, kun jonkun muun toimintayksikön toimialue määräytyisi Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä määrätyin tavoin maantieteellisesti, yksikön kielellinen asema määräytyisi kielilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Yksiköt olisivat joko yksi- tai kaksikielisiä, riippuen yksikön toiminta-alueella olevien kuntien kielestä. Kaksikielisen viranomaisen on taattava palveluiden saatavuus myös ruotsiksi. Laajassa täytäntöönpanossa vastaava ulosottomies määräytyisi velallisen asuin- tai kotipaikan mukaan, jolloin toimintayksikön ollessa yksikielinen välitöntä ruotsinkielistä palvelua ei voitaisi kaikissa tapauksissa taata. Tilanteen niin vaatiessa voitaisiin käyttää esimerkiksi tulkkia asioitaessa ruotsinkielisen kanssa. Ulosoton tietojärjestelmässä laaditut asiakirjat lähetettäisiin nykyiseen tapaan joko suomeksi tai ruotsiksi velallisen kielikoodin mukaisesti.

Ulosotossa olevista velallisista alle viisi prosenttia on ruotsinkielisiä. Ahvenanmaan maakunnan asukkaiden ulosotto sekä perustäytäntöönpanon että laajan täytäntöönpanon osalta hoidettaisiin kokonaisuudessaan ruotsinkielisten Ahvenanmaan ulosottoylitarkastajien toimesta. Manner-Suomessa ruotsinkieliset ulosoton asiakkaat ovat keskittyneet etelä- ja länsirannikolle. Näiden alueiden ruotsinkieliset ulosoton velalliset ovat 93 prosenttia koko Manner-Suomen ruotsinkielisten velallisten osuudesta.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin ulosottomiesten kielitaitoa koskevista erityisistä kelpoisuusvaatimuksista ja muiden virkamiesten kielitaidosta (liitteenä luonnos valtioneuvoston asetukseksi ulosottotoimen hallinnosta). Tarkoitus on säätää, että Ulosottolaitoksen Etelä-Suomen alueella kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena kolmeen ja Länsi-Suomen alueella kahteen kihlakunnanvoudin virkaan on ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Lisäksi säädettäisiin, että Ulosottolaitoksessa on huolehdittava siitä, että muidenkin virkamiesten kielitaito vastaa toimialueella olevia tarpeita.

Laajan täytäntöönpanon kihlakunnanvoutien kielitaitoa koskevat erityiset kelpoisuusvaatimukset viidessä kihlakunnanvoudin virassa vastaavat määrältään ja sijoitusalueeltaan voimassa olevaa ulosottotoimen hallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:n 1 momenttia, jonka mukaan Helsingin, Itä- ja Keski-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan sekä Varsinais-Suomen ulosottovirastoissa kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena yhteen kihla-

kunnanvoudin virkaan ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Ulosoton sähköistä asiointia sekä asiakaspalvelua kehitetään rakenneuudistushankkeen yhteydessä. Sähköiset asiointipalvelut tullaan tarjoamaan vähintään suomen ja ruotsin kielellä. Puhelimitse, sähköpostitse tai muutoin ei-kasvokkain tapahtuvan ruotsinkielisen asiakaspalvelun laatua ja määrää tullaan Ulosottolaitoksessa lisäämään.

Edellä sanotulla turvattaisiin ruotsinkielisen väestön tosiasialliset mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään ja käyttää myös käytännössä omaa kieltään ulosottoviranomaisen kanssa asioidessaan.

Sillä, että Ulosottolaitos olisi yksi viranomainen, ei olisi vaikutusta myöskään Ahvenanmaan maakunnan tai Ulosottolaitoksen Ahvenanmaan toimipaikan kielelliseen asemaan suhteessa Ulosottolaitokseen.

Esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaan Ulosottolaitokseen sovelletaan valtakunnallisena viranomaisena saamen kielilakia. Esityksellä ei heikennettäisi saamelaisten perustuslain 17 §:n 3 momentilla turvattua oikeutta käyttää omaa kieltään ulosottoviranomaisen kanssa asioidessaan. Asiaa on käsitelty yksityiskohtaisten perustelujen kohdassa 1.4.

LAKIEHDOTUKSET

1.

Laki ulosottokaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 26 §:n 2 momentti, 3 luvun 33 §:n 2 momentti ja 12 luvun 2 §, sellaisina kuin niistä on 12 luvun 2 § laissa 46/2009;

muutetaan 1 luvun 7 ja 8 §, 11–14 §, 24 §:n 1 ja 2 momentti, 25 §, 26 §:n 1 momentin johdantokappale, 27 §:n 2 momentti, 31 §:n 1 momentin johdantokappale ja 35 §, 2 luvun 28 §:n 1 momentti, 3 luvun 1 §, 2 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 11 §:n 3 momentti, 13 §–15 §, 19 §:n 2 momentti, 33 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti, 40 §:n 3 momentti, 64 §:n 2 momentti, 69 §, 108 §:n 2 momentti, 83 §:n 2 momentti, 10 luvun otsikko, 11 luvun 3 §:n 1 momentti, 4, 10, 11 ja 18 § sekä 20 §:n 2 momentti,

sellaisena kuin niistä ovat 1 luvun 11 §:n 2 ja 3 momentti, 12 §, 14 §:n 1 momentti, 24 §:n 1 momentti, 25 §, 27 §:n 2 momentti, 35 §, 3 luvun 11 §:n 3 momentti, 64 §:n 2 momentti, 69 §, 11 luvun 18 § ja 20 §:n 2 momentti laissa 46/2009 ja 3 luvun 1 §:n 1 momentti laissa 323/2016, sekä

lisätään 1 lukuun uusi 2 a, 14 a ja 15 a §, 10 lukuun uusi 27 § ja 11 luvun 2 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 a §

Laaja täytäntöönpano, perustäytäntöönpano ja erityistäytäntöönpano

Täytäntöönpano jaetaan laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon.

Laajassa täytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa voidaan panna täytäntöön kaikkia 1 ja 2 §:ssä tarkoitettuja velvoitteita ja turvaamistoimia niin kuin tässä laissa säädetään.

Perustäytäntöönpano on ulosottorekisterin ja ulosoton tietojärjestelmässä olevan teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisin menetelmin toimitettavaa rahamääräisten maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa tapauksissa, joissa velallisen ulosottoasioiden käsittely ei edellytä hänen henkilökohtaista tapaamistaan. Perustäytäntöönpanossa voidaan ulosmitata tuloa ja omaisuutta, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Perustäytäntöönpanon tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Ulosottomiehet

Ulosottomiehinä toimivat valtakunnanvouti, apulaisvaltakunnanvouti, johtavat kihlakunnanvoudit, kihlakunnanvoudit ja Ahvenanmaan maakunnassa maakunnanvouti, sekä kihlakunnanvoutien ja

maakunnanvoudin alaisina ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat. Maakunnanvoudista on voimassa, mitä kihlakunnanvoudista säädetään.

Ulosottoylitarkastajalle kuuluvat ne tehtävät, jotka kihlakunnanvouti hänelle määrää. Ulosottotarkastajalle kuuluvat ne perustäytäntöönpanon tehtävät, jotka kihlakunnanvouti hänelle määrää. Kihlakunnanvoudin tulee valvoa, että ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat sekä 8 §:ssä tarkoitetut muut alaisensa virkamiehet hoitavat heille annetut tehtävät lainmukaisesti ja asianmukaisesti sekä noudattavat heille annettuja määräyksiä.

Kihlakunnanvouti voi siirtää antamansa tehtävän toiselle alaiselleen virkamiehelle tai ottaa tehtävän itse hoitaakseen.

Valtakunnanvoudista, apulaisvaltakunnanvoudista ja johtavasta kihlakunnanvoudista on voimassa, mitä kihlakunnanvoudista tässä laissa säädetään. Valtakunnanvouti tai apulaisvaltakunnanvouti ei kuitenkaan voi ottaa johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin eikä johtava kihlakunnanvouti kihlakunnanvoudin toimivaltaan kuuluvia yksittäisen velallisen ulosottoasioita itse hoitaakseen, antaa niiden täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä tai siirtää niitä toiselle. Valtakunnanvouti, apulaisvaltakunnanvouti tai johtava kihlakunnanvouti voi kuitenkin päätöksellään siirtää alaisensa johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin toimivaltaan kuuluvan yksittäisen velallisen ulosottoasiat vastoin asianomaisen tahtoa silloin, kun siihen on hänen sairaudestaan, työmäärästään, asioiden käsittelyn viivästyemisestä tai muusta vastaavasta seikasta johtuva painava syy. Päätös on perusteltava.

8 §

Muut virkamiehet

Kihlakunnanvouti saa tarvittaessa määrätä myös muulle alaiselleen virkamiehelle ulosottoylitarkastajalle tai ulosottotarkastajalle kuuluvia täytäntöönpanotehtäviä, jos virkamies täyttää tehtävän edellyttämän ulosottoylitarkastajan tai ulosottotarkastajan kelpoisuusvaatimukset. Tällöin virkamiehestä on voimassa, mitä ulosottoylitarkastajasta tai ulosottotarkastajasta säädetään.

11 §

Ulosottolaitoksen täytäntöönpano-organisaatio

Tässä laissa tarkoitettua täytäntöönpanoa varten on oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva Ulosottolaitos, jonka virka-alueena on koko maa.

Ulosottolaitoksessa on laajan täytäntöönpanon alueelliset toimintayksiköt. Aluejaosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi Ulosottolaitoksessa on perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimintayksiköt. Ulosottolaitoksessa voi olla muita toimintayksiköitä. Muista toimintayksiköistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ulosottolaitoksella on toimipaikka Ahvenanmaan maakunnassa. Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, Ahvenanmaan toimipaikassa käsitellään myös perustäytäntöönpanoon kuuluvat ulosottoasiat laajan täytäntöönpanon toimintayksikössä. Muista Ulosottolaitoksen toimipaikoista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta.

12 §

Ulosottolaitoksen keskushallinto

Ulosottolaitoksella on keskushallinto, jonka tehtävänä on ulosottoimen hallinnollinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta. Keskushallinto vastaa viraston toiminnan tuloksellisuudesta.

Ulosottolaitosta johtaa ja keskushallinnon päällikkönä toimii valtakunnanvouti. Valtakunnanvouti ratkaisee Ulosottolaitoksen päätettäväksi kuuluvat hallinnolliset asiat, joita ei säädetä tai työjärjestyksessä määrätä muun virkamiehen ratkaistavaksi. Valtakunnanvoudin apuna ja sijaisena toimii apulaisvaltakunnanvouti. Apulaisvaltakunnanvouti ratkaisee hänen käsiteltäväkseen kuuluvat asiat samoin valtuuksin kuin valtakunnanvouti.

Keskushallinnossa voi olla johtavien hallintovoutien ja hallintovoutien virkoja. Keskushallinnon tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Työjärjestys

Työskentelyn järjestämisestä Ulosottolaitoksessa määrätään valtakunnanvoudin vahvistamassa Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksessä annetaan tarkemmat määräykset:

- 1) valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin välisestä tehtävien jaosta;
- 2) toimintayksiköiden tehtävien järjestämisestä;
- 3) täytäntöönpanotoimien keskittämisen järjestämisestä;
- 4) johtavien kihlakunnanvoutien tehtävistä;
- 5) tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen määräytymisperusteista.

Ulosottolaitoksen työjärjestys julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Ulosottolaitoksen keskushallinnolla on työjärjestys. Keskushallinnon työjärjestyksessä annetaan tarkemmat määräykset keskushallinnon sisäisestä organisaatiosta, tehtävistä ja niiden järjestämisestä sekä asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta. Toimintayksiköllä voi olla työjärjestys. Toimintayksikön työjärjestyksessä voidaan antaa tarkemmat määräykset yksikön tehtävistä ja niiden järjestämisestä sekä yksikön sisäisestä toimivallan jaosta

14 §

Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Valtakunnanvoudin virka ja apulaisvaltakunnanvoudin virka on määräajaksi täytettävä virka, johon nimitetään viideksi vuodeksi kerrallaan. Virkaan nimitetään kuitenkin enintään sen kuukauden loppuun, jona nimitettävä on saavuttanut valtion virkamieslain 35 §:ssä (193/2016) säädetyn eroamisiän.

Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin viran kelpoisuusvaatimuksena on Suomen kansalaisuus, muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, erinomainen perehtyneisyys ulosottoimeen ja hallintotehtäviin sekä käytännössä osoitettu hyvä johtamistaito ja johtamiskokemus.

Johtavan kihlakunnanvoudin, kihlakunnanvoudin, johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin nimittää valtakunnanvouti. Johtavan kihlakunnanvoudin ja johtavan hallintovoudin virka on määräajaksi

täytettävä virka, johon nimitetään viideksi vuodeksi kerrallaan. Virkaan nimitetään kuitenkin enintään sen kuukauden loppuun, jona nimitettävä on saavuttanut valtion virkamieslain 35 §:ssä (193/2016) säädetyn eroamisiän.

Johtavan kihlakunnanvoudin ja kihlakunnanvoudin viran kelpoisuusvaatimuksena on Suomen kansalaisuus, muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, hyvä perehtyneisyys ulosottotoimeen tai muissa tehtävissä saavutettu taito viran menestykselliseen hoitamiseen sekä tehtävään vaadittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin virkojen kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto sekä hyvä perehtyneisyys ulosottotoimeen ja hallintotehtäviin. Johtavalla kihlakunnanvoudilla ja johtavalla hallintovoudilla on lisäksi oltava tehtävän hoitamisessa tarvittava johtamistaito.

Ulosottoylitarkastajan ja ulosottotarkastajan nimittämisestä ja virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ulosottolaitoksessa voi olla myös muuta virkasuhteista henkilöstöä.

24 §

Ulosoton tietojärjestelmä ja ulosottorekisteri

Ulosoton tietojärjestelmä on ulosottoviranomaisille kuuluvien tehtävien hoitamista varten perustettu ja ulosottoviranomaisten valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä. Ulosottolaitos huolehtii tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä.

Ulosoton tietojärjestelmään kuuluu ulosottorekisteri, jota pidetään ja käytetään ulosottoviranomaisille kuuluvien tehtävien suorittamista varten.

25 §

Rekisterinpitäjät

Ulosottorekisteriä pitävät ulosottoviranomaiset yhdessä. Tiedot tallettanut viranomainen vastaa tallettamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Ulosottolaitos huolehtii rekisterin yleisestä ylläpidosta sekä antaa määräyksiä tietojen teknisestä tallettamis- ja käsittelytavasta.

26 §

Rekisterin tietosisältö

Ulosottorekisteriin saadaan kerätä ja tallettaa:

27 §
Oikeus käsitellä tietoja

Ulosottolaitoksen ja oikeusministeriön asianomaiset virkamiehet saavat ulosottoasiassa tai ulosoton hallintoasiassa käsitellä salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä mainittuja tietoja, erityistietoja kuitenkin vain asiassa välttämättömin osin.

31 §
Todistus ulosottorekisteristä

Jokaisella on oikeus saada ulosottoviranomaiselta nimeämäänsä henkilöä ulosottoasian vastaajana koskeva todistus ulosottorekisteristä. Todistukseen merkitään pyynnön esittämis päivää edeltäneiden kahden vuoden aikana talletetut seuraavat tiedot:

35 §
Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Ulosottolaitos voi päättää teknisen käyttöyhteyden perustamisesta ja tietojen luovuttamisesta sen avulla ulosottorekisteristä, jos tietojen vastaanottajalla on lain mukaan oikeus saada tietoja

2 luku

Ulosottoerusteet

28 §
Tuomioistuimen ilmoitus ja ulosottomiehen todistus

Tuomioistuimen, jossa on nostettu 26 §:ssä tarkoitettu kanne, tulee välittömästi ilmoittaa siitä ulosottomiehelle ulosoton tietojärjestelmään merkitsemistä varten.

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

1 §
Ulosoton hakeminen

Ulosottoa haetaan:

- 1) kirjallisella hakemuksella tai sähköisellä viestillä, joka toimitetaan ulosottoviranomaiselle;
- 2) ulosoton sähköisessä asiointipalvelussa laaditulla hakemuksella;
- 3) sähköisellä viestillä, joka toimitetaan teknisen käyttöyhteyden avulla ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään, jos Ulosottolaitos on myöntänyt hakijalle siihen luvan (tietojärjestelmähakija).

Kirjallinen hakemus on hakijan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava.

Ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan henkilön ja julkisyhteisön on toimitettava ulosottohakemus ulosottoviranomaiselle 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Muulla tavalla toimitettua ulosottohakemusta ei oteta käsiteltäväksi. Ulosottohakemus otetaan kuitenkin käsiteltäväksi myös muulla tavoin toimitettuna, jos ulosottohakemus ei ole laadittavissa edellä mainitulla tavalla.

2 §

Ulosottohakemuksen sisältö

Jos usea velallinen vastaa hakijan saatavasta tai sen osasta ja saatavaa koskeva toinen ulosottoasia on jo vireillä tai pannaan samalla kertaa vireille, hakemuksessa on ilmoitettava, kuka on toisessa asiassa velallisena.

7 §

Ulosottoperusteen ja saamistodisteen toimittaminen jälkikäteen

Jos hakemus on tehty sähköisessä muodossa, mutta siihen tulee liittää kirjallinen ulosottoperuste tai saamistodiste, puuttuva asiakirja voidaan toimittaa jälkikäteen. Asiakirja tulee toimittaa ulosottoviranomaiselle kolmen viikon kuluessa asian vireilletulosta. Samalla on ilmoitettava, mihin hakemukseen asiakirja liittyy.

8 §

Vireilletulon ajankohta

Ulosottoasia tulee vireille, kun ulosottohakemus saapuu ulosottoviranomaiselle tai ulosoton tietojärjestelmään, jollei myöhemmin käy ilmi, ettei vireilletulon edellytyksiä ollut.

11 §

Asiamiehen valtakirja

Ulosottolaitos voi velkojan pyynnöstä päättää, että valtakirja talletetaan ulosoton tietojärjestelmään asiamiehen edustusvallan osoittamiseksi, jos on ilmeistä, ettei täytäntöönpanon luotettavuus siitä kärsi. Asiamiehen ei tällöin tarvitse esittää muuta valtakirjaa, ellei ulosottomies toisin määrää. Tietojärjestelmään talletettu valtakirja on välittömästi peruutettava, jos valtakirjan antaja sitä pyytää.

13 §

Vastaava ulosottomies

Samaa vastaajaa koskevat kaikki ulosottoasiat käsittelee:

- 1) sama kihlakunnanvouti ja ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja (*vastaava ulosottomies*), tai
- 2) sama kihlakunnanvouti ja ulosottoasioita yhteistyössä käsittelevä useamman ulosottoylitarkastajan tai ulosottotarkastajan ryhmä (*perintäryhmä*).

Vastaavina ulosottomiehinä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ovat kihlakunnanvouti ja se perintäryhmään kuuluva ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja, jonka kihlakunnanvouti on määrännyt vastaavaksi ulosottomieheksi kyseisen vastaajan ulosottoasioissa.

Vastaavalla ulosottomiehellä on toimivalta koko maassa. Sama toimivalta on perintäryhmään kuuluvalla muulla ulosottomiehellä hänen suorittaessaan täytäntöönpanotoimia perintäryhmälle kuuluvassa ulosottoasiassa.

14 §

Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen laajassa täytäntöönpanossa

Vastaajana olevan luonnollisen henkilön vastaava ulosottomies on hänen asuin- tai kotipaikkansa ulosottomies.

Vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan taikka yhtiön, yhtymän tai muun yhteisön vastaava ulosottomies on vastaajan tosiasiallisen toimipaikan ulosottomies. Jos vastaajalla ei ole tosiasiallista toimipaikkaa Suomessa, vastaava ulosottomies on kotipaikan ulosottomies.

Jos toimitukset pitää kokonaisuudessaan tai pääosin muu kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettu ulosottomies ja samaa vastaajaa koskevia muita ulosottoasioita ei ole vireillä, vastaava ulosottomies on toimituspaikan ulosottomies.

Jos vastaajalla ei ole asuin- tai kotipaikkaa eikä toimipaikkaa Suomessa tai se ei ole tiedossa, taikka jos on useita tässä pykälässä mainitut edellytykset täyttäviä vaihtoehtoja vastaavan ulosottomiehen määräytymiselle, vastaava ulosottomies on sen toimipaikan ulosottomies, jossa täytäntöönpano voidaan tarkoituksenmukaisimmin toimittaa.

Vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä perustäytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa sekä silloin, kun valtioneuvoston asetuksella säädettyjä täytäntöönpanotoimia keskitetään tietyille ulosottomiehille, säädetään 14 a §:ssä (*muu täytäntöönpano*).

14 a §

Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen muussa täytäntöönpanossa

Jos vastaajan ulosottoasiat käsitellään 1 luvun 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua perustäytäntöönpanon tai erityistäytäntöönpanon toimintayksikössä taikka mainitun lainkohdan nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettyssä muussa toimintayksikössä, vastaavana ulosottomiehenä on asianomaisen toimintayksikön ulosottomies.

Täytäntöönpanotoimet, joista säädetään valtioneuvoston asetuksella (*erityistoimi*), voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka ovat silloin siltä osin vastaavina ulosottomiehinä.

Täytäntöönpanoa keskitettäessä tulee huolehtia siitä, että vastaajan tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etuaan tulee asianmukaisesti turvatuksi.

15 §

Vastaavan ulosottomiehen vaihtuminen

Vastaavan ulosottomiehen on siirrettävä asia uudelle ulosottomiehelle, jos 14 tai 14 a §:ssä tarkoitettu olosuhde, jonka perusteella vastaava ulosottomies määräytyy, muuttuu. Keskenäisen toimintus tai muutoin pian päättyvä täytäntöönpano voidaan kuitenkin saattaa virka-apuna loppuun, jollei sitä ole tarkoituksenmukaisempaa siirtää uudelle vastaavalle ulosottomiehelle.

15 a §

Muutoksenhakukielto vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen

Vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen ei saa hakea muutosta.

19 §

Väli aikaistoimen suorittaminen

Väli aikaistoimen saa suorittaa muukin kuin vastaava ulosottomies. Ulosottoylitarkastaja saa suorittaa väli aikaistoimen kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvassa asiassa ja ulosotto- tarkastaja ulosottoylitarkastajan toimivaltaan kuuluvassa asiassa.

33 §

Vireilletuloilmoitus

Kun hakemus on saapunut vastaavalle ulosottomiehelle, vastaajalle on viipymättä annettava vireilletuloilmoitus. Ilmoitusta ei tarvitse antaa, jos vastaajan olinpaikkaa ei ole saatu selville tai on aihetta olettaa, että ilmoitus tuntuvasti vaikeuttaa täytäntöönpanoa. Ilmoitukseen merkitään:

2) vastaava ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja ja tarvittavat yhteystiedot;

Tietojärjestelmähakijalle annetaan vireilletuloilmoitus tai muu vastaava ilmoitus asianomaisen luvan mukaisesti.

40 §

Todisteellinen tiedoksianto

Jollei tiedoksianto onnistu myöskään 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, jäljennös tiedoksi annettavasta asiakirjasta lähetetään vastaanottajan osoitteeseen, jos sellainen tunnetaan. Muuhun tiedok-

siantoon ei tarvitse ryhtyä. Asiakirjat säilytetään tämän jälkeen kyseisessä Ulosottolaitoksen toimipaikassa vastaanottajan saatavilla.

64 §

Yleinen säännös

Ulosottolaitoksella on oikeus saada keskitetysti jäljempänä säädettyjä tietoja salassapitosäännösten estämättä ja maksutta, jos tietojen hankkiminen on täytäntöönpanoa varten tarkoituksenmukaista.

69 §

Yleinen säännös

Ulosottoviranomaisen asiakirjan julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Sen lisäksi, mitä mainitussa tai muussa laissa säädetään ulosottoviranomaisen oikeudesta tai velvollisuudesta luovuttaa tietoja, ulosottoviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja niin kuin 70–73 §:ssä säädetään. Tietoja voidaan luovuttaa myös toiselle ulosottoviranomaiselle ulosottoasian hoitamista varten sekä oikeusministeriölle ja Ulosottolaitoksen keskushallinnolle hallintotehtävien hoitamista varten. Ulosottorekisteriin talletettujen tietojen julkisuudesta ja luovuttamisesta säädetään tämän lain 1 luvussa.

108 §

Virka-apu muulta viranomaiselta

Ulosottoylitarkastaja saa pyytää virka-apua poliisilta ja muulta viranomaiselta, jos asia on kiireellinen.

4 luku

Ulosmittaus

83 §

Maksun ajankohta

Käteismaksu katsotaan suoritetuksi, kun se on maksettu ulosottoviranomaiselle.

10 luku

Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita, täytäntöönpanon keskeyttäminen ja hallintokantelu

27 §

Hallintokantelun tekeminen ja ratkaiseminen

Ulosottoviranomaisen lainvastaisesta menettelystä tai velvollisuuden täyttämättä jättämisestä voi tehdä hallintokantelun Ulosottolaitokselle.

Hallintokantelun ratkaisee Valtakunnanvoudi tai hänen määräämänsä johtava hallintovoudi. Valtakunnanvoudin tai apulaisvaltakunnanvoudin toimista tehdyn hallintokantelun ratkaisee oikeusministeriö.

11 luku

Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn

2 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Perustäytäntöönpanossa ja 3 luvun 14 a §:n 2 momentissa tarkoitetussa erityistoimen täytäntöönpanossa tehtyyn täytäntöönpanotoimeen tai ulosottomiehen päätökseen haetaan muutosta ulosottoasian vastaajan asuin-, koti- tai toimipaikan käräjäoikeudelta. Jos ulosottoasian vastaajalla ei ole asuin-, koti- tai toimipaikkaa Suomessa, muutosta haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu.

3 §

Valituksen tekeminen ja peruuttaminen

Valituskirjelmä on toimitettava Ulosottolaitokselle viimeistään 5 ja 6 §:ssä tarkoitetun määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä saadaan toimittaa kirjallisesti tai sähköisenä viestinä. Jos valitus myöhästyy, valitusoikeus menetetään.

4 §

Valituksen vireilletulo

Valitus tulee vireille toimivaltaisessa käräjäoikeudessa, kun valituskirjelmä on saapunut Ulosottolaitokselle. Valitusasiakirjat ja jäljennökset asiassa kertyneistä ulosottoasiakirjoista on heti toimitettava käräjäoikeuteen. Samalla ulosottomiehen on annettava käräjäoikeudelle selvitys siitä, onko valituskirjelmä saapunut määräajassa.

Jos valituskirjelmä on määräajassa toimitettu toimivaltaiseen käräjäoikeuteen, valituksen katsotaan tulleen oikein vireille. Valituskirjelmä tai sen jäljennös on heti toimitettava päätöksen tai toimen tehneelle ulosottomiehelle.

10 §

Kihlakunnanvoudin lausunto

Jos valituskirjelmässä pyydetään täytäntöönpanon keskeyttämistä, asianomaisen kihlakunnanvoudin tulee viipymättä toimittaa keskeytystä koskeva lausuntonsa käräjäoikeuteen. Muulta osin kihlakunnanvoudin tulee toimittaa lausuntonsa valituksesta kahden viikon kuluessa valituskirjelmän saapumisesta. Käräjäoikeus voi perustellusta syystä pidentää määräaika.

11 §

Lausunnon sisältö

Kihlakunnanvoudin on annettava lausunnossaan selvitys täytäntöönpanotoimista sekä perusteltu kannanotto valituskirjelmässä esitetyistä vaatimuksista ja seikoista, joihin vaatimus perustuu. Lisäksi lausunnossa tulee ilmoittaa ulosottoasian asianosaiset, täytäntöönpanon senhetkinen vaihe sekä mahdollinen täytäntöönpanon keskeytys ja se, milloin keskeytys päättyy. Lausuntoon tulee liittää soveltuvalta tavalla asianomaisten tiedoksianto-osoitteet ja muut yhteystiedot.

18 §

Osoitus kantelun tekemiseen

Jos valituskirjelmässä on ilmoitus siitä, että ulosottomies on tehnyt virheellisen virkatoimen tai laiminlyönyt toimen suorittamisen, eikä ilmoitusta voida tutkia muutoksenhakemuksena, käräjäoikeuden tulee jättää valitus siltä osin tutkimatta ja osoittaa asianomainen kantelemaan Ulosottolaitoksen keskushallinnolle.

20 §

Oikeudenkäyntikulut

Jos sivullisen valitus hyväksytään, valtio voidaan sivullisen vaatimuksesta määrätä osittain tai kokonaan korvaamaan tämän kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jos kulujen jäämistä sivullisen vahingoksi voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää kohtuuttomana. Valtio voidaan määrätä korvaamaan myös ulosoton asianosaisen oikeudenkäyntikulut, jos asiassa on sattunut selvä virhe, joka olisi tullut korjata itseoikaisuna. Ennen kulujen määräämistä valtion korvattaviksi Ulosottolaitoksen keskushallintoa on kuultava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tällä lailla kumotaan laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta (619/2012) ja laki Valtakunnanvoudinvirastosta (519/2009).

Ulosottolaitoksen tehtäviin liittyvät sopimukset ja muut sitoumukset samoin kuin muiden vastuiden ja oikeuksien hoito siirtyvät tämän lain voimaan tullessa Valtakunnanvoudinvirastolta ja ulosottovirastoilta Ulosottolaitokselle siten kuin niistä erikseen määrätään tai sovitaan.

2.

Laki haastemieslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan haastemieslain (505/1986) 1 §:n 2 momentti,
muutetaan 1 §:n 1 momentti, 2 § ja 6 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin ne ovat 1 §:n 1 momentti, 2 § ja 6 §:n 1 momentti laissa 690/2016, seuraavasti:

1 §
Haastemiehet

Haastemiehiä ovat virkansa puolesta haastemiehen esimiehet, haastemiehet ja ulosottoylitarkastajat.

2 §
Haastemiehen toimialue

Tuomioistuimen palveluksessa olevan haastemiehen toimialue on tuomiopiiri. Ulosottoylitarkastajan ja 6 §:n mukaisesti haastamisen ja tiedoksiannon suorittamiseen oikeutetun muun ulosottomiehen toimialue on koko maa. Muun henkilön, joka 6 §:n mukaisesti on oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon, toimialueena on se virka-alue, jossa hän on päätehtävässään toimivaltainen.

6 §
Muut tiedoksiantoon oikeutetut

Haastamisen ja tiedoksiannon on oikeutettu suorittamaan niin kuin haastemies:

2) tuomioistuimen tai poliisilaitoksen päällikön määräämä asianomaisen viranomaisen palveluksessa oleva virkamies;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.**Laki valtion virkamieslain 9 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 9 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 283/2015, seuraavasti:

3 luku

Viran ja määräaikaisen virkasuhteen hakumenettely, nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

9 a §

Mitä 1 momentissa säädetään, ei kuitenkaan koske ulkoasiainhallinnon, rajavartiolaitoksen, poliisihallinnon, valtiosihteerin, valtakunnansyyttäjän, valtakunnanvoudin, Energiaviraston ylijohdajan ja valtakunnansovittelijan virkoja.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki saamen kielilain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan saamen kielilain (1086/2003) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 7 kohta seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Lain soveltamisala

Viranomaisia, joihin tätä lakia sovelletaan, ovat:

7) Ulosottolaitos, Verohallinto, Kansaneläkelaitos ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annetun lain (17/2017) 4 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §, 10 §:n 2 momentti, 13 §:n 4 momentti ja 18 §, seuraavasti:

4 §

Tilitietojen hankkiminen

Pyyntö tilitietojen hankkimisesta toimitetaan Suomessa ulosottomiehelle tai Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehellä on pyynnön perusteella oikeus saada tilitiedot siten kuin ulosottoaaren 3 luvun 64–68 §:ssä säädetään.

7 §

Turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa koskeva menettely

Kun pankkitili sijaitsee Suomessa, asetuksen 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehen on asiakirjat vastaanotettuaan annettava asetuksen 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu määräys turvaamismääräyksen toteuttamisesta ja toimitettava se pankille.

8 §

Liiallisesti turvatun määrän vapauttamista koskeva menettely

Velkojan on toimitettava asetuksen 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pyyntö liiallisesti turvatun määrän vapauttamisesta Suomessa 25 artiklassa tarkoitetun varojen turvaamista koskevan ilmoituksen antaneelle ulosottomiehelle tai Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle.

10 §

Toisessa jäsenvaltiossa annetun turvaamismääräyksen tiedoksi Suomessa

Jos jokin turvaamisen kohteena olevista pankkitileistä sijaitsee Suomessa, tiedoksi annettavat asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehen on annettava asiakirjat tiedoksi velalliselle asetuksen 28 artiklan 3 kohdan sekä 11 §:n 2 momentin mukaisesti.

13 §

Oikeussuojakeinot turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa vastaan

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettua oikeussuojakeinoja koskeva hakemus voidaan toimittaa myös Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava hakemus edelleen ulosottomiehelle.

18 §

Käännökset

Tuomioistuimelle, Ulosottolaitoksen keskushallinnolle tai ulosottomiehelle asetuksen 49 artiklan 2 kohdan mukaisesti osoitettaviin asiakirjoihin on liitettävä käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

1.

Valtioneuvoston asetus ulosottotoimen hallinnosta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty oikeusministeriön esittelystä, säädetään 15 päivänä kesäkuuta 2007 annetun ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 11 §:n 2 momentin, 12 §:n 3 momentin, 14 §:n 5 momentin ja 12 luvun 1 §:n sekä julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 6 päivänä kesäkuuta 2003 annetun lain (424/2003) 6 §:n nojalla:

1 §

Ulosottolaitoksen laajan täytäntöönpanon alueet

Ulosottolaitoksen laajaan täytäntöönpanon alueet ovat:

- 1) Etelä-Suomen alue, joka käsittää Uudenmaan maakunnan;
- 2) Länsi-Suomen alue, joka käsittää Varsinais-Suomen, Ahvenanmaan, Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnan;
- 3) Sisä-Suomen alue, joka käsittää Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Pirkanmaan ja Keski-Suomen maakunnan;
- 4) Itä-Suomen alue, joka käsittää Kymenlaakson, Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnista; ja
- 5) Pohjois-Suomen alue, joka käsittää Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnan.

2 §

Ulosottolaitoksen keskushallinnon tehtävät

Sen lisäksi, mitä ulosottokaareissa säädetään, Ulosottolaitoksen keskushallinto:

- 1) huolehtii Ulosottolaitoksen toimintaedellytyksistä ja kehittää ulosottoa oikeusministeriön kanssa sovittujen tavoitteiden mukaisesti;
- 2) avustaa oikeusministeriötä strategisessa suunnittelussa, talousarvion valmistelussa ja lainvalmistelussa;
- 3) ylläpitää ja kehittää Ulosottolaitoksen käytössä olevia tietojärjestelmiä;
- 4) ratkaisee sille kuuluvat ulosottoviranomaisten toimintaa koskevat kantelut ja korvausvaatimukset;
- 5) kehittää ulosottotoimen hallinnon kansainvälistä yhteistyötä;
- 6) huolehtii muista ulosottotoimen valtakunnallisista hallintotehtävistä.

3 §

Ulosottoylitarkastajan kelpoisuusvaatimukset

Ulosottoylitarkastajaksi voidaan nimittää Suomen kansalainen, joka on suorittanut korkeakoulututkinnon, ja jolla on käytännön kokemusta virkaan kuuluvissa tehtävissä tai joka muissa tehtävissä on saavuttanut viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon.

Ulosottoylitarkastajaksi voidaan nimittää myös se, joka on ulosottotarkastajan tehtävissä saavuttanut ulosottoylitarkastajan viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon.

4 §

Ulosottotarkastajan kelpoisuusvaatimukset

Ulosottotarkastajaksi voidaan nimittää Suomen kansalainen, joka on suorittanut ammatillisen tutkinnon, ja jolla on käytännön kokemusta virkaan kuuluvissa tehtävissä tai joka muissa tehtävissä on saavuttanut viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon.

5 §

Virkaan nimittäminen ja virkamieheksi virkasuhteeseen nimittäminen

Johtava kihlakunnanvouti nimittää virkaan ja määräaikaiseen virkasuhteeseen kihlakunnanvoutreja lukuun ottamatta muut alaisensa ulosottomiehet.

6 §

Kihlakunnanvoudin kielitaitoa koskevat erityiset kelpoisuusvaatimukset

Siitä poiketen, mitä julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:n 1 momentissa säädetään, on Ulosottolaitoksen Etelä-Suomen laajan täytäntöönpanon toimintayksikössä kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena kolmeen ja Länsi-Suomen laajan täytäntöönpanon toimintayksikössä kahteen kihlakunnanvoudin virkaan ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudin kielitaitoa koskevista vaatimuksista säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 6 luvussa.

7 §

Muun virkamiehen kielitaito

Ulosottolaitoksessa on huolehdittava siitä, että muidenkin kuin 7 §:ssä tarkoitettujen virkamiesten kielitaito vastaa kullakin toimialueella olevia tarpeita.

Ulosottolaitoksen Ahvenanmaan toimipaikassa käytettävästä kielestä ja henkilöstön kielitaidosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 6 luvussa.

8 §

Virkamerkki

Ulosottomiehelle annetaan Ulosottolaitoksen vahvistama virkamerkki. Virkamerkki on pidettävä virantoimituksessa mukana ja vaadittaessa esitettävä.

9 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä asetuksella kumotaan valtioneuvoston asetus ulosottoimen hallinnosta (1321/2007).

Ennen asetuksen voimaantumista voidaan ryhtyä asetuksen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tämän asetuksen voimaan tullessa kihlakunnanulosottomiehen virassa tai määräaikaisessa virkasuhteessa oleva virkamies voidaan siirtää ulosottoylitarkastajan virkaan tai virkasuhteeseen, vaikka hän ei täytä säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia.

2.

Valtioneuvoston asetus ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty oikeusministeriön esittelystä, *kumotaan* ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (1322/2007) 3 § ja *muutetaan* 1 luvun otsikko, 1 §, 2 §, 2 luvun 4 §:n 2 momentti, 3 luvun 8 §:n 2 kohta, 5 luvun 17 §:n 2 momentti ja 19 § seuraavasti:

1 luku
Perustäytäntöönpano

1 §
Perustäytäntöönpanon toimivalta

Sen lisäksi, mitä ulosottokaaren 1 luvun 2a §:n 3 momentissa säädetään, perustäytäntöönpanossa voidaan:

- 1) suorittaa ulosottokaaren 3 luvun 18 ja 19 §:ssä tarkoitettu väliaikaistoimi;
- 2) toimittaa yksinkertaisessa asiassa ulosotoselvitys siten kuin ulosottokaaren 3 luvun 60 §:n 3 momentissa säädetään;
- 3) antaa ulosottokaaren 3 luvun 95 §:ssä tarkoitettu estetodistus;
- 4) antaa ulosottokaaren 3 luvun 107 §:ssä tarkoitettu estetodistus;
- 5) antaa velalliselle pyynnöstä maksuaikaa siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 6 §:ssä säädetään;
- 6) ulosmitata palkka tai rajoittaa taikka lykätä palkan ulosmittausta siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 51 §:ssä säädetään;
- 7) keskeyttää ulosmittaus määräajaksi siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 52 §:ssä säädetään;
- 8) vahvistaa velalliselle maksusuunnitelma siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 59 §:ssä säädetään;
- 9) toimittaa palkan ulosmittaus maksusopimuksen perusteella siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 60 §:ssä säädetään.

2 §
Ulosottoasioiden siirtäminen laajaan täytäntöönpanoon

Velallista koskevat ulosottoasiat on ilman tarpeetonta viivytystä siirrettävä perustäytäntöönpanosta ulosottokaaren 1 luvun 2a §:n 2 momentin mukaiseen laajaan täytäntöönpanoon, jos on perusteltua aihetta olettaa, ettei saataville kerry kohtuullisessa ajassa täyttä suoritusta tai täytäntöönpano edellyttää muita kuin perustäytäntöönpanon toimivaltaan kuuluvia toimia. Velallisen ulosottoasiat voidaan siirtää perustäytäntöönpanoon sen jälkeen, kun laajan täytäntöönpanon toimet on suoritettu.

2 luku
Vähimmäistoimet omaisuuden etsinnässä ja olinpaikan selvittämisessä

4 §
Perusselvitys

Ulosottohakemuksen saavuttua ulosottoviranomaiselle selvitetään ulosottorekisterissä olevat vastaajaa koskevat tiedot. Jos ulosottorekisterissä ei ole vastaajaa koskevia tietoja tai ne eivät ole ajan tasalla, ulosoton tietojärjestelmässä olevan teknisen käyttöyhteyden avulla selvitetään väestötieto-

järjestelmään sekä veroviranomaisten, työvoimaviranomaisten, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen tietojärjestelmiin merkityt vastaajan olinpaikkaa ja omaisuutta koskevat tiedot sekä velallisen varallisuustiedot talletuspankista.

3 luku **Ilmoitukset**

8 § *Ennakkoilmoitus*

Velalliselle annettavaan ulosmittauksen ennakkoilmoitukseen merkitään:

- 1) tarpeelliset asianhallintatiedot;
- 2) ulosmittaustoimituksen aika ja paikka, vastaava ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja sekä tarvittavat yhteystiedot;
- 3) ulosmittauksen kohde, ulosmittaukseen liitettävät asiat sekä toistuvaistulon ulosmittauksessa ulosmitattavan tulonosan ja ulosmittaamatta jätettävän tulonosan määräytymisperusteet;
- 4) ilmoitus, että velallinen voi estää ulosmittauksen maksamalla velan taikka esittää ulosmitattavaksi muuta omaisuutta sekä antaa ulosmittausta varten tarpeellisia tietoja ja selvityksiä viimeistään ulosmittaustoimituksessa;
- 5) ilmoitus siitä, että velallisen poissaolo ei estä ulosmittauksen toimittamista;
- 6) kutsu toimitukseen, jos se tulee ulosottokaaren 3 luvun 34 §:n mukaan antaa.

5 luku **Jako ja tilitys**

17 § *Tilitysmenettely*

Saataville kohdennetut varat tilitetään hakijalle viikoittain, jollei tilittämislle ole estettä. Tilitetyistä varoista annetaan hakijalle saatavakohtainen erittely.

Varat siirretään ulosottomiehen virkavarojen tililtä tilisiirtona hakijan ilmoittamalle tilille. Jollei hakija ole ilmoittanut tiliä, varat tilitetään hakijan ilmoittamaan tilitysosoitteeseen maksuosoituksena. Jos hakijan tilitysosoitetta ei tiedetä, varat säilytetään ja tilitetään siten kuin ulosottokaaren 6 luvun 22 ja 23 §:ssä säädetään.

19 § *Erikseen talletus*

Ulosottokaaren 6 luvun 23 §:ssä tarkoitettu erikseen talletettava huomattava määrä on yli 30 000 euroa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa erikseen talletettuihin varoihin sovelletaan ennen tämän asetuksen voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

LAGFÖRSLAG

1.

Lag om ändring av utsökningsbalken

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i utsökningsbalken (705/2007) 1 kap. 26 § 2 mom., 3 kap. 33 § 2 mom. och 12 kap. 2 §, av dem 12 kap. 2 § sådan den lyder i lag 46/2009,

ändras 1 kap. 7 och 8 §, 11–14 §, 24 § 1 och 2 mom., 25 §, det inledande stycket i 26 § 1 mom., 27 § 2 mom., det inledande stycket i 31 § 1 mom., 35 §, 2 kap. 28 § 1 mom., 3 kap. 1 §, 2 § 2 mom., 7 § 1 mom., 8 § 1 mom., 11 § 3 mom., 13–15 §, 19 § 2 mom., 33 § 1 mom. 2 punkten och 2 mom., 40 § 3 mom., 64 § 2 mom., 69 §, 108 § 2 mom., 83 § 2 mom., rubriken för 10 kap., 11 kap. 3 § 1 mom., 4, 10, 11 och 18 § samt 20 § 2 mom.,

av dem 1 kap. 11 § 2 och 3 mom., 12 §, 14 § 1 mom., 24 § 1 mom., 25 §, 27 § 2 mom., 35 §, 3 kap. 11 § 3 mom., 64 § 2 mom., 69 §, 11 kap. 18 § och 20 § 2 mom. sådana de lyder i lag 46/2009 och 3 kap. 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 323/2016, samt

fogas till 1 kap. nya 2 a, 14 a och 15 a §, till 10 kap. en ny 27 § och till 11 kap. 2 § ett nytt 4 mom. som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 a §

Omfattande verkställighet, basverkställighet och specialverkställighet

Verkställigheten indelas i omfattande verkställighet, basverkställighet och specialverkställighet.

Vid omfattande verkställighet och specialverkställighet kan alla skyldigheter och säkringsåtgärder som avses i 1 och 2 § verkställas i enlighet med denna lag.

Basverkställighet är sådan verkställighet av en betalningsskyldighet i pengar som sker med hjälp av teknisk anslutning i utsökningsregistret och utsökningens informationssystem eller på något annat sätt med elektroniska metoder i sådana fall där behandlingen av en gäldenärs utsökningsärende inte förutsätter ett personligt sammanträffande med gäldenären. Vid basverkställighet kan sådana inkomster och sådan egendom utmätas som inte behöver förvandlas till pengar. Närmare bestämmelser om uppgifterna inom basverkställigheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Utmätningmän

Utmätningmän är riksfogden, biträdande riksfogden, de ledande häradsfogdarna, häradsfogdarna och i landskapet Åland landskapsfogden samt under häradsfogdarna och landskapsfogden utsök-

ningsöverinspektörerna och utsökningsinspektörerna. För landskapsfogden gäller vad som föreskrivs om häradsfogden.

Utsökningsöverinspektören ska utföra de uppgifter som häradsfogden ålägger honom eller henne. Utsökningsinspektören ska utföra de uppgifter inom basverkställigheten som häradsfogden ålägger honom eller henne. Häradsfogden ska övervaka att utsökningsöverinspektörerna och utsökningsinspektörerna och de i 8 § avsedda andra tjänstemän som är underställda häradsfogden sköter sina uppgifter lagenligt och på tillbörligt sätt och att de iakttar de föreskrifter som har meddelats dem.

Häradsfogden kan överföra en uppgift som han eller hon gett en underlydande tjänsteman till en annan underlydande tjänsteman eller själv åta sig uppgiften.

För riksfogden, biträdande riksfogden och de ledande häradsfogdarna gäller vad som i denna lag föreskrivs om häradsfogden. Riksfogden eller biträdande riksfogden kan dock inte själv åta sig att sköta, meddela förordnanden om verkställighet av eller till någon annan överföra sådana ärenden som hör till den ledande häradsfogdens eller häradsfogdens behörighet, och den ledande häradsfogden kan inte själv kan åta sig att sköta, meddela förordnanden om verkställighet av eller till någon annan överföra sådana ärenden som hör till häradsfogdens behörighet. Riksfogden, biträdande riksfogden eller den ledande häradsfogden kan dock besluta att mot en underlydande ledande häradsfogdes eller häradsfogdes vilja överföra en enskild gäldenärs utsökningsärenden som hör till den ledande häradsfogdens eller häradsfogdens behörighet, om det finns vägande skäl på grund av dennes sjukdom, arbetsmängd, dröjsmål i behandlingen av ärenden eller någon annan motsvarande omständighet. Beslutet ska motiveras.

8 §

Andra tjänstemän

Häradsfogden får vid behov ålägga också en annan underlydande tjänsteman att utföra verkställighetsuppdrag som ska skötas av en utsökningsöverinspektör eller utsökningsinspektör, om tjänstemannen uppfyller de behörighetsvillkor för utsökningsöverinspektörer eller utsökningsinspektörer som uppdraget förutsätter. För tjänstemannen gäller då vad som föreskrivs om utsökningsöverinspektörer eller utsökningsinspektörer.

11 §

Utsökningsmyndighetens verkställighetsorganisation

För verkställighet som avses i denna lag finns Utsökningsmyndigheten, som hör till justitieministeriets förvaltningsområde och vars ämbetsdistrikt är hela landet.

Vid Utsökningsmyndigheten finns regionala verksamhetsenheter med omfattande verkställighet. Bestämmelser om den regionala indelningen utfärdas genom förordning av statsrådet. Vid Utsökningsmyndigheten finns dessutom verksamhetsenheter med basverkställighet och specialverkställighet. Vid Utsökningsmyndigheten kan det även finnas andra verksamhetsenheter. Bestämmelser om andra verksamhetsenheter utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utsökningsmyndigheten har ett verksamhetsställe i landskapet Åland. Med avvikelse från 2 mom. behandlas vid verksamhetsstället på Åland även de utsökningsärenden som omfattas av basverkställighet vid verksamhetsenheterna med omfattande verkställighet. Bestämmelser om Utsökningsmyndighetens andra verksamhetsställen utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Verksamheten ska ordnas så att den regionala tillgången till tjänster och de språkliga rättigheterna tillgodoses.

12 §

Utsökningsmyndighetens centralförvaltning

Utsökningsmyndigheten har en centralförvaltning, som ska svara för den administrativa styrningen och utvecklingen av samt tillsynen över utsökningsverksamheten. Centralförvaltningen svarar för verksamhetens resultat.

Riksfogden leder Utsökningsmyndigheten och är chef för centralförvaltningen. Riksfogden avgör de administrativa ärenden som Utsökningsmyndigheten ska besluta om och som det inte föreskrivs eller i arbetsordningen bestäms att någon annan tjänsteman ska avgöra. Riksfogden bistås av en biträdande riksfogde som är ställföreträdare för riksfogden. Biträdande riksfogden avgör med samma fullmakter som riksfogden de ärenden som han eller hon ska behandla.

Inom centralförvaltningen kan det finnas tjänster som ledande förvaltningsfogde och förvaltningsfogde. Närmare bestämmelser om centralförvaltningens uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

13 §

Arbetsordning

Bestämmelser om ordnandet av arbetet vid Utsökningsmyndigheten finns i Utsökningsmyndighetens arbetsordning, som fastställs av riksfogden. I arbetsordningen finns det närmare bestämmelser om

- 1) uppgiftsfördelningen mellan riksfogden och biträdande riksfogden,
- 2) organiseringen av verksamhetsenheternas uppgifter,
- 3) ordnandet av koncentrationen av verkställighetsåtgärderna,
- 4) de ledande häradsfogdarnas uppgifter,
- 5) grunderna för hur fördelningen av uppgifterna och den övriga organiseringen av uppgifterna ska bestämmas.

Utsökningsmyndighetens arbetsordning publiceras i Finlands författningssamling.

Utsökningsmyndighetens centralförvaltning har en arbetsordning. I centralförvaltningens arbetsordning meddelas närmare föreskrifter om centralförvaltningens interna organisation, uppgifter och organiseringen av dem samt om beredningen och avgörandet av ärenden. En verksamhetsenhet kan ha en arbetsordning. I arbetsordningen för en verksamhetsenhet kan det meddelas närmare föreskrifter om enhetens uppgifter och organiseringen av dem samt om enhetens interna behörighetsfördelning.

14 §

Utnämning och behörighetsvillkor

Riksfogden och biträdande riksfogden utnämns av republikens president på framställning av statsrådet. Tjänsten som riksfogde och tjänsten som biträdande riksfogde tillsätts för fem år i sänder. Tjänsten tillsätts dock högst till utgången av den månad under vilken den som utnämns till tjänsten uppnår den avgångsålder som anges i 35 § (193/2016) i statstjänstemannalagen.

Behörighetsvillkor för tjänsten som riksfogde och tjänsten som biträdande riksfogde är finskt medborgarskap, annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, utmärkt förtrogenhet med utsökningsverksamhet och administrativa uppgifter och en i praktiken visad god ledarförmåga och ledarerfarenhet.

De ledande häradsfogdarna, häradsfogdarna, de ledande förvaltningsfogdarna och förvaltningsfogdarna utnämns av riksfogden. En tjänst som ledande häradsfogde och en tjänst som ledande förvaltningsfogde tillsätts för fem år i sänder. Tjänsten tillsätts dock högst till utgången av den månad under vilken den som utnämns till tjänsten uppnår den avgångsålder som anges i 35 § i statstjänstemannalagen.

Behörighetsvillkor för en tjänst som ledande häradsfogde och en tjänst som häradsfogde är finskt medborgarskap, annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt, god förtrogenhet med utsökningsverksamhet eller i andra uppgifter förvärvat skicklighet för att kunna sköta tjänsten framgångsrikt samt de personliga egenskaper som krävs för uppgiften. Behörighetsvillkor för en tjänst som ledande förvaltningsfogde och en tjänst som förvaltningsfogde är annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt samt god förtrogenhet med utsökningsverksamhet och administrativa uppgifter. En ledande häradsfogde och en ledande förvaltningsfogde ska dessutom ha sådan god ledarförmåga som behövs för att sköta uppgiften.

Bestämmelser om utnämning av utsökningsöverinspektörer och utsökningsinspektörer och om behörighetsvillkoren för tjänsterna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Vid Utsökningsmyndigheten kan det finnas även annan personal i tjänsteförhållande.

24 §

Utsökningens informationssystem och utsökningsregistret

Utsökningens informationssystem är ett för skötseln av utsökningsmyndigheternas uppgifter inrättat informationssystem som är avsett för utsökningsmyndigheternas riksomfattande bruk och som drivs med hjälp av automatisk databehandling. Utsökningsmyndigheten sörjer för driften och utvecklandet av informationssystemet.

Till utsökningens informationssystem hör ett utsökningsregister, som förs och används med tanke på utförandet av utsökningsmyndigheternas uppgifter.

25 §

Registeransvariga

Utsökningsregistret förs av utsökningsmyndigheterna tillsammans. Den myndighet som har fört in uppgifter ansvarar för att de införda uppgifterna är korrekta och för att registreringen och användningen sker på lagligt sätt vid skötseln av de egna åliggandena. Utsökningsmyndigheten sörjer för den allmänna driften av registret och meddelar föreskrifter om hur uppgifterna tekniskt ska föras in och behandlas.

26 §
Registrets datainnehåll

I utsökningsregistret får samlas och föras in

27 §
Rätt att behandla uppgifter

De berörda tjänstemännen vid Utsökningsmyndigheten och justitieministeriet får i utsökningsärenden eller utsökningens förvaltningsärenden trots sekretessbestämmelserna behandla uppgifter som nämns i 26 §, specialuppgifter dock endast till den del det är nödvändigt i ett ärende.

31 §
Intyg ur utsökningsregistret

Var och en har rätt att av en utsökningsmyndighet ur utsökningsregistret få ett intyg som gäller en namngiven person i dennes egenskap av svarande i ett utsökningsärende. I intyget antecknas följande uppgifter som införts under de två år som föregår dagen för begäran:

35 §
Utlämnande av uppgifter med hjälp av teknisk anslutning

Utsökningsmyndigheten kan besluta om upprättande av en teknisk anslutning och om utlämnande av uppgifter ur utsökningsregistret med hjälp av den, om den som tar emot uppgifterna enligt lag har rätt att få uppgifter.

2 kap.

Utsökningsgrunder

28 §
Domstolens meddelande och utmätningens intyg

Den domstol där talan enligt 26 § har väckts ska omedelbart underrätta utmätningens mannen om saken för anteckning i utsökningens informationssystem.

3 kap.

Allmänna bestämmelser om förfarandet

1 §

Ansökan om utsökning

Utsökning söks genom

- 1) skriftlig ansökan eller elektroniskt meddelande till en utsökningsmyndighet,
- 2) ansökan som görs i utsökningens e-tjänst,
- 3) elektroniskt meddelande med hjälp av en teknisk anslutning till utsökningens riksomfattande informationssystem, om Utsökningsmyndigheten har beviljat sökanden tillstånd till detta (*informationssystemssökande*).

En skriftlig ansökan ska undertecknas av sökanden eller, om sökanden inte själv har upprättat den, av den som upprättat ansökan.

En person eller ett offentligt samfund som yrkesmässigt bedriver indrivningsverksamhet ska lämna in ansökan om utsökning till en utsökningsmyndighet på det sätt som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten. En ansökan om utsökning som lämnats in på något annat sätt behandlas inte. En ansökan om utsökning som lämnats in på något annat sätt behandlas dock, om ansökan inte går att upprätta på ovannämnda sätt.

2 §

Innehållet i ansökan om utsökning

Om flera gäldenärer ansvarar för sökandens fordran eller någon del av den och ett annat utsökningsärende som gäller fordran redan är anhängigt eller anhängiggörs samtidigt, ska det i ansökan anges vem som är gäldenär i det andra ärendet.

7 §

Ingivande av utsökningsgrunden och av fordringsbevis i efterhand

Om ansökan har gjorts i elektronisk form men det till den ska fogas en skriftlig utsökningsgrund eller ett skriftligt fordringsbevis, kan handlingen ges in i efterhand. Handlingen ska lämnas till en utsökningsmyndighet inom tre veckor efter det att ärendet blivit anhängigt. Samtidigt ska det uppges till vilken ansökan handlingen hänför sig.

8 §

Tidpunkt för anhängigblivande

Ett utsökningsärende blir anhängigt när ansökan om utsökning kommer in till en utsökningsmyndighet eller till utsökningens informationssystem, om det inte senare framkommer att det inte fanns förutsättningar för att ansökan skulle bli anhängig.

11 §
Fullmakt för ombud

Utsökningsmyndigheten kan på borgenärens begäran besluta att fullmakten ska registreras i utsökningens informationssystem i syfte att visa ombudets rätt att företräda sin huvudman, om det är uppenbart att verkställighetens tillförlitlighet inte blir lidande av det. Ombudet behöver då inte visa upp någon annan fullmakt, om inte utmätningsmannen bestämmer något annat. En i informationssystemet registrerad fullmakt ska omedelbart återkallas om den som utfärdat fullmakten begär det.

13 §
Ansvarig utmätningsman

Alla utsökningsärenden som gäller en och samma svarande behandlas av

- 1) en och samma häradsfogde och utsökningsöverinspektör eller utsökningsinspektör (*ansvarig utmätningsman*), eller
- 2) en och samma häradsfogde och en grupp av flera utsökningsöverinspektörer eller utsökningsinspektörer som i samarbete behandlar utsökningsärenden (*indrivningsgrupp*).

Ansvariga utmätningsmän i de fall som avses i 1 mom. 2 punkten är häradsfogden och den utsökningsöverinspektör eller utsökningsinspektör som hör till indrivningsgruppen och som häradsfogden förordnat till ansvarig utmätningsman i de utsökningsärenden som gäller svaranden i fråga.

Den ansvarige utmätningsmannen är behörig i hela landet. En annan utmätningsman som hör till indrivningsgruppen har samma behörighet när han eller hon utför verkställighetsåtgärder i utsökningsärenden som hör till indrivningsgruppen.

14 §
Bestämmande av ansvarig utmätningsman vid omfattande verkställighet

Ansvarig utmätningsman för en svarande som är en fysisk person är utmätningsmannen på svarandens bonings- eller hemort.

Ansvarig utmätningsman för en svarande som är näringsidkare eller ett bolag eller någon annan sammanslutning är utmätningsmannen på svarandens faktiska verksamhetsställe. Om svaranden inte har ett faktiskt verksamhetsställe i Finland, är utmätningsmannen på hemorten ansvarig utmätningsman.

Om förrättningarna i sin helhet eller huvudsakligen hålls av någon annan utmätningsman än den som avses i 1 och 2 mom. och det inte finns några andra anhängiga utsökningsärenden som gäller samma svarande, är utmätningsmannen på förrättningsplatsen ansvarig utmätningsman.

Om svaranden inte har bonings- eller hemort eller verksamhetsställe i Finland eller om dessa inte är kända eller om det finns flera alternativ som uppfyller förutsättningarna i denna paragraf för bestämmande av ansvarig utmätningsman, är utmätningsmannen på det verksamhetsställe där det är mest ändamålsenligt att verkställigheten sker ansvarig utmätningsman.

Bestämmelser om hur den ansvarige utmätningsmannen bestäms vid basverkställighet och specialverkställighet och när de verkställighetsåtgärder som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet koncentreras till vissa utmätningsmän finns i 14 a § (*annan verkställighet*).

14 a §

Bestämmande av ansvarig utmätningsman vid annan verkställighet

Om utskökningsärenden som gäller en svarande behandlas vid en i 1 kap. 11 § 2 mom. avsedd verksamhetsenhet med basverkställighet eller specialverkställighet eller vid en annan verksamhetsenhet som det med stöd av det momentet föreskrivs om genom förordning av statsrådet, är utmätningsmannen vid verksamhetsenheten ansvarig utmätningsman.

De verkställighetsåtgärder som det föreskrivs om genom förordning av statsrådet (*specialåtgärd*) kan koncentreras till vissa utmätningsmän, som då till denna del blir ansvariga utmätningsmän.

När verkställigheten koncentreras ska svarandens faktiska möjligheter att bevaka sina intressen tryggas på tillbörligt sätt.

15 §

Byte av ansvarig utmätningsman

Den ansvarige utmätningsmannen ska överföra ärendet till en ny utmätningsman, om en förändring sker i den omständighet enligt 14 eller 14 a § på basis av vilken den ansvarige utmätningsmannen bestäms. En icke-slutförd förrättning eller en verkställighet som annars snart upphör kan dock slutföras i form av handräckning, om det inte är ändamålsenligare att förrättningen eller verkställigheten överförs till en ny ansvarig utmätningsman.

15 a §

Förbud mot att söka ändring i fråga om bestämmande av ansvarig utmätningsman

Ändring får inte sökas i fråga om bestämmande av ansvarig utmätningsman.

19 §

Utförande av interimistiska åtgärder

En interimistisk åtgärd får utföras också av någon annan än den ansvarige utmätningsmannen. Utskökningsöverinspektören får utföra en interimistisk åtgärd i ett ärende där häradsfogden har uteslutande behörighet och utskökningsinspektören i ett ärende där utskökningsöverinspektören har behörighet.

33 §

Meddelande om anhängighet

När en ansökan har kommit in till den ansvarige utmätningsmannen, ska svaranden utan dröjsmål ges ett meddelande om att ärendet har blivit anhängigt. Ett meddelande behöver inte ges, om sva-

randens vistelseort inte har kunnat redas ut eller om det finns anledning att anta att meddelandet kännbart försvårar verkställigheten. Meddelandet ska innehålla

2) uppgift om den ansvarige utsökningsöverinspektören eller utsökningsinspektören och behövlig kontaktinformation,

Till en informationssystemssökande ges ett meddelande om anhängighet eller annat motsvarande meddelande i enlighet med respektive tillstånd.

40 §
Bevislig delgivning

Om delgivningen inte lyckas heller på det sätt som avses i 2 mom., sänds en kopia av den handling som ska delges under mottagarens adress, om en sådan adress är känd. Annan delgivning behöver inte vidtas. Handlingarna förvaras därefter vid Utsökningsmyndighetens verksamhetsställe i fråga, där mottagaren kan få dem.

64 §
Allmän bestämmelse

Utsökningsmyndigheten har rätt att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få nedan angivna uppgifter på ett samlat sätt, om det är ändamålsenligt att uppgifterna inhämtas för verkställigheten.

69 §
Allmän bestämmelse

Bestämmelser som offentligheten i fråga om utsökningsmyndigheternas handlingar finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Utöver det som i den lagen eller någon annan lag föreskrivs om utsökningsmyndigheternas rätt eller skyldighet att lämna ut uppgifter, har utsökningsmyndigheterna trots av sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut uppgifter i enlighet med 70–73 §. Uppgifter kan också lämnas ut till en annan utsökningsmyndighet för handläggningen av ett utsökningsärende samt till justitieministeriet och Utsökningsmyndighetens centralförvaltning för handläggningen av administrativa uppgifter. Bestämmelser om offentligheten i fråga om uppgifterna i utsökningsregistret och om utlämnande av dem finns i 1 kap. i denna lag.

108 §
Handräckning av andra myndigheter

En utsökningsöverinspektör får begära handräckning av polisen och andra myndigheter om ärendet är brådskande.

4 kap.

Utmätning

83 §
Betalningstidpunkt

Kontantbetalning anses ha skett när pengarna har betalats till en utsökningsmyndighet.

10 kap.

Självrättelse, verkställighetstvist, avbrytande av verkställighet och förvaltningsklagan

27 §
Anförande och avgörande av förvaltningsklagan

Förvaltningsklagan får anföras över att en utsökningsmyndighet har förfarit lagstridigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet. Förvaltningsklagan anføres hos Utsökningsmyndigheten.

Förvaltningsklagan avgörs av riksfogden eller en av riksfogden förordnad ledande förvaltningsfogde. Förvaltningsklagan som anförts över åtgärder av riksfogden eller biträdande riksfogden avgörs av justitieministeriet.

11 kap.

Sökande av ändring i utmätningsmannens förfarande

2 §
Behörig domstol

Ändring i en verkställighetsåtgärd som vidtagits inom basverkställigheten eller inom verkställigheten av specialåtgärder som avses i 3 kap. 14 a § 2 mom. eller i ett beslut av utmätningsmannen söks hos den tingsrätt där svaranden i ett utsökningsärende har sin bonings- eller hemort eller sitt verksamhetsställe. Om svaranden i ett utsökningsärende inte har bonings- eller hemort eller verksamhetsställe i Finland, söks ändring hos den tingsrätt inom vars domkrets verkställighetsåtgärden har utförts.

3 §
Anförande och återkallande av besvär

Besvärsskriften ska inlämnas till Utsökningsmyndigheten senast den sista dagen av den i 5 och 6 § angivna tiden före tjänstetidens utgång. Besvärsskriften får inlämnas skriftligen eller som elektroniskt meddelande. Om besvären försenas går besvärsrätten förlorad.

4 §

När besvären blir anhängiga

Besvären blir anhängiga i den behöriga tingsrätten när besvärsskriften har kommit in till Utsökningsmyndigheten. Besvärshandlingarna och kopior av utsökningshandlingarna i ärendet ska genast skickas till tingsrätten. Samtidigt ska utmätningsmannen till tingsrätten lämna en redogörelse för huruvida besvärsskriften har inlämnats inom föreskriven tid.

Om besvärsskriften inom föreskriven tid har inlämnats till den behöriga tingsrätten, anses besvären ha blivit anhängiga på korrekt sätt. Besvärsskriften eller en kopia av den ska genast skickas till den utmätningsman som fattat beslutet eller utfört åtgärden.

10 §

Häradsfogdens utlåtande

Om det i besvärsskriften begärs att verkställigheten ska avbrytas, ska häradsfogden utan dröjsmål skicka sitt utlåtande om avbrottet till tingsrätten. Till övriga delar ska häradsfogden skicka sitt utlåtande om besvären inom två veckor från det att besvärsskriften kom in. Tingsrätten kan av grundad anledning förlänga denna tid.

11 §

Utlåtandets innehåll

Häradsfogden ska i sitt utlåtande redogöra för verkställighetsåtgärderna och ge ett motiverat ställningstagande till de yrkanden som framställs i besvärsskriften och de omständigheter som yrkandet grundar sig på. Vidare ska i utlåtandet uppges parterna i utsökningsärendet, i vilket skede verkställigheten befinner sig samt om verkställigheten eventuellt avbrutits och när avbrottet upphör. Till utlåtandet ska på lämpligt sätt fogas de berördas delgivningsadresser och övriga kontaktinformation.

18 §

Anvisning om anförande av klagan

Om det i besvärsskriften ingår en anmälan om att utmätningsmannen har vidtagit en oriktig tjänsteåtgärd eller underlåtit att utföra en åtgärd, och anmälan inte kan prövas som en ändringsansökan, ska tingsrätten till denna del lämna besvären utan prövning och anvisa den som anfört besvär att anföra klagan över saken hos Utsökningsmyndighetens centralförvaltning.

20 §

Rättegångskostnader

Om en utomståendes besvär godkänns, kan staten på den utomståendes yrkande förordnas att helt eller delvis ersätta dennes skäligena rättegångskostnader, om det med beaktande av omständigheterna kan anses oskäligt att den utomstående ska bära kostnaderna. Staten kan förordnas att ersätta rättegångskostnaderna också för en part i utsökningen, om det i saken har skett ett uppenbart fel, som borde ha rättats genom självrättelse. Innan det förordnas att staten ska ersätta kostnaderna ska Utsökningsmyndighetens centralförvaltning höras.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Genom denna lag upphävs lagen om landskapsfogdeämbetet i landskapet Åland (619/2012) och lagen om Riksfogdeämbetet (519/2009).

Avtal och andra förbindelser som hänför sig till Utsökningsmyndighetens uppgifter samt skötseln av övriga ansvar och rättigheter överförs när denna lag träder i kraft från Riksfogdeämbetet och utsökningsverken till Utsökningsmyndigheten i enlighet med vad som särskilt föreskrivs eller avtals.

2.

Lag om ändring av lagen om stämmingsmän

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i lagen om stämmingsmän (505/1986) 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 690/2016, och *ändras* 1 § 1 mom., 2 § och 6 § 1 mom. 2 punkten, sådana de lyder i lag 690/2016, som följer:

1 §
Stämmingsmän

Stämmingsmän på tjänstens vägnar är stämmingsmännens förmän, stämmingsmännen och utsökningsöverinspektörerna.

2 §
Stämmingsmännens verksamhetsområde

Verksamhetsområdet för en stämmingsman som är anställd vid en domstol utgörs av domkretsen. Verksamhetsområdet för en utsökningsöverinspektör och för andra utmättningsmän som enligt 6 § är berättigade att verkställa stämning och delgivning utgörs av hela landet. För andra som enligt 6 § är berättigade att verkställa stämning och delgivning är verksamhetsområdet det ämbetsdistrikt där de är behöriga i sin huvudsyssla.

6 §
Andra som har rätt att verkställa delgivning

Berättigad att, så som stämmingsman, verkställa stämning och delgivning är

2) en tjänsteman som har förordnats till det av chefen för en domstol eller en polisinrättning och som är anställd vid myndigheten i fråga,

Denna lag träder i kraft den 20 .

**3.
Lag om ändring av 9 a § i statstjänstemannalagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i statstjänstemannalagen (750/1994) 9 a § 2 mom., sådant det lyder i lag 283/2015, som föl-
jer:

3 kap.

*Ansökningsförfarande för tjänster och tjänsteförhållanden för viss tid, utnämning och behörighets-
villkor*

9 a §

Bestämmelserna i 1 mom. gäller dock inte tjänster inom utrikesförvaltningen, gränsbevakningsvä-
sendet eller polisförvaltningen och inte heller tjänsterna som statssekreterare, riksåklagare, riks-
fogde, överdirektör vid Energimyndigheten eller riksförlikningsman.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.**Lag om ändring av 2 § i samiska språklagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i samiska språklagen (1086/2003) 2 § 1 mom. 7 punkten som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Lagens tillämpningsområde

De myndigheter som denna lag tillämpas på är

7) Utsökningsmyndigheten, Skatteförvaltningen, Folkpensionsanstalten och Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt,

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag om ändring av lagen om ett europeiskt förfarande för kvarstad på bankmedel

I enlighet med riksdagen beslut

ändras i lagen om ett europeiskt förfarande för kvarstad på bankmedel (17/2017) 4 § 2 mom., 7 § 2 mom., 8 §, 10 § 2 mom., 13 § 4 mom. och 18 § som följer:

4 §

Inhämtande av kontoinformation

 Begäran om inhämtande av kontoinformation ska i Finland sändas till utmätningsmannen eller Utsökningsmyndighetens centralförvaltning, som ska sända begäran vidare till utmätningsmannen. Utmättningsmannen har med stöd av begäran rätt att få kontoinformation på det sätt som anges i 3 kap. 64–68 § i utsökningsbalken.

7 §

Förfarandet vid verkställighet av ett beslut om kvarstad

 Om bankkontot finns i Finland ska de handlingar som avses i artikel 23.3 i förordningen sändas till utmätningsmannen eller Utsökningsmyndighetens centralförvaltning, som ska sända handlingarna vidare till utmätningsmannen. Utmättningsmannen ska efter att ha tagit emot handlingarna ge ett föreläggande enligt artikel 24.1 i förordningen om genomförande av beslutet om kvarstad och sända det till banken.

8 §

Förfarandet vid frigörande av överskjutande belopp

 Fordringsägaren ska i Finland sända ansökan om frigörande av överskjutande belopp enligt artikel 27.2 i förordningen till den utmätningsman som gett en förklaring enligt artikel 25 om att bankmedel har belagts med kvarstad eller till Utsökningsmyndighetens centralförvaltning, som ska sända ansökan vidare till utmätningsmannen.

10 §

Delgivning i Finland av ett beslut om kvarstad som meddelats i en annan medlemsstat

 Om något av de bankkonton som beslutet om kvarstad avser finns i Finland, ska de handlingar som är föremål för delgivning sändas till utmätningsmannen eller Utsökningsmyndighetens centralförvaltning, som ska sända handlingarna vidare till utmätningsmannen. Utmättningsmannen ska delge gäldenären handlingarna i enlighet med artikel 28.3 i förordningen samt 11 § 2 mom.

13 §

Rättsmedel mot verkställighet av ett beslut om kvarstad

En sådan ansökan om rättsmedel som avses i 1 eller 3 mom. kan sändas också till Utsökningsmyndighetens centralförvaltning, som ska sända ansökan vidare till utmätningsmannen.

18 §

Översättningar

Handlingar som enligt artikel 49.2 i förordningen ska lämnas in till domstolen, Utsökningsmyndighetens centralförvaltning eller utmätningsmannen ska åtföljas av en översättning till finska, svenska eller engelska.

Denna lag träder i kraft den 20 .

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Kihlakunnanvouti Janne Nymanin eriävä mielipide

Eriävä mielipide lainsäädäntöryhmän mietintöön seuraavien muutettavaksi esitettävien säännösten osalta.

Ulosottokaari 1 luku 2 a §

Mietinnössä ehdotetaan perinnän jakamista laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon.

Oikeusministeriö on linjannut, että perinnän jakamista on pilotoitava ja piloteissa selvitettävä perinnän jakamisen vaikutuksia tulokseen sekä henkilöstön asemaan.

Perinnän jakamista perustäytäntöönpanoon ja laajaan täytäntöönpanoon on pilotoitu kolmessa ulosottovirastossa. Perinnän jakamiseen liittyvissä piloteissa laajan täytäntöönpanon henkilöstö ja perustäytäntöönpanon henkilöstö ovat istuneet fyysisesti vierekkäin ja piloteissa mukana olleella henkilöstöllä on ollut ennestään kokemusta kihlakunnanulosottomiehen työstä.

Esitetyn mukaan perustäytäntöönpanon ja laajaan täytäntöönpanon henkilöstö sijaitsisi fyysisesti erillään, jopa eri puolilla Suomea. Perustäytäntöönpanon henkilöstöstä varsin suurella osalla ei myöskään olisi kokemusta ulosottotyöstä.

Perinnän jakamiseen liittyviä hyötyjä ja haittoja ei mietinnössä ole selvitetty riittävästi.

Oikeusministeriön edellyttämät selvitykset perinnän jakamisen vaikutuksista henkilöstön asemaan ovat mietinnössä vähäisiä.

Perinnän jakamisen vaikutuksia velallisen ja velkojien asemaan ja oikeusturvaan on mietinnössä kuvattu hyvin yleisellä tasolla.

Perinnän jakamiseen liittyvä riskien analysointi ja riskiarviointi puuttuvat. Perinnän jakamisesta perustäytäntöönpanoon ja laajaan täytäntöönpanoon voi esitetyllä tavalla toteutettuna seurata perintätuloksen heikkenemistä, jolloin uudistuksella tavoitellut säästöt muuttuvat perintätuloksen alenemisen seurauksena kustannuksiksi. Esimerkiksi perintätuloksen heikkeneminen 10 % :lla vähentäisi velkojille tilitettävää määrää noin 100 miljoonaa euroa, josta valtiolle saamatta jäänyt määrä olisi noin 45 miljoonaa euroa.

Ulosottokaari 1 luku 11 § 2 mom. ja ulosottokaari 3 luku 14 a § 2 mom.

Ulosottokaaren 3 luvun 13 §:n 1 momentin mukaan sama kihlakunnanvouti ja kihlakunnanulosottomies (tai ehdotuksen mukaan perintäryhmä) käsittelee kaikki samaa vastaajaa koskevat ulosottoasiat (vastaava ulosottomies).

Mietinnössä ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi ulosottokaaren 1 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisesti asetuksellaan perustaa ulosottolaitokseen toimintayksiköitä tiettyjä tehtäviä suorittamaan tai

ulosottokaaren 3 luvun 14 a §:n 2. momentin mukaisesti asetuksellaan määrätä tiettyjen täytäntöönpanotoimien keskittämisen (erityistoimi) tietyille ulosottomiehille.

Mietinnössä ei ehdoteta asetettavaksi mitään kriteereitä tai edellytyksiä asetusten antamiselle.

Ehdotetulla menettelyllä lainsäätäjät antaisi valtioneuvostolle valtuuden asetustasoisesti tosiasiallisesti kumota lainsäädännössä pääsäännöksi luodun vastaavan ulosottomiehen järjestelmään perustuvan velallisen asioiden käsittelyn.

Ehdotettu toimintayksiköiden perustaminen tai täytäntöönpanotoimien keskittäminen voi johtaa siihen, että vastuu velallisen asioiden käsittelystä siiloutuisi palasiin. Tällöin esimerkiksi saman velallisen vireilletuloon liittyvät kysymykset, palkan ulosmittaukset, asunnon realisoinnit, jne. olisivat mahdollisesti eri virkamiehen ratkaistavana. Kokonaisvastuu velallisen asioiden käsittelystä häviäisi ja kokonaisvastuun häviämisen myötä riski velallisen oikeusturvan vaarantumisesta kasvaisi.

Esityksen valmistelun aikana on esitetty harvoja konkreettisia esimerkkejä siitä, millaisten toimintayksiköiden perustamiselle tai täytäntöönpanotoimien keskittämiseksi olisi tarvetta. Ehdotetun sääntelyn tarpeellisuutta nyt esitetyssä muodossa tulisi vielä harkita.

Lisäksi kyseenalaista on, voidaanko ilman lainsäädännössä määriteltyjä kriteereitä tai edellytyksiä valtioneuvostolle antaa rajoittamaton toimivalta asetuksella perustaa toimintayksiköitä tai määrätä täytäntöönpanotoimia keskitettäväksi tietyille ulosottomiehille.

Janne Nyman
Kihlakunnanvouti
Varsinais-Suomen ulosottovirasto

VALTAKUNNANVOUDINVIRASTO
RIKSFOGDEÄMBETET
Kauppiaskatu 1, PL 330
20101 TURKU
puh / tfn 029 56 65150
www.valtakunnanvoudinvirasto.fi